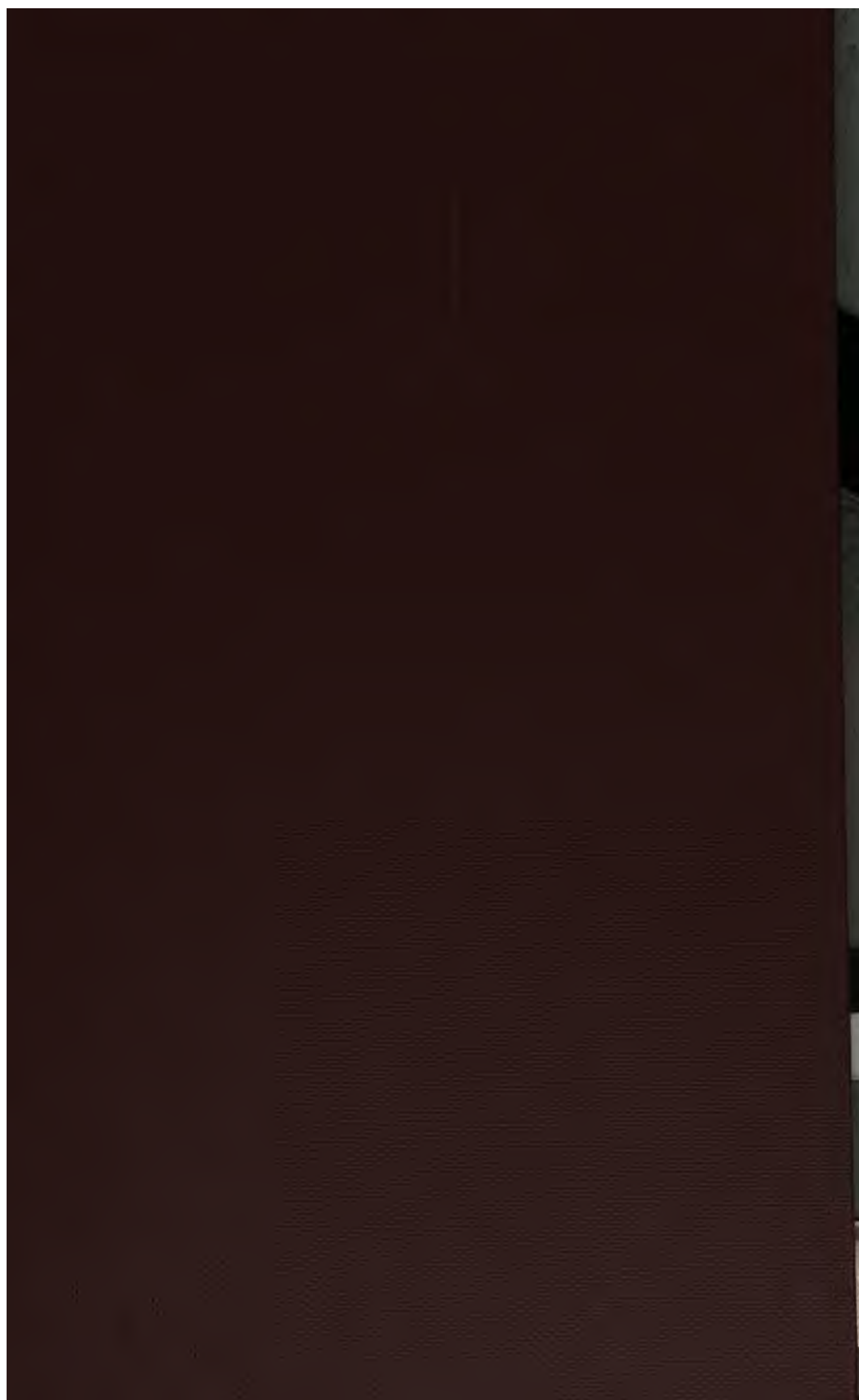
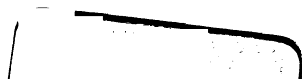

TAYLOR INSTITUTION
DOMI NUS ILLU MINA TIO MEA

GROOTMOEDERKEN,

ARCHIEVEN

VOOR

Nederduitsche Sagen, Sprookjes, Volksliederen, Volksfeesten en Volksgebruiken, Kinderspelen en Kinderliederen enz.;

UITGEGEVEN

DOOR J. W. WOLF.

EERSTE STUK.

GENT,
BOEK- EN STEENDRUKKERY VAN C. ANNOOT-BRAECKMAN.
1842.

Zoude ons Grootmoederken althans eene inleiding behoeven? Hoofdzakelyk beschouwd, gelooven wy haer nutteloos. Misschien ware het goed, er ons tegen de uitvallen van zekere hoog- en diep- en grondgeleerde mannen in te wapenen; tegen hen namelyk, die aen het goede besje gaerne den mond stoppen wilden; maer laet ze immer met misachting uit hunne reusachtige hoogte op ons neder zien; laet ze over ons lachen en spotten, dat doet niets. Wie het laetst lacht, lacht het best. Grootmoederken is immer overtuigd, dat zy met hare eenvoudige speelkens en vertellingskens tienmael meer nut aen de wetenschap toebrengt dan de groote babbelaer, Adrianus van Schrik, heer van Rodorne, met zyne reeds gestorvene nog levende en nog geboren wordende gezellen, die zoo menig duizend pond boeken geschreven hebben,

haer ooit toegebragt heeft en nog toebrengen zal, hoewel zy geen indiaensch en geen grieksch en geen hebreeuwsch en geen kalmuksch en geen God weet wat kent, en van Tacitus en Cæsar en Strabo en anderen mannen van die soort haer leven geen woord gehoord heeft. Zy kan maer getrouwelyk na vertellen, hetgeen haer is verteld geworden; wat haer secretaris en anderen daeruit trekken willen, gaet haer niet aen.

Moge Grootmoederken maer regt veel aendachtige toehoorders onder hare hoog- en nederduitsche broeders vinden, dan zal zy nog lang vertellen, want haer geheugen is sterk, en uit de schatten van oude tyden, die zy kent, is er nog veel.

AEN

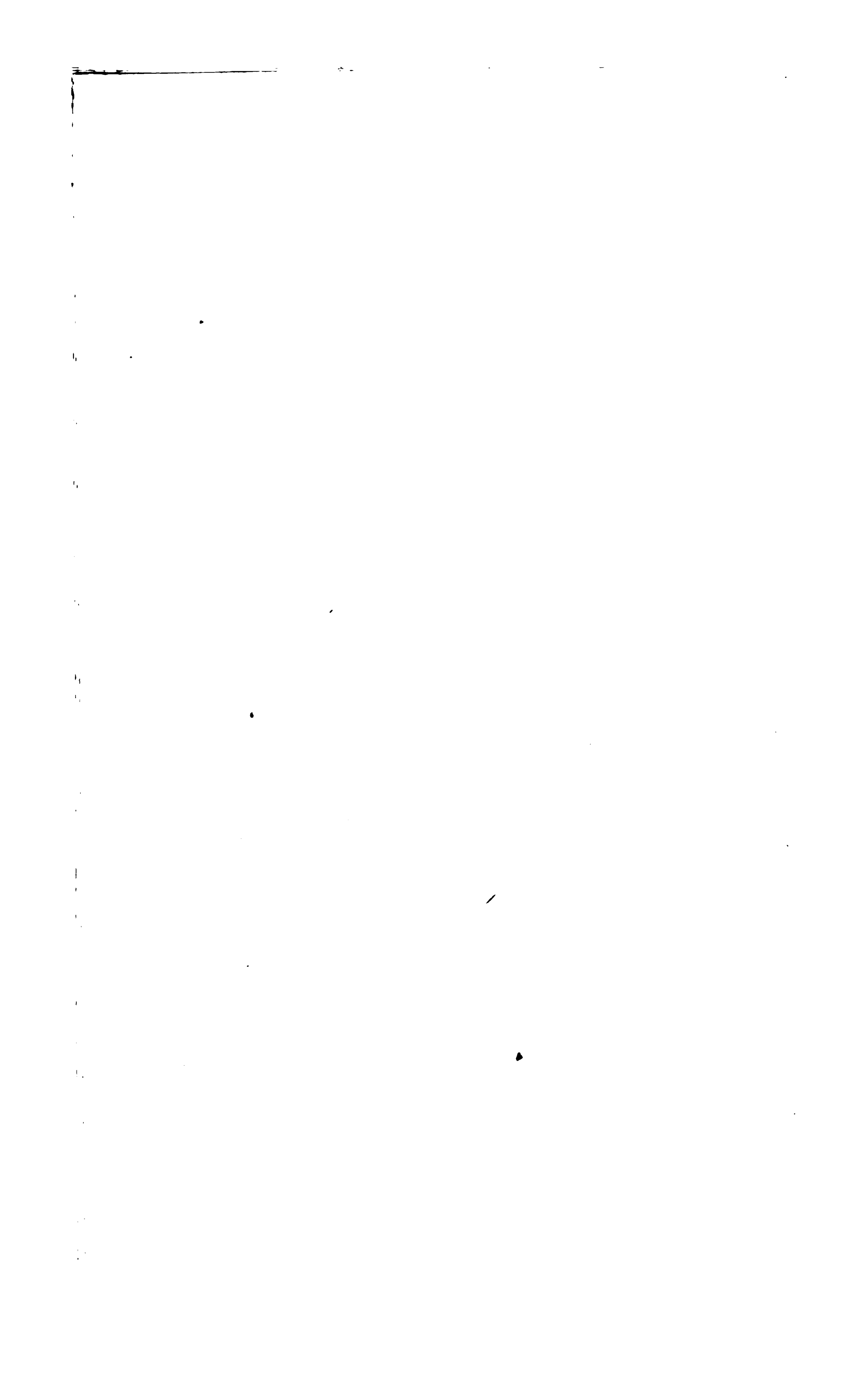
ONZE GASTVRYE VRIENDEN

TE

DIXMUDE EN VEURNE.

Er bestond by de ouden een lief gebruik, wanneer een vreemdeling of een verre vriend ergens herbergzaemheid vond. Het verblyven onder een en hetzelfde dak sloot eene soort van hartelyk verbond tusschen waerd en gast; en de vertrekkende vergat nooit een uit dankbaer gevoel voortgevloeid aendenken over te laten. Laet my dit oude gebruik navolgen, en gelieft dit boekje als een sarephta-kruikje van gedurige herinnering aen my te aenvaerden.

Gent, op den verjaerdag des slags
van Leipzig 1842.

HET SPINNEND BESJEN.

— Draei en snor, myn ronkend wieltje :
Spin een draedje fyn als rag.
Yzersterk en zilverblank is 't,
Als de weide 't bleeken zàg. »

En de spinrok van het besje,
Stond met 't vlaemsche vlas omhuld,
Als het hoofdje van haer kleinkind,
Waer de gouden lok om krult.

En uit hare dorre vingers
Vloot de steeds vernieuwde draed.
't Boerenlampjen overstraelde
't Rimplig maer vernoegd gelaet.

God, wat ziet ze daer bewegen
Op dien stoel, fluks ledig nog?
Waekt, of droomt de goede moeder?
Is het ziel- en zinbedrog?

— Meêly heb ik met u, vrouwtje!
Reeds zoo stokoud, nog zoo arm.
'k Ben wel zwart, maer 't is een engel,
Wie er ook uw lot bescherm'.

Daer, verkoop me uw ziel, melieve,
En die zware beurs is u.
Kom met my den sabbath vieren:
Wees niet, als een maegdlyn, schuw.

— Zwarterik, pak, pak uw biezen:
Ik ben oud, maer onbezwaerd,
Ik ben oud, maer wil geen minnaer,
Met een ezelskop en staert.

Neen, zoo lang myn wieltjen omsnort,
Ken ik wellust, en geen nood.
'k Zing een liedjen onder 't spinnen
Van het Oost- tot Westerrood.

Neen, zoo lang nog Vlaendrens vrouwtjes
Vingers hebben voor' t gespin,
Krygt geen duivel ze in de klauwen
Voor een eereloos gewin.

Pr.

VOLKSSAGEN.

1. — Malegys Peerdeken.

(Naer handschriftel. bronnen.)

't Was Maendag na kleinen tuindag (kermis) van den jare 1521. Drie jonge dochters, Magdalena Ghyselin, Lucia Larmeson en Maxima Vanden Driessche, uit gebuerzaemheid vereenigd, en door de koelte van den vallenden avond uitgelokt, wandelden langzaem door de stad. In de Tempelstraet gekomen zynde, ontmoetten zy aldaer een klein peerd, dat zonder leidsman was en scheen te dwalen. Dit beest was zoo wonderlyk schoon, aerdig en bevallig van gedaente, dat de drie maegden bleven stilstaen om het te bezichtigen. Het vel van dit peerdeken was wit, zonder hair; en zeer glad; op elke bil vertoonde zich, als of 't borduersel ware geweest, een groene papegaei, en om den buik zag men verscheidene ranken met bloemen hangen; de beenen waren zoo rond als gedraeide pilaren, gouden

kwispels vormden de maen, en de steert was van bontkleurige zyden linten samengesteld. Op den rug lag een zadel van rooskleurigen damast.

Terwyl de drie maegden zich aldus door de ongemeene schoonheid van dit peerdeken lieten vervoeren, kwam er van ver een postknecht toegeloopen, die de meester van het verloren beest scheen te zyn. Hy stuerde zich tot die opgetogene vrouwen en vraegde haer of zy wel ooit zulk een welgemaekt peerdeken hadden gezien?

— Neen, antwoordden zy met verrukking.

— Ik geloof het wel, ging hy op eenen beleefden toon voort, want dit peerdeken komt van Japonië. Ik ben er van daeg eerst mede in de stad Ypre gekomen, zyne hoedanigheden maken het nog meer bewonderensweerdig dan zyne uitgelezene gedaente. Het wil zich van geene manspersoonen laten beryden, en werpt degenen er af, die zulks durven beproeven; maer het is byzonderlyk gerigt om jufvrouwen te vervoeren, zoo als gy het aen zynen schitterenden zadel bemerken kunt. Wanneer deze het willen beklimmen, laet het peerdeken zich aenstonds op zyne kniën vallen om haer op zynen rug te ontvangen. En indien het u lustte, jufvrouwen, eene kleine wandeling er mede te doen, zet er u maer alle drie eens op, en zegt waer gy woont of waer gy gaen wilt, het zal er u met alle genoegen heen voeren, als of het zich gevleid gevoelde, tot de dienst der schoone kunne gebruikt te worden.

— Wat dunkt u? zegde Magdalena die de stoutste was, tot hare twee vriendinnen, ik heb nog wel eens te peerd gezeten, en indien gy het wagen durft, zal ik my van voren zetten om te bestieren. Gy zet u van achter en kunt u aen my vasthouden.

— Wy zyn tevreden, antwoordden de twee andere.

— Sa, heb moed, myn Malegyspeerdeken, sprak de postknecht, terwyl hy het beest streelde, buig uwe kniën

voor die jufvrouwen, opdat zy u beklimmen mogen.

Aenstonds viel het peerdeken op zyne kniën, en de drie maegden sprongen er op.

— Ja maer, zegde Maxima Vanden Driessche tot den postknecht, gy moogt het peerd niet doen loopen of springen, want ik ben bang van aftevallen.

— Vrees niet, antwoordde de postknecht, het zal niet springen. Zeg maer waer gy zyn wilt?

— Naer huis, spraken de drie maegden te gelyk. Wy woonen nevens elkanders deur in de Recollettestraet.

— Sa, gy hebt het gehoord, myn Malegyspeerdeken, wees gehoorzaem, en ryd met die jufvrouwen voort, zegde de postknecht tot het wonderbare beest.

Magdalena hield zich by den toom vast, die eene gevlochte zyden koorde was, om te bestieren en het fiere beest trad zoo zachtjes voort, dat men ter nauwernood zyne voetstappen hoorde. Maer allengskens-allengskens versnelde de loop des peerds, en 't scheen eindelyk dat het als een pyl langs de baen vloog. Men was reeds de poort uit eer de drie maegden hadden gewaer geworden dat zy misleid waren. — De avond was gevallen en 't werd onmogelyk den togt aftemeten, dien het peerd aflegde; maer op eens hield het stil, en men bevond zich voor een wonderlyk groot kasteel, waervan de tallooze vensters als zoo vele vuerovens voorkwamen; zoodanig joeg het licht dat binnen in het kasteel was aengesteken zyne stralen er door. De welluidende toonen van duizende muziekinstrumenten bekoorden het luisterend oor der maegden. 't Scheen ook als of men er lustig danste en spronge.

Op eens ging de poort van het kasteel open, en het Malegyspeerdeken met onze drie maegden er op, reed binnen. De postknecht, die niet ten achteren was gebleven, trad ook binnen, en de poort sloot zich van zelfs achter hem toe, zoo dat er niemand meer uit kon. Een oogenblik daerna

opende zich eene zydedeur en menigvuldige kostelyk gekleede hof- of jonkvrouwen vertoonden zich aen het oog der Ypresche maegden. In 't midden der kamer stond eene welopgedischte kermistafel, aen welker hoofdeinde een groot heer zat, die de meester van den huize scheen te zyn.

Eenige dier jonkvrouwen stonden op, naderden tot de drie maegden en hielpen haer van het Malegyspeerdeken stappen, dat andermael de kniën boog, en deden ze binnen komen. Maer de Ypresche maegden van hare verbaesdheid nog niet terug gekomen, baden om verschooning voor de ontydige verschyning op de kasteel en wilden het verhael van haer ongeval beginnen. Doch men gaf aen die verschooningen geen gehoor en de maegden waren verpligt het verzoek der jonkvrouwen intewilligen. Zy traden binnen. Haer gezicht was nog niet verzadigd van de uitgelezene kleeding van al die jonkvrouwen, wanneer hare aendacht reeds op den grooten heer was getrokken, uit wiens oogen zulke blikkerende klaerte straelde. Zyne kleeding bestond in eenen grooten tabbaerd van damast, die hem het geheele lichaem bedekte, en op zyn hoofd had hy eene soort van Turksche muts, waer van voren een klein spiegelken uitstak en waraen van beide zyden diamanten en ander kostelyk gesteente vastgehecht was. Deze heer was niet min heusch dan al die jonkvrouwen en wist door zyne vleijende tael de drie maegden zoo vriendelyk aentehalen, dat zy welstandshalve een plaetsje aen zyne tafel aenvaerdden en een kermisbrokje mede aten.

De drie maegden hadden tot na het avondmael gewacht, om den uitleg van hare wedervaring te geven, en wanneer zy den mond gingen openen om naer eenen leidsman te vragen, die ze weder by hare ouders zoude brengen, welke zich reeds over die langdurige afwezigheid moesten bekommeren, rigtte de groote heer zich van zynen zetel op en sprak :

— Lustig beminde! nu Malegyspeerdeken ons het geluk heeft verschaft, die edele jufvrouwen van Ypre op dit kasteel te ontvangen, mogen wy niets nalaten om haer den avond op eene aengename en vrolyke wyze te laten doorbrengen. — Laet ons pand spelen (1).

En als of al de hofjuffers het gedacht van haren heer riedden, hadden zy zich reeds in eene ronde geschaerd, eer hy die laetste woorden had uitgesproken. Zy lieten een plaetsje open voor de Ypresche maegden en praemden ze zich by haer te vervoegen.

Maer Magdalena Ghyselin sprak : — Ik speel niet mede, want myne ouders zouden ongerust zyn, zoo ik my langer ophielde.

— Ik ook niet, zegde Lucia Larmeson.

— Il wil volstrekt van avond t' huis zyn, zegde Maxima Vanden Driessche, die de jongste was en vreesde bekeven te worden.

Maer op die weigering kregen de oogen van den grooten heer zulk eene helsche uitdrukking, en zyne gelaetstrekken betrokken zich met zulk eene wreede somberheid, dat zy zich weldra in de ronde zetten om zich aen de akelige begoocheling van dit gezicht te onttrekken. De drie maegden meenden eerst dat hare weigering eene onbetamelykheid geweest was, en beschuldigden zich reeds van de ongunstige verandering, die zy in de manieren van die personnagie bemerkten.

Men speelde pand.

Als de beurt aen de drie maegden kwam om de woorden natezeggen, die de groote heer voorsprak, bleef ongelukkiglyk hare gewoone behendigheid in het pandspelen

(1) Een spel, waerin men om zekere redenen een voorwerp ten pande geeft. Die panden kunnen niet gelost worden dan by 't volbrengen van zekere straffen, die aen den eigenaer derzelve worden opgelegd. —

in gebrek, en zy waren door zyn gezicht zoodanig onthutst, dat zy telkens misten en moesten pand geven. Dit duerde zoo lang dat de drie maegden alles moesten afgeven, wat zy by zich hadden, zoo dat zy ten laetsten al haer goudwerk, als oorringen, kettingen, ringen en armbanden, zelfs hare kleederen kwyt waren. De maegden wachtten met benepen harte, en in hare hemdemouwen, het einde van dit spel af.

— Nu, zeide de groote heer, eer wy tot de uitdeeling der panden overgaen, moeten wy eens op de gezondheid van het Malegyspeerdeken drinken, dat die jufvrouwen zoo wonderbaerlyk op ons kasteel gebragt heeft.

Op de uitspraek van die woorden, werden de oogen van al die hofjuffers helderder, en schoten vlammetjes, die onze drie maegden schier verblindden. De postknecht trad binnen, schonk de glazen vol, en het schenkboord ging plegtig rond. 'T scheen dat de lippen van den grooten heer eenige geheimzinnige woorden mompelden, en hy, die met onverschilligheid dit tooneel had kunnen bywoonen, zou gezien hebben, dat zyne turksche muts veel hooger stond dan te voren, als of er op zyn hoofd iets verborgens opgroeide, dat haer in de lucht verhief.

Men hief de glazen op en bragt ze aen den mond; maer wanneer de eerste druppel nat over de lippen der maegden had geloopèn, schenen zy in eens uit eenen droom te ontwaken en bevonden zich onder den blauwen hemel in het bedauwde gras, dat op den bodem van eene groote diepte groeide. De begoocheling was verdwenen. De drie maegden zaten in eenen put op den Kemmelberg, twee uren van de stad gelegen, alhoewel zy tot nu toe niet wisten op welke plaets zy zich bevonden. Men oordeele met welke verslagenheid de drie maegden elkander bezagen. In 't midden van den nacht, half naekt en op eene onbekende plaets in eene groote diepte gestort, van waer men niets

ontdekken kon dan de sterren die aen den hemel glinsterden. Die stomme verbaesdheid maekte weldra plaets aen een wederzydsch beklag over haer jammerlyk lot. Eindelyk zoeken zy eenen middel om uit dien put te klimmen, dwalen hoofd-en blootvoets eenige stonden op den berg rond en ontwaren eene boerenhut, waer zy hare stappen naer toe wenden.

Men klopt aen de deur; de boer staet op en vraegt wat men begeert. De drie maegden verhalen haer ongeval en vragen naer den naem der plaets, waer zy zich bevinden. — Op den Kemmelberg, was 't antwoord, en zoo ik hoor, sprak de boer, zyt gy in de bende der tooveressen geweest, die hier alle nachten op den berg een schromelyk gerucht maken; over een uer zelfs ben ik nog opgestaen, en heb myn hoofd het venster uit gesteken, doch heb niet met allen gezien, dan een groot licht, alhoewel ik gedurig hoorde spelen, zingen en dansen.

De drie maegden baden om kleederen en om hulp; maer de boerinne, die van in haer bed alles gehoord had, riep:

— Neen, Klaes, help ze niet! Ik heb in 't gedacht dat die vrouwen, welke zich zoo naekt aen onze deur durven vertoonen, wel drie tooverheksen zouden kunnen zyn, die komen om ons te bedriegen en ons kind te betooveren, want ik hoor het al schreijen; laet ze ons liever vastgrypen en verbranden.

— Ik geloof dat gy gelyk hebt, vrouw, zegde de man, want het is onmogelyk dat drie Ypresche jufvrouwen, dochters van treffélyke ouders, op zulk een ongevoegelyk uer, en zonder kleederen, op den Kemmelberg komen.

En hy greep Magdalena, die zich het digtste by hem bevond, by haren blauwen onderrok vast. Lucia en Maxima vlugtten en liepen den berg af. Magdalena schreeuwde en worstelde met wanhopigen moed; doch er bleef haer weinig

kans van te kunnen ontsnappen over, wanneer by alle gelukke den haek van haren rok lossprong. Dit toeval kwam haer te stade. Zy sprong uit den rok, dien zy in de handen van den boer liet en liep weg.

Na lang door onbekende wegen gedoold te hebben, kwamen onze schamelgekleede maegden met de oogen vol tranen, beschaemde wangen en kloppend harte eindelyk aen eene herberg en klopten daer ook. Zy durfden aen den weerd, die weldra op stond, niet meer vertellen, hoe zy tot dien ellendigen staet gekomen waren, uit vreeze van niet beter dan de eerste mael behandeld te worden, en verzonnen eene leugen. Zy deden den weerd gelooven, dat zy door struikroovers overvallen en uitgestroopt waren geweest. Dit ongeval boezemde medelyden in. De drie maegden werden binnen geleid en van kleederen verzorgd.

— Maer wie zyt gy, vraegde de weerd.

— Ik, sprak Magdalena, ben de dochter van Boudewyn Ghyselin, en deze twee meisjes woonen nevens myne deur.

— Hoe, de dochter van mynheer Ghyselin, myn vriend uit de Recollettestraet te Ypre! riep de weerd uit; indien 't zoo is, ga ik spoedig mynen wagen inspannen, waermede ik verledene week eene vracht hout naer zyn huis gevoerd heb, en u nog van dezen nacht naer uwent geleiden, waer men zeker ongerust zyn moet.

— O doe dit, doe dit, brave man, spraken de drie maegden te gelyk, onze ouders zullen u rykelyk over die daed beloonen.

In min dan een half uer tyds, stond de wagen met een koppel peerden er voor gespannen voor de deur der herberg. De drie maegden, met de kleederen der weerdin gekleed, sprongen er op, en men vertrok.

Men was reeds een uer ver gereden, als de weerd dacht, dat hy van de regte baen was afgeweken.

— Dat is aerdig, sprak hy; ik weet den weg van Kemmel

naer Ypre zoo goed, als mynen Vader-Ons, en nogtans ben ik eene verkeerde straet ingereden.

Men denke hoe bang de drie maegden het kregen, wanneer zy aen het Malegyspeerdeken dachten, dat haer zoo bovennatuerlyk over hek en over haeg had gevoerd.

Dat is aerdig, sprak de weerd weder, ik kan myne peerden niet bedwingen. Wy zyn hier nu in 't midden van eene weide, en ik kan niet begrypen hoe het mogelyk is, dat myne peerden er den wagen kunnen doortrekken.

En de wagen ging sneller om sneller voort en werd met kracht over dyken, door bosschen, over akkers en door beken getrokken. Eene schim vloog gedurig voor de peerden heen. — 't Is de schaduw van Malegys lispelden de drie maegden met beangstheid.

Men kwam eindelyk aen eene breede baen, en de wagen stond stil. De peerden dampten van 't zweet, dat hen afliep. De schim was verdwenen, en de dageraed kwam op.

— De tooverheksen van den Kemmelberg zullen ons misleid hebben, sprak de weerd, die zoo bleek geworden was als de dood; maer haer ryk is ten einde, want ginds in den oosten verschynt reeds het morgenrood.

Op dit oogenblik kwam er een landsman voorby, die naer het veld trok.

— Vriendschap, op wat weg zyn wy hier, sprak de weerd hem toe.

— Op wat weg?

— Ja, ik moet het u vragen, alhoewel het zeer belachelyk schynt, want ik zou den weg van Kemmel naer Ypre blindelings doen, zoo goed weet ik hem, en nogtans beken ik my hier niet.

De landman grimlachte.

— Ik geloof u waerachtig wel, myn vriend; gy spreekt van Ypre, en gy zyt er meer dan tien uren van daen, want gy bevindt u hier op den weg van Steenvoorde naer

Kassel. Ziet gy de stad daer in de lucht niet uitblauwen?

— O Hemel! zuchtten de drie maegden, hoe konden wy toch zoo onnoozel zyn van ons op dit Malegyspeerdeken te zetten; en haer hoofd door te veel ontsteltenis geschokt, zonk op haren hygenden boezem neder.

Wie weet, waer het einde van die wegvoering zoude geweest zyn, indien 't Magelyspeerdeken door 't daglicht niet overrast ware geworden.

'T was met veel moeite dat zy dien dag de stad van Ypre bereikten. Men denke hoe 't by haer terugkomst in 't ouderlyke huis verging. Blydschap en verwondering volgden op kommer en droefheid, by 't verhael van hetgene zy doorgestaen hadden.

Drie jaeren later trouwde Magdalena Ghyselin met Remaclus, en de ongelukkige gebeurtenis, die haer en hare twee vriendinnen wedervaren was, werd op de wanden van de beste kamer geschilderd met de juiste dagteekening. Magdalena legde het onderwerp dier tafereelen aen hare kinderen uit, die dan weder later hetzelfde aen de hunne deden, en zoo is allengskens die geschiedenis tot ons gekomen, met de overtuiging, dat er in vorige tyden nydige tooverheksen haer verblyf op den Kemmelberg hielden, omtrent eenen put, die ter vereeuwiging van het verhaelde, den naem van *Kinderput* heeft verkregen.

JAEK VANDEVELDE.

2. — Sagen van den Langen Wapper, te Antwerpen.

Myn vader zaliger, myne oude moei, de Heer wil hare lieve ziel hebben, alle myne kennissen hebben my in myne jongheid duizendmael van den langen Wapper gesproken, en van de duizende poetsen en grappen en booze stukken, welke dit wonderlyk wezen dag en nacht, hier door geheel de stad Antwerpen aenrigtte. Ik zelf heb er nooit iets van gezien, dat mag ik niet zeggen; maer velen, die het my vertelden, hadden zelven de handelingen beproefd en ondervonden, of waren er ooggetuigen van geweest, of hadden het van de persoonen zelven, die het ondervonden hadden, hooren verhalen.

Het was wel juist altyd geen kwaed, dat hy den menschen deed, het bestond meestal in grappen en spotternyen; nogtans was er onder dit alles iets, dat, zoo ik wel gewaer werd, een ieder kwade vermoedens gaf. Men kon of durfde er het regte niet van zeggen; want hy, die het durfde wagen in den dag eenig kwaed van langen Wapper te spreken, of zyn vermoeden te uiten over hetgeen hy was of kon wezen, wee hem, als hy zich dien avond op straet bevond, hy moest zeker hier of daer door langen Wappers beenen doorgaen, die zich dwars met de voeten aen beide zyden tegen de huizen plaetste, zoo groot, dat hy met het gansche lyf boven de huizen uitstak; en hy brak er menigen in dit doorgaen den nek. Zoo heeft hy al menig burger en burgers kind meêgeslepen, wie weet waer! Ik zou toch niet kunnen zeggen, wat hy regt was; en geen wonder, niemand sprak en vry over, als wy nu

doen, sedert dat er de stad van verlost is; iedereen had zyne wraek te duchten; wie kon weten of hy niet met hem zelven sprak? Hoe het ook zy, wat of wie hy was, dit bleef steeds een geheim, een raedsel, zoo lang hy in de stad verbleef. Slechts nadat hy verdwenen was, durfde men het wagen, elkander met meer vryheid zyne gedachte over het eigenlyke wezen van dit wonderbaer verschynsel meêtedeelen. Myne schoolmeestersse, die eene kwezel was, sprak er ons zoo dikwyls van, en kon anders niet denken of het was een spook uit de wereld der eeuwigheid; maer ik, voor myn deel, geloof dat het een of ander ryk man van de stad zelve was, die met den boozen een verdrag had aengegaen; ja, zoo ik later zelfs wel gehoord heb, waren er zekere voortreffelyke huizen, die er iets gemeens mede hadden, die van zyne familie waren, en dus belang hadden, de waerheid verholen te houden. God weet, was het niet een of ander geleerde die de zwarte kunst verstond. Velen zegden, het was de duivel zelf. Het gaet allezins zeker dat er de duivel meê gemoeid was; want dikwyls kwam hy uit een rioolgat, van eene kroon groot, te voorschyn.

De Wapperrui en de wallen waren niet de eenige plaetsen, die hy tot tooneel van zyne vreemde bedryven verkoos. Ik heb het reeds gezegd, hy ontrustte de gansche stad. Zoo heb ik wel eens hooren verhalen, dat hy aen de Predikheeren kerk met de kleine jongens diefken speelde; lange Wapper werd in het spel tot beul gekozen; en dat anders zoo al kwansuis gedaen werd, hy hing inderdaed eenen kleinen jongen op, dat hy er den geest by gaf. Lange Wapper sprong in de vliet en liet de speelmakkers verbaesd by het doode lichaem staen kyken. Men zag wel, dat het een duivel was. Eenige dagen daerna huert een kuiper aen St. Pietersvliet eenen gast; deze doet, zoo het schynt, eerst zeer behendig zyn werk; maer de meester beveelt hem, een handvol spaenderen in eene kuip te ontsteken;

en eer de meester het gewaer werd, heeft de gast het vuer in den winkel gestoken, en al de reepen aen stukken gekapt. De woedende kuiper, die dit in eens ziet, wil zyn schelmschen knecht by de haren vatten om zich over zyne schade te wreken; hy ylt hem achterna, terwyl zyn werkhuis in vuer en vlam staet; de gast ontvlugt en springt in de vliet, waer hy verdwynt onder den weerklank van zynen gewoonen schimplach. Toen eerst zag de kuiper, dat hy met langen Wapper had te doen gehad; hy moest zich getroosten met de hulp van zyne geburen, om het vuer zoo haest mogelyk meester te worden.

Kort daerop was hy weêr een brouwersknecht. Hy had op de brouwersvliet reeds eenen geheelen dag gewerkt, wanneer hy eenen zyner maets onder eene gevolde ton, welke hy voortrolde, verpletterde. De gansche hoop vervolgt hem woedende, om den dood van hunnen makker te wreken; langen Wapper springt in het water, in de brouwersvliet; verscheidene brouwersgasten springen hem in hunne razerny achterna en verdrinken.

Gy ziet dat het steeds in nabyheid der grachten, ruijen en vlieten was, dat hy zich ophield. Het was ook dikwyls op de Suikerrui te doen. Er stond daer immers voorheen een beeld van den H. Joannes Nepomucenus? wel nu, dit werd daer geplaetst, om langen Wapper te verdryven. Daervan is het ook, dat gy heden nog dat beeld van den H. Joseph aen den Wapper of oudtyds Wapperrui ziet staen. Sedert dat het daer gezet is, heeft hy de vlugt moeten nemen.

Om nu nog iets optenoemen van de duizende treken, die hy met den klaren dag uitrigtte, hoort wat hy nog al aenving. Hy leurde eens met mosselen, en komt voorby een huis, waer vier vrouwen aen de deur zitten te werken, welke hy zyne mosselen aenpryst. Hy steekt er eene open, die hy zeer schoon eene der vrouwen aenbiedt, zy neemt

de mossel... en in haer mond was het louter slyk... Hy verschoont zich en maekt er eene tweede open. — Ditmael zien zy alle vier, dat het eene schoone gezonde mossel is. — Eene andere vrouw zou ze inzwelgen. — Wat heeft zy in haren mond? — Eene dikke zwarte spinnekop! Daerop vallen hem de vrouwen te gelyk op het lyf. Langen Wapper verweert zich; zy geraken hevig aen te worstelen. Hy slaet de eene vóór dood de andere na, en verdwynt.— Zoo zaten er ook eens drie jongens in de Ridderstraet: zy zouden gaerne kaertspelen, maer er komt een maet te kort. Lange Wapper komt, en de party vangt aen. Nu dan, na een wyl spelens, geraken de jongens aen het krakeelen, dan aen het vechten. Lange Wapper slaet den eenen na den anderen dood, en verdwynt. Hy was nog al dikwyls van de party by kaertspelers; maer het spel eindigde op allerlei andere wyzen; soms liet hy zich in het krakeel door zyne speelmaets achtervolgen, lokte hen in het water en deed ze versmooren; andermael mengde hy er zich in de herberg mede; zoo als hy eens in den *Hoorn* (1) kwam, daer hy zoo veel gerucht maekte, dat er de anduiten (2) inkwamen, en hy zich door hen doet achtervolgen. Den eenen werpt hy de rui in, de andere springen hem na, allen verdrinken.

In een klein kind vertoonde hy zich wel meer. De lut van Fok vonden eens in de Beddenstraet een versch gebakerd wichtje midden in de straet op een' vuilnishoop liggen; zy haestten zich den armen vondeling in huis te nemen, verwarmen en koesteren hem, geven hem goeden kinderpap van beschuit te eten, en bezorgen hem zoo gedurende tien dagen. Daer wordt hy eensklaps groot en verlaet het huis, al spottende met de goede lut, dat zy hem zoo

(1) Herberg waer de Hoorn uithing.
(2) De oude nachtwacht te Antwerpen.

zorgelyk hadden opgepast. Hetzelfde overkwam aen eene waschter, die van de kerk kwam, en onderweg ook een kind vond, dat zy uit medelyden meê naer huis nam, by een goed vuer warmde en met pap voederde van een beschuit, dat zy onderwege kocht. Als hy nu wel gewarmd en gevoed was : « Dank u, moedertje, » zegt hy, « ik had zoo grooten honger en koude; » met deze woorden verdween hy onder zynen gewoonen naren lach door de schouw.

Maer hoor nu, wat er drie jongens wedervoer, die samen over het Kasteelplein uitgingen, om wissen te snyden, en al vloekende hunnen weg gingen. Daer zien zy op eens alweêr een klein net gebakerd kindje midden op den weg liggen. Zy blyven er alle drie verwonderd bystaen, en raedplegen, wat zy met hunnen vond zullen aenvangen. Zy zouden het dan meê nemen naer Pieters huis, en het aen zyne moeder geven. Pieter neemt het kind, dat met een japonneken bedekt was, op beide zyne armen, en zyne twee makkers volgen hem huiswaerts. Al gaende begint Pieter van moeite te klagen; hy kan niet langer, en verzoekt Karel het op zyne beurt te dragen. Het weegt Karel zoodanig op de armen, dat hy er mede valt. Dan dragen zy het met hun tweeën, welhaest moet de derde ter hulp komen. Met hun drieën spannen zy nog al hunne magt in. De eene zegt : « Wy zyn vermoeid van dragen, » en lost daerby zynen gewoonen vloek. De andere zegt : « Ik geloof dat het hier spookt » en wordt bang. Zy kunnen eindelyk niet meer voort en zitten afgemat in het gras neder. Daer rigt zich het kind in de hoogte; het was lange Wapper, die zich met groote schreden en zyn vreeselyk gelach verwydert, en de drie godslasteraers verstomd van schrik liet zitten.

Dan raekte hy weêr het medelyden van den voorbyganger, onder de gedaente van een klein hondje, dat,

gedragen, grooter en grooter werd; en ten laetste ontsnapt hy den drager onder zyne gewoone uitermate groote gestalte.

Dat dien armen ouden man weêrvoer was veel erger. Die man had drie kinderen, en geen pyltje stroo om ze op te laten slapen. Op eenen avond vindt hy in het naer huis komen eenen schoonen stroobos. « Nu » zegt hy, den buit verheugd opnemende, « zullen myne kinderen eens zacht in hun leger liggen. » Hy werpt den bos met even veel vreugd in zyne hut op den vloer neêr. Denk hoe hy zich moest ontsteld vinden, als hy zag dat de stroobos leefde en zich oprigtte. De vrouw besproeide het stroo en geheel het verblyf met wywater, en lange Wapper vloog langs den huize uit.

Ja ja, de godvruchtige menschen hadden niet zoo veel te vreezen als de goddeloozen, daer hy volle magt op had; zoo was er eens eene ryke vrouw, die een ongebonden leven leidde en vier vryers had, welke zy beurtelings onthaelde, zonder dat er een zynen medevryer kende. Op eenen avond, dat ieder weêr, elk op zyne bestemde uer, de vryster zou komen bezoeken, had langen Wapper hare gedaente aengenomen. Om tien ure 's avonds komt de eerste. « Wat wilt gy? » vraegt hem de looze Wapper. « Ik wil u ten huwelyk » was het antwoord. — « Gy zult my hebben, op voorwaerde, dat gy op staenden voet naer Onze Lieve Vrouwe kerkhof gaet, en daer gedurende twee uren boven op de armen van het kruis gaet zitten. » — Een halve uer daerna komt de tweede. « Wat wilt gy? » vraegt de Wapper. — « Met u trouwen » antwoordt de verliefde. — « Dan zult gy eerst op Onze Lieve Vrouwe kerkhof gaen, en daer eene doodkist nemen, daer gy aen den voet van het kruis zult gaen inliggen tot mindernacht toe. » — Een halve uer later komt de derde. — « Wat wilt gy? » vraegt de Wapper. « —

U trouwen. » — « Ga dan eerst op Onze Lieve Vrouwe kerkhof, daer zult gy aen den voet van het kruis eene doodkist vinden; daer zult gy driemael met de vuist op slaen, en tot middernacht vertoeven, dan zal ik u trouwen. » — Eindelyk komt de vierde. — « Wat wilt gy? » was alweêr de vraeg. — « U trouwen » — Neem onder in de keuken de yzeren keten, en ga naer Onze Lieve Vrouwe kerkhof, daer zult gy met de slepende keten driemael rond het kruis loopen, en als gy weêrkomt zult gy my trouwen. » — Alle vier de vryers doen wat hun opgelegd was : de eerste was op het kruis gaen zitten, en was van schrik dood ter aerde gevallen, toen hy den tweeden onder hem had gezien, die in de kist was gaen liggen. Deze was van schrik gestorven, toen de derde driemael op de kist was komen kloppen. De derde stierf van schrik, toen de laetste 's middernachts met zyne keten kwam rondloopen. De vierde vond daer nu verbaesd de doode lichamen van drie makkers, welker medeminnary hy geenzins vermoedde. Hy haest zich zyne vryster te gaen vinden om haer het gebeurde te verhalen, en veel meer om het volbrengen der gedane belofte aftevragen. Nu vond hy zyne vryster in eigen persoon, sprak eerst van zyne doode medemakkers, dan van de opgelegde voorwaerde en van de belofte. De vrouw kon van verbaesdheid kikken noch mikken; zy wist nergens van; zy vernam den dood van dry harer minnaren uit den mond van den vierden; zy bezwykt onder de aendoening, en de vryer brengt zich zelven om.

Maer, kwamen de lieden, die van hem achtervolgd of gestoord werden, voorby een Lieve Vrouwe beeld, dan waren zy van zyne listen verlost. Nimmer kon de Wapper voorby een Lieve Vrouwe beeld of een kruis; en het is ook sedert dien dat men begonnen heeft beelden op al de hoeken der straten te zetten, dat hy het hier niet langer heeft

kunnen uithouden. Men beweert dat hy thans ergens op den oever van de zee zweeft; sommigen zeggen dat hy te Blankenberg de visschers en hunne vrouwen kwelt.

Antwerpen. F. H. Mertens.

3. — De Scheidspael.

Digt by het dorp *Vierzel*, woonde ten tyde een boer, die door de drift om zyne bezittingen te vergrooten zoodanig was ingenomen, dat hy niet vreesde, om de uitgestrektheid zyns velds te vergrooten, den pael, die hetzelve van dit zyns buermans afscheidde, eene ruimte voortlezetten en op die wyze een goed aental roeden gronds intepalmen. De buerman, die een braef man was en op geene bedriegery dacht, had die onregtvaerdige daed niet opgemerkt, en de bedrieger mogt, zyn leven lang, de vrucht zyns diefstals genieten. Deze laetste stierf eindelyk, en sedert dien tyd zagen de boeren van de omstreek alle nachten tusschen twaelven en één uer een man op het veld rondloopen. Hy torschte eenen zwaren pael op de schouderen en riep gedurig: » waer zal ik hem laten? waer zal ik hem laten?. »

Meer dan één inwooner des dorps had die vervaerlyke verschyning voor oogen gehad en was met angst van de plaets gaen vlugten.

Jaren lang had de schim reeds gezwerfd, toen, op zekeren keer, een boer, door den drank verhit, en wie, zyne beenen in het naer huis gaen niet verder wilden dragen, zich op het gevloekte veld ten slaep nederlegde. De geest verscheen als naer gewoonte met den pael, en riep wederom: « waer zal ik hem laten?. » De dronkaerd hief het hoofd half op, zag de verschyning en antwoordde: « draeg hem,

lompert, waer gy hem gehaeld hebt! » — « Nu ben ik verlost! » riep de schim, en zy ging den pael in zyne eerste plaets herstellen en verdween.

De dronkaerd was dusdanig door het uitwerksel zyns antwoords getroffen, dat hy op staenden voet nuchter werd en met de vrees in de ziel zich naer huis spoedde, waer hy het geval aen zyne vrouw herhaelde, die het des anderen daegs het gansche dorp door verspreidde.

Antwerpen. P. F. Vankerckhoven.

4. — De Brandende Gelei (*schoof*).

(KIELDRECHT.)

Een verongelukte schipper, die tot voortzwerving veroordeeld is, verschynt des avonds, in de gedaente van eenen brandenden *gelei* (schoof), komt uit zee op, verheft zich in de lucht, en neemt somtyds eene rigting naer het dorp *Verrebroek*. Eens vindt hy een' naer huis keerenden schipper, volgt hem op, en verlaet hem slechts by het binnentreden zyner wooning, wanneer de ongelukkige door vermoeijenis en schrik in onmagt ter aerde viel.

Kieldrecht. H. Coppens.

5. — De Duivel van Nederbraekel.

De knecht van eenen ryken pachter had al zyn geld verkwist en kwam laet in den avond, wankelbeenend van dronkenschap, naer de hoeve terug. Sombere gedachten

speelden in 't hoofd van den armzalige, die voor de roede zyns meesters, zoo wel als voor de gevolgen van eene ledige beurs, beducht was. In zyne zwakke, doch heete geestgesteltenis besloot hy zyne ziel aen den duivel te verkoopen, om zich aen dit droevig uitzicht te onttrekken, wanneer hy eenen kruisweg naderde, waer hy op al de duivels riep, en zwoer, dat hy zyne ziel veil had. Een duivel kwam en zegde hem, dat hy zyn oogwit niet bereiken kon, ten zy hy vooorafgaendelyk eene *zwarte hen* aen den opperste van het onderaerdsche ryk opofferde, 't geen hy beloofde te doen. Hiertoe werd 't klokslag van den twaelven des nachts vastgesteld. Tegen dat dit akelig uer naderde, stond onze knecht met de zwarte hen, die hy zyn' meester ontnomen had, onder zynen kiel, op de voorzegde plaets. Ter nauwer nood had de klok den eersten slag gegeven of al de duivels kwamen te voorschyn. De opperste trad voren uit en nam de hen aen, die de knecht sidderend uitstak. Nu werd de koop gesloten; en tot waerborg dier overeenkomst moest de boerenknecht zyn handteeken met bloed op een boeksken zetten, dat de duivel had medegebragt.

De knecht werd van zynen meester niet berispt en zyne broekzakken waren nooit ledig. Telkens dat hy de hand daerin stak, haelde hy er een stuk van *acht en een oortje* (1) uit, waermede hy het gelach betaelde, wanneer hy in eene kroeg had te drinken gezeten. Eens dat hy de schapen van zynen meester wachtte, waren deze door zyne onachtzaemheid op eene vreemde erve geloopen, waer zy groote schade aen de vruchten toebragten. De boer, aen wien deze grond toebehoorde, had zulks gezien en kwam toegeschoten, om zich over die beschadiging op den herder te wreken. De schaepherder kende de licha-

(1) Oud geldstuk doende 75 centimen.

melyke kracht van den boer te wel, om ze niet te vreezen, wanneer de list des duivels hem ter hulp snelde. — Schaep-herder en schapen waren in mesthoopen veranderd, eer de boer ter plaetse was gekomen, waer hy verwonderd zal hebben staen kyken.

Zoo leefde die knecht immer voort; maer de vyf jaren, na verloop van welke de duivel bezitter der ziel moest worden, waren weldra om, en de verkooper vreesde niets meerder dan dit oogenblik. — Wat doet hy? — Hy gaet by den pastor van Nederbraekel, aen wien hy alles openhartig biecht. Deze, eene christene verdwaelde ziel aen 't helsche vuer willende onttrekken, doet hem eerst eene akte van berouw verwekken, en zegt hem dan, dat hy den volgenden dag, zynde den afgrysselyken valdag, by hem ter pastory zoude komen. De knecht was nog geen half uer by den pastor in huis of men hoorde een groot gerucht van kettingen en spooken in den schoorsteen. De knecht, die er juyst onder zat, werd door schrikbaren angst bevangen, en niet zonder reden, want hy werd van zelfs omhoog geheven en scheen voor eeuwig verloren. Maer de pastor, die op de kracht des gebeds zyne hoop had gebouwd, zette zich ylings op de kniën en murmelde het St. Jans-Evangelie. De knecht, gedurende dit gebed onophoudelyk op en nedergeheven, viel eindelyk half dood van schrik, ellendig gekneusd en bebloed, op den grond, met het boeksken nevens hem. En de duivel was weg en bleef weg.

JAEK VANDEVELDE.

6. — De bedrogen Vioolkrabber.

Een oude vioolkrabber kwam vergenoegd van een' kermisdans te Opbrakel, waer hy veel geld met zyne kunst had byeenverzameld. Hy moest door een bosch naer Nederbraekel terug, waer hy woonde. 't Was middernacht, en Kartof, (zoo was de naem des oude), die van de Amerikanen de drift naer tabak ontleend had, zou gaerne zyn pypje nog eens aengestoken hebben, indien de gelegenheid zich daertoe maer hadde aengeboden. By alle geluk, ontwaert hy in 't midden des boschs een lichtje, waer henen hy zyne stappen wendt, om zynen rooklust te voldoen. Dit licht, wanneer hy nader by gekomen was, was niet min dan een groot houtvuer, om hetwelk mannen en vrouwen dansend rondliepen. Kartof vraegt om wat vuer, en twintig handen zyn gereed om hem te dienen. Lustig trok nu de speelman aen zyne pyp en blaesde genoegelyk de golvende rookwalmen voor zynen mond weg. De vrolyke dansers, een oogenblik in hunne vermakelykheid onderbroken, zien de viool onder den arm van den oude steken, en vragen hem, of hy voor hen ook niet een kadrilleken wilde spelen. Ja wel, was 't antwoord, en men begeeft zich al te gelyk naer de groote zael van een nabyliggend speelgoed of kasteel. De vioolkrabber stemt zyn instrument, en men brengt hem intusschen een kostelyk glas wyn te drinken. Nu aen 't dansen en aen 't springen, terwyl de vedel ronkt. De dansers om den speelman aentewakkeren, staken t'elken reize, dat de boogstreken verflauwden, een stuk goud in de viool, 't geen de arme man met gretige oogen aenzag. Kartof's glas werd ook telkens gevold als het ledig was. Maer die twee dingen werden zoo dikwerf herhaeld, dat de oogen en de vedel van

den speler beide om te zwaerder werden, en de eerste eindelyk van dronkenschap toevielen, zoo dat Kartof in slaep geraekte en de dans ophield. —

De zon was reeds hoog gerezen, als Kartof wakker werd, die zyn zwaer hoofd eens opligtte, om te zien waer hy toch zoo lang mogt geslapen hebben, en die zyne gedachten een weinig zocht byeen te rapen. De oude lag in 't midden van 't bosch, omtrent eenen hoop asch, waer nog houtskolen in lagen te glimmen. Hy staet verwonderd op en tast naer zyne viool, want, hoe dronken de sukkelaer ook geweest was, had hy 't gebeurde van den nacht niet vergeten. Hy keert zyn speeltuig om, om er de goudstukken uitteschudden, die hem zoo aenlokkend schoon waren voorgekomen, maer — ô byster bedrog! — het waren niets dan beukenbladeren, die op den grond neêrvielen. By nadere herinnering, moest de man zich eindelyk voor overtuigd houden, dat loutere spooken hem die poets gespeeld hadden, wyl hy in al de omstreken nooit een kasteel gezien had, dan hetgene de geesten er dien nacht hadden doen verschynen en verdwynen.

Jaek Vandevelde.

7. — De Kabautermannekens.

Tusschen Turnhout en Casterlé ligt een berg, welke men tot heden toe nog *Kabautermannekens-berg* noemt, omdat daerin een dwergenstam van dien naem gewoond heeft. Deze dwergen waren zeer talryk, en lieten niet na aen al de inwooners dier streek het grootste ongemak en de grootste schade te doen; zoodra het maer avond was lieten zy niemand gerust en gingen dan overal wat hun

het meeste aenstond of bevallen kon, weghalen. Het vee, geld, en alles werd door hen medegenomen; zy waren eene regte plaeg voor de geheele omstreken.

Er leefde alsdan te Casterlé een boerenknecht, welke zeer verliefd was op de dochter van zynen pachter; het meisje ook beminde hem zeer; nogtans wilde haer vader geenzins van hem hooren en weigerde hem stellig zyne dochter, ten zy hy eene zekere som gelds konde bybrengen. Na vele middelen gezocht te hebben, om dit geld te verkrygen, besloot eindelyk de arme knecht zich tot de Kabautermannekens te begeven, hun om genade te smeeken en hun de som te vragen. Tegen den avond raekte hy met het vee binnen in den berg en klaegde, weende en schreide daer zoo bitter, dat zy hem de som toestonden. Hy ging dadelyk naer het huis van zyne geliefde, trouwde met haer, en zy leefden gelukkig.

Brussel. E. E. Stroobant.

8. — De Klok van Vosselaere.

Te Vosselaere (een dorp op één uer afstand van Turnhout) had men eene nieuwe klok in den toren gehangen zonder dezelve te wyden of te doopen. Wanneer zy 's middernachts ophield met de uer te slagen, kwam de duivel, rukte ze uit den toren en vloog er mede weg. Op eenigen afstand van het dorp liet hy ze vallen (achter eenen zavelberg, genaemd Konynenberg) en men ziet nog het gat langs waer zy in de hel gezonken is.

E. E. Stroobant.

9. — De Katten van Ravels.

Op eene weide, genaemd den *langen reep,* te Ravels (een klein dorp op één uer afstand van Turnhout) is een kuil — klein water — alwaer alle nachten eene vergadering van tooverheksen, in de gedaente van Katten, plaets heeft. — Eens had zekere boer eene wedding aengegaen dat hy een' stok in den kuil zou gaen steken. Maer zie, nauwelyks kwam hy terug, of het scheen hem toe, dat eene dier katten hem altyd volgde; en sedert zag hy die Kat altyd aen zyne zyde, tot dat hy, om zoo te zeggen, van schrik is gestorven.

E. E. STROOBANT.

10. — De Brandende Heurst (1).

In het gesticht de *Luitagen* niet ver van Antwerpen, leefde over ettelyke jaren een boer, die, zoo als men zegt, noch van God, noch van zyn gebod hield: men herinnerde zich niet hem ooit in de kerk gezien te hebben. Zyn grootste vermaek was niet alleen door woorden, maer ook door werken den spot met de godsdienst en derzelver geboden te houden. Hy werkte drie honderd vyf en zestig dagen in het jaer; dat is te zeggen, dat er voor hem geen zondag bestond. Hy dreef zelfs eens de godvergetenheid zoo ver, dat hy op den heiligen dag van Kersmis met zynen heurst

(1) Een wagen, slechts uit twee hooge wielen en een as bestaende, waermede men balken en andere zware gewigten vervoert.

naer het veld reed en boomen, welke hy eenigen tyd te voren had afgekapt, naer huis voerde.

Eenigen tyd daerna stierf die goddelooze, en nog jaerlyks, op Kersnacht, zien hem de boeren met zynen heurst over het veld ryden; vlammen omgeven hem; en het werktuig en het peerd zyn blakend als hy. Wanneer de dag opkomt, verdwynt alles tot het volgende jaer.

F. V. Vankerckhove.

11. — De Hunsberg.

In de gemeente Merchtem (provincie Zuid-Braband, by Brussel) is er één berg, genaemd den *Hunsberg;* volgens eene aloude overlevering zouden de Hunnen zich aldaer opgehouden hebben; de meening van het volk is dat zy er een gouden kalf (hunnen God) onder begraven hebben.

Brussel. K. F. Stallaert.

12. — De Pensjager van Wetteren-Overbeke.

Pensjagers waren persoonen, welke zonder toelating van den heer op wildvangst uitgingen. Te Wetteren-Overbeke was er een, welke den ganschen dag op de jagt was geweest en niets had geschoten. De tegenspoed maekte hem hardnekkig, en hy bleef den ganschen avond in 't veld, in de hoop van eenig wild te ontwaren en niet zonder buit naer huis te moeten keeren. Het was juist middernacht, toen hy eenen haes in den maneschyn op

weinigen afstand van hem in de klaveren zag spelen. De pensjager legt op het dier aen, en schiet; maer de weerstoot van 't vuerroer tegen zynen schouder was zoo hevig, dat hy omdraeide en omver viel. Hy staet op, onderzoekt zyn wapen, en bevindt dat de loop gansch krom is geworden. Dit voorval kwam hem zeer vreemd voor, daer hy zyne lading niet zwaerder dan naer gewoonte had gemaekt, en hy beschuldigde zyne vrienden reeds van eene onbetamelyke grap, wanneer het dier, dat hy dood waende, opstond en naer hem toe kwam, in steê van te vlugten. Wat ziet hy? de haes was in een zwarten bol veranderd en rolde langzaem herwaerts. De arme jager loopt weg van schrik, want er bleef hem geen twyfel over of 't was de duivel zelf, die hem achtervolgde; doch de zwarte bol rolt hem immer achter na en wordt steeds grooter en grooter. Eindelyk, nadat het hem van loopen het zweet langs alle kanten uitberste, klimt hy op eenen hoogen tronk, waer hy zich vry geloofde; maer de zwarte bol kwam voor den boom gerold en was zoo groot dat het al duister was, dat de jager voor oogen zag. Doodelyke angst beving hem. Dit monster, dacht hy, kan niet anders zyn dan eene waerschuwing van den Hemel, omdat ik de wetten van de heerlykheid had overtreden. De pensjager liet zich op zyne kniën vallen en beloofde nimmer te zullen jagen, en in hetzelve oogenblik verdween de zwarte bol.

13. — De Lange Man.

Aen den Plaetsenberg, te Massemen-Westrem, verblyft een ontzaggelyke reus, die men den Langen Man noemt. Wanneer iemand laet in den nacht voorby den Plaetsen-

berg gaet, wordt hy vergezeld door eene hooge zwarte schim, welke de gedaente heeft van eenen mensch. Die schim gaet niet, maer zweeft langzaem over den grond, met toegesloten beenen, styven hals en hangende armen, immer ter zyde van den wandelaer, die nooit nalaet van haer te groeten; want de Lange Man moet diegenen, welke dringende zaken laet buiten 't dorp hebben gehouden, als een beschermgeest voor alle ongevallen behoeden en hen tot aen de deur hunner wooning vergezellen, waer de reuzenschim zich eens styf omdraeit, het hoofd buigt en verdwynt.

14. — De Zwarte Hoenders.

Te Herzeele is men in 't geloof, dat er alle nachten omtrent den twaelven een zwart hoen op de vier hoeken van elke kruisstraet komt zitten en met den dageraed weder verdwynt.

(Dit hoen hoort byzonderlyk in het land van Aelst te huis, waer het in de spookverhalen zoo onontbeerlyk is, als het handteeken, dat diegenen, welke een verbond met den duivel aengaen, met hun eigen bloed moeten verleenen.)

15. — Het Wit Schaep.

Te Massemen-Westrem, in het Raemstraetje, verschynt alle nachten een wit schaep. Men zegt dat er op de parochie eene verborgene spelonk is, waerin dit dier zich by dage

ophoudt. Wanneer het wit schaep te voorschyn komt, hoort men een zoetluidend muziek in de nabuerschap, dat niet zwygt voor aleer de geest verdwenen is. Niemand kan dit vreedzaem beest aenroeren, want by welke pooging, die men daertoe doet, zweeft het als een geest voor de voeten van den vervolger weg en verschynt weêr eenige oogenblikken daerna achter deszelfs rug, op de plaets, waer hy 't schaep eerst gezien had.

Waerom dit wit schaep alle nachten op die gestelde plaets terugkomt, weten de inwooners der parochie niet te verklaren. Denkelyk, zeggen zy, is het een kind of maegdeken, dat de eeuwige rust niet kan genieten, voor aleer eene godvruchtige hand haer zielken uit eenen toestand zal getrokken hebben, waerin eene onverwachte dood dezelve heeft geplaetst.

16. — De Reis naer Egypte.

Pieter van Wetteren ging met den duivel, aen wien hy zyne ziel verkocht had, om. Hy stond zelf met hem zoo nauw in verband, dat hy in de geheime raden der helle toegelaten werd, op voorwaerde van den mond gesloten te houden, zoo lang hy er tegenwoordig was. De plaets waer de onderaerdsche geesten zich vergaderden, was ergens in Egypte gelegen. Hoe oneindig derzelver afstand van Wetteren was, kon Pieter, door toovermiddelen geholpen, denzelven op zoo korten tyd afleggen, dat, wanneer hy een kwaert voor middernacht vertrok, hy nog al den tyd had om de vergadering bytewoonen, welke op klokslag van den twaelven met hare beraedslagingen aenvang nam. Eens was Pieter met zynen vriend ter herberge gezeten, en beiden hadden zoo lang geklapt

en gedronken, dat het zeer laet geworden was zonder dat zy het wisten. In 't midden van een hevig gesprek, trekt Pieter zyne horlogie uit den zak, en ziet dat het maer tien minuten voor den twaelven meer is. Vriend, zegt hy, neem het niet kwalyk dat ik u spoedig verlate, want myne tegenwoordigheid wordt ergens anders vereischt, ik vertrek. — Waer wilt gy henen op dit uer, zoo het niet naer huis is? — By uwe vrouw, die zeker reeds lang naer u wacht? — Neen, vriend, daer is myn wyf aen gewoon, want die ziet my nooit voor den dageraed. — En waer gaet gy zoo lang? — Naer Egypte. — Naer Egypte? gy lacht met my, want daer kunt gy nooit geraken, ten ware dat er de duivel u naer toe voerde. — Juist geraden. — Wat zegt ge? — Hoe, gy verschrikt! nu, vaerwel tot morgen. — Neen, ik verlaet u niet, Pieter. — Dan gaet gy mede. — Ja. — Dit is my aengenaem; kom en gy zult zien. De twee vrienden trokken de herberg uit en kwamen aen eenen kruisweg. — Zyt gy nog altyd voornemens my te volgen? — Ja, Pieter, waer gy gaet, ga ik, want wy zyn vrienden tot in den dood. — Nu, zet u op den bussel stroo, dien gy daer ziet liggen, want dit is myn peerd; maer eer wy vertrekken, moet ik u verwittigen, dat, zoo lang gy op deze plaets niet terug zyt, het op doodstraf verboden is te spreken. Beiden zetten zich neder, en Pieter riep met luider stemme : « Over bosch, over berg en over dal! » en zy vlogen de lucht in.

Eer de middernachtklok zich had laten hooren, waren zy in de vergaderzael van Egypte. Geen mensch zou kunnen vertellen wat duivelsch rumoer er al omging. De twisten eindigden gelukkig met eenen lekkeren maeltyd, waeraen onze nieuwe gast, die van reizen afgemat was, zynen buik eene zielmis dede, en in de kostelykste spyzen eene vergoeding zocht voor de stilzwygendheid, waertoe hy veroordeeld was. Eindelyk komt er voor 't nageregt eene

groote schotel met spys op, waervan de reuk zeer onaengenaem was. Pieters vriend bedient er zich een weinig van, sipperlipt er eens aen, maer spuwt het weder uit. Er schoot hem een afgryselyk gedacht te binnen, dat hem walgen deed. — « Ei, Pieter, 't is menschenvleesch! » roept hy; die onvoorzichtigheid stond hem duer. De zael verdween als een droom, en Pieter was weder te huis in zyn bed, waer hy te zweeten lag, dat de droppelen hem 't lyf afliepen. Zyn vriend was in Egypte gebleven. De dag ging in angst en droefheid voorby. — « Hoe! geen middel om myn vriend te redden, » zuchtte Pieter, « hoe zal ik my over zyne afwezigheid verontschuldigen! » — De nacht was wedergekeerd en Pieter zette zich schrylings op zynen stroobussel en vertrok nogmaels om eene pooging ter verlossing van zynen vriend te doen, want dag op dag moest de overtreder geregt worden. Alles was tot de onthoofding gereed gemaekt, en een der duivels hief het zwaerd reeds op, om 't gebukte hoofd afteslaen, als Pieter nog een kwart uers van Egypte was en dit zag. — « Ju, Ju! » riep hy driftig tegen zyn paerd, en in een vlugt schoot het stroo juist met de haren onder 't zwaerd van den beul, toen het nederviel. Door dit toeval was de slag gebroken en de vriend van eenen zekeren dood gered. Nu togen beiden weder gerust naer Wetteren, en het verbond, dat Pieter met den duivel had aengegaen, werd door het godvruchtig toedoen van zynen dankbaren vriend vernietigd, en zyne ziel uit de klauwen van de verdoemnis verlost.

17. — De vreemde Dans te Herzeele, in den Daelmeersch.

Drie jongheden van Herzeele gingen eens te samen naer de kermis van Hillegem en zagen er eenen vreemden dans dansen, waervan de herinnering hun gedurende den ganschen avond, verleidend voor den geest zweefde. By 't terugkeeren, moesten zy door den Daelmeersch trekken, en bleven in midden van denzelven staen. « Indien wy gevieren waren, » zegde een der knapen, « zouden wy den vreemden dans eens kunnen dansen, welken wy te Hillegem gezien hebben » . Het woord was nog zoo gauw niet uitgesproken of een vierde persoon trad by, nam de drie jongelingen by de hand en danste met hen in eene ronde, zoo lang en zoo vlugtig, dat hun hoofd begon te draeijen en alle drie eindeling zonder kennis op den grond nedervielen. Wanneer zy weder tot zich zelven kwamen, was de zon reeds opgestaen en de geest verdwenen.

18. — Het Ryzende Kruis, te Herzeele.

In de Molenstraet, te Herzeele, staet tegen de baen een kruis geplant, ter gedachtenis van eenen man, welke aldaer is verongelukt. Aen dit kruis verschynt er alle nachten eene schim, dan eens onder de gedaente van eenen pastor en dan eens onder die van eenen heer, doch altyd in 't zwart. Men weet niet wat die nachtverschyning beduiden mag, maer men bemerkt dat het kruis na verloop van weinigen

tyd tot aen den voet ontbloot is, en dikwyls op de rybaen omvergeworpen ligt (1).

19. — De Duivel van Massemen-Westrem.

Jan was voor een dronkaerd en een' vloeker gekend. Eens was hy weder zoo stom dronken, dat de herbergbaes, by wien hy zich tot die buitensporigheid had overgegeven, hem by de kraeg vatte, op straet wierp en de deur toesloot. Jan trok, zoo veel het zyn toestand toeliet, naer huis al sukkelend en vloekend terug, tot aen de Molenbeekbrug, waer een bosch staet en zyne vloeken een' echo in het duister ontmoetten. Hy, verschrikt, blyft staen, en ziet een vervaerlyk dier, dat kruipend naer hem toe toog, en hem met vurige oogen beziet. Hy maekte zich een kruis, doch 't dier werpt hem, spottend, vuer en rookwalmen uit den muil toe. Hy las eenen Vader Ons; en nog bleef by dit gebed het dier hem by voortduring tergen. Hy dacht dan aen de kracht van St.-Jans Evangelie, zette zich op zyne kniën, murmelt de eerste woorden van hetzelve, en de duivel verdween. Jan gevoelde, in 't naer huis gaen eene huivering door al de leden, welke hem aentastte telkens dat hy de Molenbeekbrug overtrad. Hy schreef dit pynelyk gevoel aen de boosheid van den duivel toe en hing een kapelleken ter zyner beschutting aen een' der boomen van het bosch. Sinds komt de duivel daer niet meer terug.

J. OSSCHAERT.

(1) Die sagen 12-19 zyn medegedeeld door J. Vandevelde, in Dendermonde.

20. — De Koordendansers, te Herzeele.

Daer waren eens Bohemers te Herzeele gekomen en sloegen hun kamp neder in eene vallei. In die vallei hadden ze ook eene koorde gespannen, waerop zy zich in 't dansen oefenden. — « Ei, kyk zegde een jongen, die daer voorbyging en dit zag, » zoo zou ik willen leeren dansen ». — Dat kunt gy gemakkelyk, » antwoordde een Bohemer en deed den jongen nader komen; » daer is een poederken, eet dat op, en dan kunt gy zoo goed dansen, als den besten van onder ons. » De jongen at dit poederken op en werd in eens zoo ligt te been, dat het scheen dat hy op de aerde niet meer gaen kon. De minste beweging, die hy maekte, ging hy omhoog en danste op de korenaren, op den toren, op de boomen, op de takken, ja zelfs tot op de bladeren toe. De inwooners van het dorp hadden dit lang bemerkt, en gingen eindelyk by den pastor om hem van den bovennatuerlyken danslust van dien jongen te spreken, en ten zelven tyde te zeggen, dat sinds hy die kunst aengewonnen had, hy ook niet meer naer de kerk ging. De pastor deed den jongen by hem komen, las het St. Jans Evangelie over hem en joeg alzoo den duivel, (want hy was bezeten, zegden de inwooners) zyn lichaem uit. De jongen werd als te voren, en liep weder met logge voeten over de aerde.

J. V. D. V.

21. — De Helleput, te Dendermonde.

De oorsprong van die benaming wordt op twee wyzen verhaeld. De eerste heeft de heer Van Duyse in het kunst- en letterblad medegedeeld, de andere is deze :

Men had den aenkoop gedaen van eene nieuwe klok voor den toren der groote kerk van Dendermonde. Korts na dat dezelve gehangen was, moest er eene begrafenis met de hoogste dienst gebeuren, en de klok werd, te dien einde, in beweging gezet. Maer hoe hevig er by de koorde werd getrokken of niet, de klok bleef stom. De verwondering was groot. Men klom ten toren in om te zien wat er aen haperde; niets ontbrak er aen de werktuigen, en de klepel sloeg wel degelyk tegen den buik van het brommetael, maer zonder eenig geluid voorttebrengen.

Onze hedendaegsche waenwyzen hadden zonder aerzelen de fout daervan op den hals van den klokgieter gelegd. Maer onze goede voorouders oordeelden er geheel anders over, en herinnerden zich weldra, dat, de klok nog niet gewyd zynde, de duivel er wel mede zoude kunnen bemoeid zyn. Dit gedacht werkte zoo krachtdadig op hunnen bygeloovigen geest, dat er zonder uitstel tot die kerkelyke plegtpleging werd overgaen. De uitslag deed zien, dat hun vermoeden niet geheel ongegrond was, want de doop was nog niet ten einde, als men een gerucht in den toren hoorde. De klok had zich van zelfs in beweging gezet, en 't gebrom hief zoo geweldig aen, dat de kerk daverde. Op eens vloog de duivel, onder de gedaente van eenen grooten zwarten klomp de klokgaten uit, zweefde over de stad en plofte plotselings op den grond neder, waerin de geest verdween. Voor eeuwig vormde zich te dier plaetse eene peillooze holte, die vol vuil water schoot, en aen welke tot heden toe de naem van Helleput is bygebleven.

V. D. V.

22. — Het Jippenesse-straetje, te Audegem (by Dendermonde.)

In de eerste helft der voorgaende eeuw waren er nog, zegt men, Bohemers, zigeuners, of zoo men ze hier noemt, Jippenessen in de omstreken van Dendermonde.

Te Audegem is een straetje, dat te dien tyde over heuvelen liep; deze heuvelen hadden de Jippenessen met holen doorboord, waerin zy, jaer in jaer uit, hun verblyf hielden.

't Grootste wonder, dat de ouderlingen van dat zwervent volk vertellen, is, dat zy altyd hun vuer tegen schuren en graenmyten maekten, zonder dat nogtans de vlam aen die ligtontbrandende stoffe schaedde; op dit vuer werden de katten gebraden, die zy des nachts op de pachthoeven stalen.

Die kattevangers verdwenen omtrent 1740 en de heuvelen na hen; maer de plaets, waer zy verbleven, heeft den naem van Jippenesse-straetje behouden.

J. V. D. V.

23. — God Zegene U!

Een man van Verrebroeck ging eens naer Vracene, en het werd avond, eer hy al zyne bezigheden daer verrigt had. In het wederkeeren verdwaelde hy van den regten weg, en kwam eindelyk in eene herberg, waer hy een gezelschap van deftige persoonen vond, die onder het ledigen van eenen beker Champagnewyn zich vrolyk verlustigden. Nauwelyks hadden zy hem gezien, als een van hen op hem toekwam en hem ook eenen beker aenbood.

Daer hy grooten dorst had, nam hy den beker gulhartig aen, trok zyne muts af en zeide met veele beleefdheid tegen het gezelschap zyn gewoonlyk : « God zegene u, myne hooggeëerde heeren en vrouwen : » Maer hy had het laetste woord nog niet uit den mond, als het geheele gezelschap verdween, en hy zat met zynen beker in de hand, niet meer in de herberg, maer op eenen elshouten struik.

De beker is tot eene herinnering lang te Verrebroeck te zien geweest.

LODEWYK VERMEIREN.

24. — De Tooveressen van Doel.

In het begin van de laetste eeuw was de gemeente Doel de verblyfplaets van eene groote menigte van tooveressen. Deze verzamelden zich elken nacht op eene bygelegene weide en begonnen daer lustig te dansen, maer dat gebeurde altyd juist op dezelfde plaets. Tot heden toe heeft er daer geen gras gegroeid.

H. COPPENS.

25. — De Roodestraet, te Veurne.

Ten oosten der stad Veurne ligt eene straet, bekend van aloude tyden onder den naem van *Roodestraet;* deze leidt door de weiden naer het *Duivekot*, eene groote hofstede met kapel, die toebehoord heeft aen het klooster der predikheeren. Alle nachten zag men, vóór de fransche ontwenteling, eenen wagen zonder paerden uit die straet komen, op de markt te Veurne eenigen tyd blyven staen

en verdwynen. In de weiden rond de voormelde hofstede ontmoette men dikwyls, wanneer men des nachts alleen was, de gedaente van een kalf, van eenen os of van een schaep, maer deze geesten deden geen kwaed en waren niet meer zichtbaer als men dezelve naderde. De boerin der hofstede ontwaerde alle nachten iets, dat zich op het voeteinde van haer bed kwam leggen, en als zy de beenen uitstak, dan gevoelde zy het vel van een beest. Over den ingang der hofstede bevindt zich een straetje, *Tooveresse-straetje* genaemd, waer men des middernachts in het donker de tooveressen zag in eenen kring dansen; zy maekten somwylen zoo een gehuil en getier, dat er niemand durfde voorbygaen.

Een boerenknecht, ten twaelf uren des nachts voorby de balie der hofstede gaende, hoorde aldaer een paerd *neijen* (henniken); hy zag om, en 't was geen paerd, maer hy kon, hetgene hy zag, niet beter dan aen een paerd vergelyken. De boerenknecht was ongerust en zette zich aen het vlugten, wanneer het paerd hem achtervolgde en bleef naloopen, staende op zyn achterste beenen, en gereed om met de voorste beenen hem op het hoofd te vallen. Toen het hem al ver gevolgd had hoorde hy niets meer. Om zeker te zyn, dat het weg was, keerde hy eindelyk zyn hoofd; dan hoorde hy eene *tolle*, (rollend werktuig voor den akkerbouw, om de *raisels* of aerdklompen mede te breken,) die hem alleen en zonder paerd najoeg. Vlugtende al wederom tot aen de balie der hofstede, waer hy woonde, en meenende binnen te gaen, zag hy daer eenen grooten *rooden man* staen zonder hoofd. Hy stelde zich zeer aen 't loopen met dezen man achter de hielen, tot in den koestal, waer hy zich haestig in bed schikte, bevangen van schrik, doch verlost van al die vreeslyke verschynselen.

Veurne. H. De Wandele.

26. De Krokodil van Kerselaere.

Voor ruim vyftig jaren bestond nog het slot der baronny van Pamele, ter plaets waer nu eene der schoonste straten onzer stad gemaekt is, genaemd de Kasteelstraet. De ouderlingen dezer stede herinneren zich nog levendig de prachtige en gottische bouworde van deze burgt met hare hooge torens en verhevene wallen, die aen den aenval eens vyands konden weerstaen, en spreken zoo gaern van derzelver baronen, die reeds uitgestorven zyn, en van het wonder, dat eenen derzelven wedervaren is.

De baron Onraed, vertellen zy, had door eene godvruchtige verpligting eene pelgrimsreis naer het heilige land ondernomen, en werd in zyne terugkomst aen de boorden van den Nyl door eene verschrikkelyke krokodil aengerand: twee van zyn gevolg waren reeds de prooi van het woedende dier, en de baron stond hetzelfde lot te ondergaen, toen hy, door eene tegenwoordigheid van geest, zyne toevlugt tot de H. Moeder Gods nam, welker beeld, in zyn bosch van Edelaere aen eenen wilden kerselaer hing, alwaer hy, ter jagt zynde, nimmeer voorby ging, zonder er een vurig gebed voor uit te storten en haren bystand af te smeeken.

In het akelig oogenblik dezer aenranding was zyne eerste verzuchting tot de H. Maegd in het bosch van Edelaere: de Moeder van den Heer, die nimmer hare opregte dienaers verlaet, kwam den ridder hier wezenlyk ter hulp. Reeds was zyn laetste schildknaep moedeloos geworden en van schrik bevangen, die welhaest door de scherpe tanden van het wangedrogt ging verslonden worden, toen het den ridder, door de wonderbare hulp van Maria geluktte, zyne

speer in den gapenden muil van dit monster te booren en het eene tweede steek in den onderbuik toe te brengen, waerdoor het zyn bloed verloor, en, onder groot gehuil, zieltogend ter aerde viel.

In deze benouwdheid had de baron beloofd eene kapel te stichten, ter plaets waer het beeld der H. Moeder Gods zeer nederig in het midden des boschs aen eenen wilden kerselaer hing, en, getrouw aen zyne belofte, werd deze bidplaets met groote kosten opgebouwd, waerin de medegebragte krokodil, als een zegeteeken, met eene yzeren keten aen het gewelf werd gehangen : zy is aldaer verbleven tot den jare 1800, wanneer zy naer Gent overgevoerd is geworden, om het *Kabinet der Natuerlyke Historie* te versieren.

Velen onzer tydgenooten hebben dit schrikkelyk wangedrogt aldaer nog bewonderd, en blyven staren op de blyken der mirakelen, door de Moeder des Zaligmakers verrigt op die, welke haer in deze kapel komen aenbidden(1).

J. K.

27. — Koppel-Maendag.

» Op maendag na drie koningen, eens in gezelschap zynde, hoorde ik eene bejaerde vrouw zeggen : « Op koppel-maendag dan zyn de vrouwen baes. « Ik vroeg haer, of zy daervan den oorsprong wist, en ik kreeg ten antwoord : eens werd eene stad belegerd en tot de overgave genoodzaekt. De gebelgde vyand wilde de stad uitmoorden. De vrouwen verwierven door haer smeeken, dat zy het

(1) Ook medegedeeld door de gazette van Audenaerde.

dierbaerste pand met zich uit de stad mogten dragen. Aenstonds torschte eene vrouw haren man op den rug en de stad uit: al de vrouwen volgden dit voorbeeld, en de meeste ingezetenen raekten hierdoor koppel by koppel buiten de stad. De dankbare mannen besloten aen hunne vrouwen jaerlyks op dien dag alle magt af te staen, en zy noemden dien ter gedachtenis *koppel-maendag*. »

Dr. C. R. Hermans: Geschiedkundig mengelwerk over de provintie NoordBrabant. 's Hertogenbosch. 1839. 1e stuk p. 96.

28. — De getrouwe Borg-vrouw van Haarlem.

« Het is gebeurd dat de heer van het kasteel van Haarlem door zyn wreedheid en geweld den regtvaerdigen haet en de gramschap van 't meeste volk op zich getrokken had, waerdoor hy ook welhaest met eene harde en strenge belegering is aengetast en begroet geworden; daer deze lang duerde, hadden de belegerden geen hoop meer te ontkomen, want er ontstond groot gebrek aen leeftocht, en de heer was gedwongen, zich in de ongenade des woedenden volks over te geven. Maer dat wilde zyne vrouw niet, en zy nam voor hem van den dood te bevryden. Zy kwam met den vyand op dusdanige wyze overeen, *dat het haer geoorloofd zyn zoude, op eenmael uit het kasteel te dragen al de juweelen, die zy het liefst hadde*. Nadat de vyand dit ingewilligd had en alles met eed bevestigd was, sloot zy haren man in eene male, en droeg hem met hulp van hare dienstmaegden uit het kasteel, achterlatende alles wat zy anders nog had, om haren dierbaren man maer te behouden. Daerna zyn de vyanden in het

kasteel gedrongen en hebben het geheele gebouw omvergeworpen. »

H. SOETEBOOM, Oudheden van Zaanland, Stavoren, Vronen en Waterland. Amsterdam, 1702. Eerste deel. II boek p. 89.

29. — Het Wapen van Westzaanden en Crommenye.

« De ouden vertellen dat dit wapen zyne afkomste had van eenen bootsman en van eenen leeuw. Het is eens gebeurd, zeggen zy, dat een reizend gezel van Knollendam (Kerspel van Zaandam) in regenachtig weder, met een' pye aen, door het een of ander bosch geloopen kwam, daer hem een brieschende leeuw ontmoette, hebbende den mond wyd open gedaen, om den man te verslinden. Maer die man schoot zyne pye uit en wond die om zyn linker arm, vatte het mes in zyne rechter hand, daermede hy den leeuw toevoer; dan stiet hy zyn omwonden arm in de keel van den leeuw en stak hem van onderen opwaerts in zynen buik, dat het beest daeraf stierf. De man behield daerna maer eenen styven arm, dewyl de leeuw met zyn byten en sleuren denzelven verwrongen had. »

H. SOETEBOOM, Oudheden van Zaanland, Stavoren Vronen en Waterland. Amsterdam. 1702. Eerste deel. p. 315.

30. — De Verjaegde Katten.

Er was eertyds te Erondegem een kasteel, waerin het alle nachten spookte, en zoodanig spookte, dat er niemand in had durven verblyven. Eindelyk kwam er een, die zich

den stouten Jan noemde, en deze bood zich aen, in het kasteel te vernachten, op voorwaerde, dat men hem het noodige tot koeken-bakken zou verschaffen. Daermêe was men tevrede en Jan trok naer het kasteel, ging er in de eerste de beste kamer, maekte daer een vuerken, en begon lustig te smullen. Als hy even daermêe bezig was, opende zich de deur, en er verscheen eene zwarte kat, die zich aen het vuer zette, om zich te warmen, en onzen die Jan vraegde, wat hy daer maekte. Ik bak koeken vriendje; gaf Jan ten antwoord. In hetzelfde oogenblik ging de deur wêer open, en eene tweede kat kwam er in, en vroeg hetzelfde, en dan verscheen er een derde en vierde en vyfde en zesde en zevende kat, die al hetzelfde vroegen en hetzelfde antwoord verkregen. Als dat gedaen was vatten al de dieren elkander by de pooten en begonnen in het ronde te dansen en te miauwen, dat Jan geloofde zinneloos te worden; maer hy wist immers nog wel, wat hy dêe. Stillekens smeet hy een' goeden klomp boter in de pan en liet die regt heet worden; dan nam hy de pan en wierp de gloeijende boter naer de katten, die alle tegelyk onder het afgryselykste gehuil verdwenen.

's Anderen dags lag de vrouw van den schoenmaker met nog zes andere vrouwen verbrand in het bed; met het spooken op het kasteel was het voor immer gedaen.

H. Coppens.

31. Erasmus van Rotterdam.

Op eene der bruggen van Rotterdam staet een beeld van den beroemden Erasmus, dat een open boek in de hand houdt. Wanneer dit het laetste blad van het boek omslaet, dan is de wereld ten einde.

Godfried.

32. — Sinte Nikolaes te Dixmude.

In de groote kerk van Dixmude ziet men een beeld van den heiligen Nikolaes, welks hoofd naer de linker zyde gekeerd is. Eertyds stond hetzelve regt, maer als by een vreeslyk onwêer eens de bliksem in de kerk viel, en het beeld voorbyschoot, draeide het zyn hoofd, om niet getroffen te worden, en sedert dien tyd ziet het naer de linker zyde.

M. Van Ackere geboren Doolaeghe.

33. Onze lieve Vrouwe te Kortryk.

De zalige Martinus van Kortryk was in zyne jeugd de grootste deugeniet, die ooit geleefd had. Eens was hy zoo zat van bier, dat hy niet meer gaen of staen kon; en in dezen toestand ging hy in de kerk voor het beeld van Onze Lieve Vrouw en zeide daer spotswyze :

O Maria, gy zyt zoo vol van gratie en ik ben zoo vol van bier.

Maer Onze Lieve Vrouwe woû dezen schimp niet dulden, en zy gaf den zatlap eenen kaekslag, dat hy zinneloos nederzonk. Sedert dien houdt zy hare regter hand omhoog, gelyk men nog alle dagen zien kan.

Dixmude. Bruno Van Ackere.

34. — De Jager en de Haes.

Te Ottergem, omtrent Aelst, trok eens een man met het geweer op de schouder ter jagt. In het veld getreden zynde,

ziet hy een' haes naer hem toekomen, maer, byna in het bereik van het schot wederloopen, nog eens terugkeeren, en nog eens verder loopen. Dit verwonderde den jager grootelyks, maer zyne verbaesdheid was ten hoogste, toen hy een weinig daerna een' buitengewoon grooten haes naer hem zag toesnellen en hoorde, hoe dezelve met eene klare stem vroeg : « Zyn de anderen reeds lang vertrokken ? » Gy kunt wel denken, dat onze goede jager niet lang over het antwoord nadacht.

G. COPPENS.

35. — De lange Man te Zele.

Elke gemeente heeft haer spook, wit konyn, haren held der oudheid of andere geesten der duisternis. Zele heeft ook zyn Nachtridder. Een overgroote man, van boomslengte, doorkruist, tydens het spookuer, de zeelsche straten, en is ombeschaemd genoeg om zyne nieuwsgierige oogen in de bovenvensters der wooningen te slaen. Kwaed is hy niet, maer om den duivel wil hy niet lyden, dat een ander hem in den weg komt; en zoo iemand dit waegt, mag hy tot straf de straet in de breedte over en wêer wandelen, tot dat heer Reus van zyne gramschap afziet en den ongelukkigen aen zich zelven terug geeft, of hem, voor boete, den afgelegden weg doet inslaen, waerdoor hy zich des morgens niet zelden op de plaets bevindt, waer hy des avonds vertrokken was. Op het land is onze Nachtlooper onverzoenlyker; en wee hem, die zich des nachts, in zyne tegenwoordigheid, met het beploegen der velden bezig houdt; de vermetele mag den geheelen nacht zyne paerden voortstuwen, dat hem het zweet langs lyf en ziel uitberst, en, voor gedane moeite ziet hy, by de aenkomst des lichts — dat hy volstrekt niets verrigt heeft.

DE TRUY.

36. — Huis Benthem.

't Is een erfgerucht van ouders en voor-ouders, tot de kinderen overgegaen, dat de *droes*, nadat hy het huis Tecklenburg gebouwd had, ook dat van Benthem zou gebouwd hebben. En dit wordt nog bevestigd door den naem van de zeer steile en hooge steenklippe, staende digt onder 't huis Benthem aen de Noord-west-zyde, en welke van ouds *Droesstoel* is genoemd geweest. De platte steen, die daer boven ligt, heet *Droeskussen*; anderen noemen hem *Duivelskussen*, want de duivel heeft er eens op geslapen, en nog heden kan men zien, waer hy met zyn oor lag, dat diep in den steen gedrukt is.

J. Picardt, Korte beschryving van eenige vergetene en verborgene antiquiteiten etc. ed. II. Gron. 1732 pp. 142 en 144. Cf. Grimm Deutsche Sagen. I p. 272.

SPROOKJES.

1. — De historie van Dertien.

Er was eens een smid, en die had eenen knecht, en die knecht hiet Dertien, en had zulken forschen arm, dat het aembeeld onder den slag van zynen hamer bersten moest of brak. Hy was onbetaelbaer voor zyne magt, want hy kon zoo veel werk afleggen als dertien gewoone menschen, maer in tegendeel kon hy ook zoo veel eten, en daerom werd hy Dertien genoemd. Eens riep de smid hem ter zyde en sprak : — Dertien, jongen, ik ben over u altyd tevreden geweest; gy hebt my altyd gediend als een brave, getrouwe en werkzame knecht, maer ik heb geen werk genoeg meer voor u, en gy moet den helft van den tyd met uwe armen gekruist staen. Gy kunt smeden voor dertien mannen en ik heb maer werk voor vyf; dit ware nog het minste, maer gy kost my te veel van eten : Daer, Dertien, daer is uwe huer en nog eenen goeden

drinkpenning bovendien, omdat gy met geduld eene andere dienst zoudet kunnen te gemoet zien. Dertien nam het geld aen, sprak niet, maer wischte met den rug van zyn hand eenen traen af en ging door. Juist toen hy buiten de deur was, kwam er een reiziger voorbygegaen, die naer eenen sterken kerel zocht om hem te huren. Hy zag Dertien, en zyn gezicht stond hem aen. — Hoe is uw naem, vroeg de reiziger. — Men noemt my Dertien, Heerschap, omdat ik zoo veel eet; maer kan ik veel eten, ik heb ook veel magt. — 't Is juist datgene, wat ik moet hebben, sprak de reiziger; wilt gy in myne dienst komen, ik zal u wel te eten en te drinken geven, maer ik moet door groote en zwarte bosschen reizen, en ik reken op uwe magt, om my van de wilde dieren te bevryden. — Is 't anders niet, dan geloof ik, zegde Dertien, dat gy van my niet zult te klagen hebben, want ik sla met myne vuist eenen beer dood, gelyk een vlieg. En Dertien trad in de dienst van den reiziger. Na lang reizens, gedurende 't welke Dertien zoo groote blyken van zynen eetlust als van zyne magt gegeven had, waren zy door het bosch geraekt, en de reiziger, die nu van alle gevaren bevryd was, zocht zich van zynen knecht, die door zyne onverzadelyke maeg, zyne beurs al vry ver had gezet, te ontmaken. Hy bedankte hem dus, en Dertien bevond zich op nieuw zonder dienst. Na lang gezocht te hebben, kwam hy eindelyk by eenen boer, die hem aenvaerdde. Den eersten avond, dat hy by de andere knechten van den boer aen tafel zat, had hy zoo veel geëten dat er voor zyne nieuwe kamaraden maer weinig meer overig bleef. Zy verdroegen dit geduldig, en dachten dat het de verre gang was, die hem met zoo veel smaek had doen eten; maer toen zy zagen dat het alle dagen 't zelfde liedeken was, begonnen zy te saêm tegen hem intespannen, en zochten een middel om hem levendig of dood van de hoeve te krygen. De boer in tegendeel was zeer tevreden

over hem, omdat hy uitnemend goed kon werken, en koesterde reeds het ontwerp, om eenige van zyne oude dienstboden weg te zenden. Op eenen zekeren keer zegden de knechten tegen hem; Dertien gy moest den steenput eens uit kuischen, terwyl wy naer het land zyn. Dertien daelde in den steenput neder, en terwyl hy zeer vlytig bezig was met het vuil er uit te scheppen, waren de knechten stil genaderd, en lieten in eens eenen grooten molensteen in den put nederploffen. Zy dachten niets beter of Dertien was dood; maer in 't geheel niet. De molensteen was met het gat over zyn hoofd gevallen, en rustte op zyn schouders, en Dertien deed als of hy niets gevoeld hadde; hy kuischte altyd voort, zonder eens omhoog te zien, van waer dit gewigt mogte gekomen zyn, en wanneer hy gedaen had, kwam hy uit den steenput gekropen, en zegde tegen de knechten, die van hunne verwondering niet terug kwamen: « Maer ziet eens jongens, wat voor een schoon kraegsken ik aen heb! »

Als de knechten nu zagen, dat zy op die wyze hem niet konden kwyt geraken, zochten zy een beter middel. Niet verre van de hoeve stond een molen, waer sedert lang niemand meer durfde opgaen, omdat er duivels op woonden. « Wacht, » spraken zy tegen elkander, wy zullen Dertien met eenen zak graen naer den molen zenden, om te malen; daer komt hy zeker niet meer van terug, want al degenen, die vóór hem er henen gegaen zyn, zyn altemael verworgd. » Zoo gezegd, zoo gedaen. Zy roepen Dertien en zeggen : « Gy moest dien zak met graen eens naer den molen dragen om te malen, want wy hebben geen meel meer. » — « Goed, » antwoordde Dertien, pakte den zak met graen onder zynen arm en ging naer den molen. Maer als hy ginder kwam, zag hy wel honderd zwarte koppen met hoornen door de gaten liggen, die lachten als ze hem van verre zagen afkomen. Hy was wel verwonderd van zoo veel volk op den molen te zien en dacht: « dat is goed,

die mannen zullen mynen zak helpen ophalen, » en nader komende riep hy : » Jongens, haelt mynen zak eens op? — Maer de duivels spraken niets en verroerden zich niet. — « Gaet gylie my helpen, luije schobbejakken, » riep hy, « of ik smyt den eenen voor en den anderen na van den molen af. » Maer de duivels bleven hem roerloos bekyken. Als Dertien zag, dat men hem niet helpen wilde werd hy boos, zette zynen zak op den grond en klom den molen in. Daer stonden al die duivels gereed om hem aentegrypen, en bestaerden Dertien met oogen gelyk kolen vuer; ook grimden zy met eenen spottenden lach, want zy meenden, dat zy reeds hunne prooi beet hadden; maer Dertien, die niet wist wat bang zyn was, speelde niet mis en pakte eenen van die duivels by den staert. Hy sloeg hem eerst met zyn hoofd tegen eenen balk, en wierp hem dan met zoo veel geweld van boven tot beneden den molentrap af, dat de duivel zynen poot brak en al huilende wegliep. Toen veranderde de kaert, en al de andere duivels, die eerst te grimmen stonden, waren van schrik de eene achter een wiel, de andere achter eenen zak gekropen en op 't laetst was er niet een meer te zien. Maer Dertien deed ze weder te voorschyn komen, om zyn graen te malen. Gy moest ze eens in de war gezien hebben, om aen de stem van Dertien te gehoorzamen. Daer waren duivels, die den zak ophaelden, daer waren er, die de zeilen in beweging zetten, en andere, die den zak aennamen en het graen maelden: op een, twee drie had Dertien zyn meel en ging naer huis.

De knechten stonden stom als ze hem voor 't hekken zagen staen met zyn meel onder den arm. Nu wisten zy niet meer, hoe zich van hem te ontmaken; maer zy spanden nu alles in, om zynen yver te overtreffen en hem alzoo in de gunst van hunnen meester te doen verliezen.

Dan moesten er eens boomen naer de hoeve gebragt worden, die in het bosch geveld lagen. Al de knechten waren

's morgens vroeg stil met den heurst doorgereden en lieten Dertien slapen; zy waren al lang weg eer hy wakker werd. Als hy nu eindelyk zyne oogen open dêe en zag, dat zyne kameraden vertrokken waren zonder hem te roepen, zeide hy in zich zelven « ah! die jaloersche kerels meenen my eene poets te spelen en zouden gaerne met hunne boomen eer t'huis zyn, dan ik; maer wacht! ik zal hun leeren valsch zyn; » en hy staet op, neemt kar en peerd en rydt hen achter na. Half wege gekomen zynde, ziet hy reeds de knechten met hunne vracht terug keeren, houdt stil, trekt eenen eiken boom uit en legt hem dwars over den weg. « Laet ze nu maer doen, » zei hy, en reed gerust voort. Als de knechten met hunnen geladen heurst Dertien tegen kwamen, en reeds uitcyferden, hoe lang na hen hy maer zoude kunnen te huis zyn, wreven zy in hunne handen en lachten in de vuist. Maer onze Dertien zegde niet met allen, en vervorderde stil zynen weg. Als hy nu zynen boom geladen had en terug op de plaets kwam, waer hy dien eik over de baen had geleid, zag hy al die slimme gasten, die werkten dat het zweet hun lyf afliep, om den eik uit den weg te ruimen. Nu lachte hy op zyne beurt en vergoedde zich hartelyk voor den spot, die men met hem had gedreven. De knechten dachten : nu kunnen wy toch nog eerder t'huis zyn dan Dertien, want hy zal ons moeten helpen om dien boom te verleggen, en 't zal dan van de kracht onzer paerden afhangen, om het best voorwaerts te komen. Maer Dertien die dit bemerkte, wilde hun die voldoening niet geven en nam kar, peerden en boom op, en zette alles aen de andere zyde van den eik, dien hy onaengeroerd liggen liet, en toog naer huis.

Toen was de boer overtuigd, dat de arbeid van Dertien allééن toereikend was, om de pachthoeve in gang te houden en zond al zyne andere knechten weg. Dertien ploegde op een' dag zoo veel als dertien knechten op eene

gansche week konden gedaen krygen; hy oogstte zoo veel als dertien, en dorschte zoo veel graen als dertien; maer zyn onderhoud kostte aen den boer ook zoo veel als of er dertien monden moesten tevreden gesteld worden, en zyne maeg werd nog dagelyks onverzadelyker.

Eens zegde de boer: » Dertien, jongen! ga de varkens hoeden. » — » Ja, meester! » antwoordde Dertien en trok met de kudde, die uit dertig hoofden bestond, naer de weide. Hy bleef daer den ganschen dag en kreeg grooten honger, want de boer had hem geen eten medegegeven, en vergat ook van er hem te zenden. Dertien kon zyne maeg niet meer doen zwygen en at al de verkens op. Zyn eetlust voldaen zynde, begon zyn geweten hem te knagen, en hy wist niet, hoe hy hem in de oogen van zynen meester zou verontschuldigd hebben. Eindelyk vond hy raed, plantte al de staerten van de varkens in den grond en ging naer huis. » Meester, » zegde hy met een droef gelaet, « er is een ongeluk voorgevallen; al de verkens zyn verzonken en zy steken niet meer als met hunnen staert boven de aerde uit. » De meester liep spoedig naer de weide en zag al de varkenskoddekens, die in den grond geplant waren. — Hy ging naer eenen staert, en trok er met groot geweld aen, als of hy het varken uit den grond wilde halen; maer de staert alléén bleef in zyne hand en hy zelf plofde ruggelings over. — « Meester, gy hebt het verken den staert uitgetrokken, » zegde Dertien — en de boer ging naer eenen anderen staert, en 't was wederom hetzelfde, en zoo verging het met altemael. — » Dertien, wy zyn geruïneerd, » sprak de boer, » en zoo gy geen geld in de hel kunt krygen, kan ik u den kost niet meer geven. »

Dertien spande de paerden voor den wagen en reed naer de hel. Onderwege zag hy eene arme vrouw, die bezig was met eikels te rapen. — » Waerom doet gy dit? » vraegde hy. Och! 't is voor mynen ezel; ik heb geen ander

voedsel voor hem te geven, en het arme beest is myne broodwinning. — » Wacht, ik zal u wat helpen, » zegde Dertien, sprong van zynen wagen, pakte den ezel by den staert en wierp hem in de kruin van den boom, waer hy eenige oogenblikken tusschen de takken bleef spartelen, dan neder viel en zyn been brak. De vrouw begon te zuchten, omdat zy haren ezel niet meer kon gebruiken, en weende. — » Ween niet vrouwken! » zei Dertien, « ik zal u uit den nood helpen; wacht my hier maer op, ik ryd naer de hel en als ik weêr kom, zal ik u geld geven. » De vrouw zette zich ter zyde der baen, om te wachten, en Dertien reed met zynen wagen voort. Als hy aen de poort der hel kwam, deed hy de paerden stil staen, en belde. 't Was juist de duivel, aen wien hy een been had gebroken, die kwam opendoen. Hy keek eens door 't sleutelgat en zag Dertien staen. » Och! jongens, jongens, Dertien is daer! » riep hy en liep weg. — » Gaet gy open doen, » sprak Dertien, » of ik stamp de poort in! » — » Ja, ja, wy zullen open doen, Dertien! als ge ons geen kwaed en doet. » — » Ik zal u geen kwaed doen, « hernam Dertien, maer gy moet my eenen wagen met geld geven. » — » Oh! is 't anders niet? dat zult gy seffens hebben. » En de poort der hel werd wyd open gezet. Al de duivels kwamen tegelyk geloopen, elk met eenen zak geld, en legden dien op zynen wagen. Dertien was tevreden en reed terug. Toen hy by de vrouw kwam, die naer hem zat te wachten, deed hy haren voorschoot open houden en vulde hem met goud. » Daer, » zegde hy, » koop u nu eenen anderen ezel, » en hy vervorderde zynen weg.

De boer en Dertien leefden eenigen tyd met het geld, dat de laetste naer huis had gebragt; doch hy had zulk eene verslindende maeg, dat er op 't eind eenen hongersnood in 't land kwam. De boer kreeg armoede, maer durfde Dertien niet meer wegzenden, en hy wist niet hoe hy

zich van hem ontmaken zoude. — « Maek my eens eenen ketel, » zegde hy, « die zoo groot is, dat, indien er honderd man aen werken, zy elkander niet knnnen hooren. » — « Goed, » antwoordde Dertien, en de ketel was op korten tyd gereed. — « Zet er nu eene stad in, » zegde de boer en draeg ze op gindschen hoogen berg. — « Goed, antwoordde Dertien en hy zette er eene stad in, en ging naer den berg toe; maer als hy aen den voet van den berg kwam, schupte hy tegen eenen molshoop en viel. De stad viel op hem, en Dertien was dood (1).

JAEK VANDEVELDE.

2. — Smeke-Smeê.

Onz' Heer ging met St. Pieter eens reizen. Onder wege verloor zynen ezel een hoefyzer. Juist toen men dit gewaer werd, waren de beide reizigers voor de deur van Smeke-Smeê gekomen, die bezig was met werken, en onz' Heer vraegde hem om zynen ezel te beslagen.

(1) Ik geef aen dit schoone sprookje, voor welks mededeeling ik byzonder op het hartelykste dank, met regt de eerste plaets in deze verzameling; want wie, na hetzelve gelezen te hebben, nog niet overtuigd is, dat die hier zoo verachte en miskende sprookjes van het hoogste belang voor de duitsche oudheidskunde zyn, heeft zyn leven van geene duitsche *Heldensagen* gehoord; voor dien is de duitsche voortyd een chineesch dorp.

Men vergel. over hetzelve GRIMM; *Kindermärchen*, II, 90 p. 22 en III p. 162. Het sprookjen by Gr. « der junge Riese » is veel uitgebreider als het onze, maer *zonder slot;* in de hoofdzaek stemmen beide overeen. Een soortgelyk hoorde ik by Munster; vier verwante duitsche merkt Gr. aen l. c. p. 164-166. een ander uit Serbien geeft hy III, p. 429, « *der Bärensohn.* » Cf. volkssagen N° 30 de verjaegde katten en « Hexe verbrannt » in het tweede deel van myne weldra verschynende « Niederdeutsche Sagen. »

W.

— Komt binnen en zet ulie wat neêr, zegde Smeke Smeê, gy zult seffens gediend zyn.

Onz' Heer en St. Pieter zetten zich wat neêr, en Smeke Smeê besloeg den ezel met een zilveren hoefyzer. — Hoe veel is het? vroeg onz' Heer. — Niet met allen, antwoordde Smeke Smeê, die meende dat hy twee arme menschen vóór had.

Onz' Heer wist wel dat Smeke-Smeê dit peinsde; maer hy liet er toch niets van blyken. — Omdat ge zoo goed en zoo braef zyt, zegde hy, moogt gy drie wenschen doen.

— Goed, zegde Smeke, en begon te overdenken wat hy zoû gewenscht hebben.

— Kies den Hemel! fluisterde St. Pieter in zyne ooren.

— Ten eersten, sprak Smeke, ik heb eenen grooten zetel, en ik zoû gaerne hebben, dat al degene, die er zich in neêrzetten, niet meer op kunnen, voor aleer ik wil.

— 't Is goed, zegde onz' Heer.

— Ten tweeden....

— Kies den Hemel! riep St. Pieter luider op, en trok den smid by zyne mouw.

— Laet my gerust, gy, antwoordde Smeke, half misnoegd, omdat men zyne rede afbrak — ten tweeden, ging hy voort, ik heb eenen notenboom in mynen hof staen, en ik zoû gaerne hebben, dat al degene, die er op klimmen, er niet meer afkunnen, voor aleer ik wil.

— 't Is goed, zegde onz' Heer.

— Ten derden....

— Kies den Hemel, dommerik! riep St. Pieter ongeduldig.

— Daer ben ik niet bang voor, sprak Smeke — ten derden, ik heb hier een klein leêren borzeken, en ik zoû gaerne hebben, dat al 't geen dat er in kruipt, er niet meer uit kan, voor aleer ik wil.

— 't Is goed; 't zal alles zoo geschieden, gelyk gy begeert,

sprak onz' Heer, wenschte Smeke-Smeê goeden dag, en vertrok met zynen misnoegden apostel.

Eenigen tyd naderhand zonk Smeke-Smeê in armoede, en had 't laetste yzer verwerkt, dat er in zyne smis lag. 't Was tegen avond, Smeke-Smeê smeet zynen voorhamer weg, en zette zich schrylings op zyn aembeeld. De man was bedroefd, omdat hy niet meer te werken had en 't begon hem te spyten, dat hy niet liever wat geld gevraegd had, dan die drie dingen, die hem tot nu toe tot niets hadden gediend. Op het oogenblik, dat hy bezig was met dit aerdig geval nog eens geheel te overpeinzen, werd er aen de smisdeur geklopt, en Smeke-Smeê riep dat men maer zoude binnen komen.

De klink werd opgeheven, en daer trad een oude manke binnen die hem aensprak:

— Smeke-Smeê, gy ziet er zoo bedroefd uit?

— Ja, antwoordde deze, ik ben van myn leven eens ryk geweest, maer nu ben ik arm, en daerom ben ik droef.

— Is 't anders niet? Daer is middel voor, sprak de oude manke; want ik kan u zoo ryk maken als de zee diep is.

— Zoo gy dit kunt? zegde Smeke-Smeê verwonderd, dan waert gy de beste vent van de wereld.

— Ja, dat kan ik. Maer op ééne voorwaerde, dat is, dat gy na tien jaren my uwe ziel zult leveren.

— Wat moet ik daervoor doen?

— Niets, dan met bloed uwen naem van onder op dit perkament zetten, zegde de oude manke.

— Geef hier, sprak de smid, liever myne ziel aen den Duivel te verkoopen, dan geheel myn leven arm en ongelukkig te zyn. En hy sloeg zyne kneukelen tegen 't yzeren aembeeld, dat er 't bloed uitsprong — hy teekende, en de oude manke ging met het perkament weg.

Nu had Smeke-Smeê zoo veel geld als hy wilde. Alle morgenden staken zyne zakken vol. Hy deed niets meer

dan eten, drinken en zingen, tot dat hy slapen ging, en 's anderendaegs was het weêr 't zelfde liedeken. Zoo verliep de tyd. 't Was een schoon ding, hadde het maer kunnen blyven duren; maer de tien jaren waren al ras om, en de duivel kwam terug onder de gedaente van den ouden manke, om de ziel van Smeke-Smeê te haelen.

— Zet u wat in mynen zetel, zegde Smeke, als hy den oude binnen geleid had, want gy moet vermoeid zyn van reizen. Gy moet u ook wat ververschen; ik heb daer nog eene lekkere hesp staen, en myn kelder is wel voorzien van bier.

De duivel zette zich in den zetel van Smeke neêr, stak zyn manken poot uit om wat te rusten, en gevoelde er de deugd van door al zyne leden. Terwyl de duivel daer geheel op zyn gemak zat, was de smid in eene andere plaets gegaen. De oude manke peisde niet beter of hy was de hesp gaen ophalen. Maer het was wat anders; Smeke had aen zyne vorige wenschen gedacht en in de smis eene yzeren roede genomen, waermede hy al schuifelende weder binnen trad.

— Eer dat wy van de hesp eten, moeten wy elkander van andere zaken spreken, sprak Smeke-Smeê op eenen spottenden toon, en begon op 's duivels rug te dorschen, dat hy blauw en grauw werd. De duivel grynsde van gramschap, woû van den zetel opspringen om Smeke-Smeê vasttegrypen, maer hy kon niet, en 't scheen of hy aen den stoel was vastgelymd. Smeke sloeg maer altyd toe.

— Och, laet my los! laet my los! riep de duivel, ik zal u nog tien jaer uitstel geven.

— Dit is treffelyk gesproken, zegde de smid, ik zal u niet meer slaen; maer eer ik u van mynen zetel laet opstaen, moet gy my eerlyk beloven, dat ik gedurende die tien jaren weder zoo veel geld zal hebben als te voren.

— Ik beloof het u eerlyk, sprak de manke.

— Nu, vertrek dan, oude schobbejak! riep Smeke; en de duivel verdween.

Smeke ging weêr denzelfden trein als de voorgaende jaren; doch 't tweede tiental was ras verloopen, en, niet de oude manke, want hy was bevreesd, maer een zeker getal frissche kerels uit 't onderaerdsche verblyf, met hoornen en een langen staert, klopten aen de deur van den smid.

— Jongens! sprak Smeke-Smeê huichelachtig, 't is juist in den notentyd, en een lekkere noot is een beetjen, dat er in de helle niet veel te knabbelen is; indien 't u lustte, op mynen boom eens te klimmen, doet het — ik zal my intusschen wat gaen aenkleeden.

De duivels lieten het zich geen tweemael vragen: op min dan éénen minuet tyds zaten allen op den boom. Middelerwyl was Smeke in de smis gegaen, en het vuer, dat in geen twintig jaer gebrand had, werd aengestoken.

A-bss-a-bss, zuchtte de blaesbalg, en de lange roede, waermede hy den oude zoo deerlyk had afgerost, werd aen het eene einde gloeijend gemaekt. Met dit stuk yzer gewapend, liep Smeke naer zynen boomgaerd en prikkelde die bokspooten zoo driftig, dat ze moord en brand schreeuwden. Doch Smeke hield niet af, dan op voorwaerde, dat zy hem nog tien jaren zouden laten leven en wederom zoo veel geld leveren als voorgaendelyk. 't Akkoord werd gesloten, en de onderaerdschen gezanten vertrokken al mankbeenende. Smeke-Smeê at, dronk en zong lustig gedurende 't derde tiental jaren, dat ook weldra om was. Nu scheen het, als of de geheele hel ware uitgelaten geweest: Lucifer kwam met een groot leger af. Als Smeke dit zag was hy een oogenblik bang, maer hy verzon zich al spoedig.

— Ik heb hooren zeggen, sprak hy tot Lucifer, die met een grimmend gelaet vooruit trad, dat gylie u altemael zoo klein kunt maken, dat dit borzeken nog niet zoude vol

zyn, indien gy er met uwe geheele familie inkroopt. Indien dit waer ware, zou 't een gemakkelyk ding zyn, om ongehinderd te reizen; ik zoude u zelfs alleen een eindje wegs dragen, tot dat ik vermoeid zou zyn.

Lucifer had wel een kwaed oog in Smeke, maer hy kon niet begrypen dat er bedrog onder schuilde. Ten anderen, hy was als beduiveld om te laten zien wat hy kon. De geheele bende kroop in het borzeken, en Smeke-Smeê knipte het toe.

Dit zal u gedenken, hoornbokken, sprak Smeke en liep de smis in. Hy legde alsdan het borzeken op het aenbeeld, en hief met forschen arm den voorhamer omhoog, die daverend op de helbewooners nederplofte. Het duivelenrot was zoo plat geslagen als eene vyg. Er steeg een gekerm uit het borzeken op, als of de aerde barstte; al de duivelen riepen tegelyk om genade.

— Geen genade, of myn schrift weder! antwoordde Smeke.

— Ja, ja! schreeuwden allen overhoop.

Smeke ontknoopte het leêren borzeken, en het schrift werd Smeke, ten teeken van verbond-verbreking, overhandigd. Het helsch gebroed trok met tuitende ooren naer zyn zwart verblyf terug.

— God zy geloofd! ik ben van dit gespuis ontslagen, dacht Smeke, en hy leefde nog eenige jaren ongestoord met het geld, dat hy over had. Eindelyk was zyn laetste uer gekomen, en Smeke-Smeê stierf met een onbezwaerd geweten; aldus mogt hy gerust aen de deur des Hemels kloppen. Ongelukkiglyk had de Apostel-sleuteldrager hem nog in 't geheugen, want toen hy den man zag, die naer zynen raed niet had willen luisteren, zegde hy met eene barsche stem:

— Styfkop! gy moogt hier niet binnen! Gy hebt den Hemel niet willen kiezen, zoo als ik u gezegd had. En

zonder verdere plegtpleging werd Smeke-Smeê afgewezen.

Die les stond den smid niet altewel aen; doch hy moest zich onderwerpen en ging naer 't vagevuer.

— Gy zyt zuiver van zonden; en voor zulken is er hier geene plaets, riep men hem toe, eer hy aen de poort was.

— Dan blyft er my niets over dan naer de hel te gaen, zuchtte Smeke-Smeê.

Aen de deur gekomen zynde, trekt hy by de bel, en een arme duivel, die met het opendoen gelast was, keek eens door 't sleutelgat, en bemerkte den schrikverwekkenden smid, van wien hy eens zoo veel klop had gekregen. De arme duivel voelt de kracht niet om den sleutel in 't sleutelgat te steken, en zinkt in onmagt op den grond neder. Er blyft hem slechts moed genoeg, om zyne kameraden toeteroepen, dat zy niet mogen opendoen, want dat Smeke-Smeê voor de poort staet. Op dit gezegde durfde niemand eenen voet meer vooruitzetten, en de rampzalige Smeke-Smeê, na lang wachtens, was verpligt naer de zalige woon terug te keeren, waer hy het eerst om herbergzaemheid had gesmeekt, maer daer hy zoo onbarmhartig was weggezonden. Hy klopte andermael aen den Hemel, en S. Pieter snauwte hem andermael toe, dat er geene plaets voor onwillige luiden by Onz' Heer was.

— Och! als 't u belieft, zet dan toch de deur eens met een spleetjen open, opdat ik moge zien, hoe schoon het daer binnen is, en ik zal getroost henen gaen.

De Apostel stond hem die gunst toe, en trok de deur een weinig open. De smid stak zynen arm door de spleet. — Ahi, ahi! schreeuwde hy, zoo hard hy kon, doe toch wat verder open, dat ik mynen arm er uit trekke. S[t]. Pieter doet het, en Smeke-Smeê steekt er zyn hoofd door.

— Trek uw hoofd terug, onbeschaemde ziel, sprak de apostel.

— Ik kan niet! Gy verplet my! Doe in Gods naem nog wat verder open!

St. Pieter was andermael verpligt die vraeg intewilligen, en de deur ontsloot zich wyder; Smeke-Smeê de kans schoon ziende, springt nu het voorhof der zalige woon binnen, spreidt zyn schootsvel open, en zet er zich op neêr.

— Hier uit, vermetele! roept de Apostel.

— Ik zit op 't myn, was 't antwoord van Smeke, die op zyn schootsvel wees.

De sleuteldrager gloeide van gramschap, en riep zynen Goddelyken Meester, aen wien hy de norsche daed verhaelde. Onz' Heer daelde van zynen zetel, om de stoute ziel te zien en haer het overweldigde voorhof des Hemels uittejagen; maer toen hy den smid erkende, die zynen ezel eens besloeg en zoo edelmoedig het loon van zynen arbeid weigerde, liet hy Smeke gerust op zyn schootsvel zitten, en sprak lachend tot den Apostel: Laet hem zitten, hy zit wel (1).

JAEK VANDEVELDE.

8. — Roosken zonder Doornen.

Daer was eens een heer, en die was zoo ryk, och zoo ryk, dat het niet te zeggen is, en had daerby nog drie schoone dochters. Nu gebeurde het eens, dat die heer

(1) Uit Dendermonde Cf. Gr. KM. I, 82 De Spielhansl (uit Duitschbohemen) en III pag. 135 waer nog tien verwante sprookjes uit het Munsterland, Hessen, Duitschbohemen, Hannover, Zuid-duitschland, het Paderbornsche, Beyeren enz. medegedeeld zyn. In het Walenkwartier leeft Smeke-Smeê onder den naem « le maréchal de Tamines. » V. Legendes namuroises p. 206. Ons vlaemsch sprookje is intusschen veel schooner en origineeler. De aenmerkingen, die A. Borgnet op zynen maréchal maekt, getuygen van zeer weinig zaekkennis en oordeel: hy ziet er eene soort van *ouden bandiet* in.

W.

een groote reis ging doen; maer voor hy vertrok, liet hy zyne drie dochters voor zich komen, en zeide : « Nu zegt, wat ik u voor een' koek moet mêebrengen. » Dan sprak de oudste : « Lieve vader, ik zou gaerne een gouden spinnewieltje hebben. » « Goed, » antwoordde de heer, « dat zult gy hebben. » Dan kwam de tweede dochter en zeide : « en ik had gaerne een gouden naeikusseken, vader, » en de heer antwoordde : « Goed, dat zult gy ook hebben. » — « En ik, » sprak de jongste, « ik wensch my een roosken zonder doornen. » « Dat zal ik u brengen, » gaf de vader ten antwoord, en hy vertrok. Als hy in de eerste stad kwam, ging hy op de markt en kocht daer een gouden spinnewieltjen, en in de tweede stad kocht hy een gouden naeikusseken; maer als hy in de derde stad was, kon hy geen roosken zonder doornen vinden, hoewel hy eene geheele week daernaer zocht en in alle winkels er naer vraegde. Dat speet hem zeer, want hy had de jongste dochter buitengewoon lief, en daerom besloot hy, immer verder te gaen, tot dat hy het roosken zonder doornen zou gevonden hebben. Als hy nu reeds zeer verre gereisd was, kwam hy voorby eenen hof, waer in roozen stonden; en wyl de deur open was, trad hy regt binnen, en zag tot zyne grootste vreugde, dat die roozen geene doornen hadden. Hy aerzelde niet lang, en plukte zich eene van den eersten den besten struik, maer toen hy dit deed, sprong er in eens een leelyk monster van achter den struik op, en vraegde hem, met wiens veroorloving hy die roos durfde aftrekken. De heer verschrikte en zeide : « Dat roosken is voor myn jongste dochterken, die ik buitenmaten lief heb, maer ik wist niet, dat het verboden is, hier een bloempje te plukken. » Dan antwoordde het monster : « Nu, het doet niets, houdt maer die roos; maer geef my ook de belofte, dat ik uwe dochter na zeven jaer zal hebben. » De heer was zoo droef, als

hy dat hoorde, dat hy meende, het hart in zyn lyf zou hem breken, maer hy had doch gaerne dat roosken meêgedragen, en daerom deed hy de belofte, dat zyn jongste dochter na zeven jaren aen het monster behooren zoude, en keerde naer huis terug.

Nauwelyk was hy aen de deur gekomen, als zyne drie dochters hem reeds tegensprongen en hem vraegden, of hy ook alles meêgebragt hadde? Dan sprak hy, « Ja wel, dat heb ik, » en gaf aen de oudste het gouden spinnewieltje en aen de tweede het gouden naeikusseken; maer als hy het roosken zonder doornen aen de jongste gaf, liet hy eenen grooten zucht. Dan vroeg de jongste dochter : « Lieve vader, waerom zucht gy? » maer hy woû het niet zeggen; eindelyk toch sprak hy: « Myn lief kind, ik mag wel zuchten, want na zeven jaren komt een leelyk monster, om u te halen. » Het arme meisje verschrikte bovenmaten, als zy dat hoorde, maer zy troostte toch haren vader zoo veel zy kon. Allengskens, allengskens vergaten zy het monster, en als die zeven jaer om waren, dacht er niemand meer aen; in tegendeel, het werd er een groote maeltyd opgerigt, en vrienden en magen daertoe genood, en elkeen was lustig en verheugde zich op het beste. Maer als zy nu altemael aen tafel zaten, hoorden zy een groot gerucht in de lucht, en dat kwam nader en nader tot aen de poort van het kasteel. Een van de knechten deed de deur open, om te zien, wat dat was, maer hy viel in onmagt van schrik, want het was een monster, dat een grooten blok met ketens achter zich slepen had en binnen in de zael sprong, waer de maeltyd was opgerigt. Als de arme vader dit zag, verschrikte hy en pakte zyne dochter vast; want hy woû liever met haer sterven, als het meisje aen het monster geven; maer zy sprak: « Laet my los, lieve vader! want het is myne schuld, dat gy die roos afgeplukt hebt, en ik moet er voor boeten; wees daerom

niet droef, ik zal in elk geval meêgaen. » En nauwelyks had zy die woorden gesproken, als het monster haer vast greep, ze op den blok smeet en ze daer met ketens op bond; dan sleepte het ze weg, en zoo verre, zoo verre, tot dat zy aen een hol kwamen, dat zeven uren onder de aerde gelegen was. Daer moest nu dat arme meisje met het monster woonen, maer het deed haer geen kwaed, neen, in tegendeel, deed het alles, wat zy maer wenschte. Dit beviel het meisje niet slecht, en zy gewende zich langzaem zoo zeer aen het beest, dat zy eindigde met het gaerne te zien.

Als zy nu al langen tyd zoo te samen gewoond hadden, kwam het monster eens naer huis en zeide : « Jufvrouw, ik weet groot nieuws. » « Wat nieuws is er dan? » vraegde het meisje. « Ach! dat durf ik u niet zeggen, » antwoordde het monster, « want gy zoudt altyd willen naer huis gaen. » « Dat zal ik niet doen, » sprak het meisje, « maer zeg het my toch? « Eh wel, » zeide het monster, « ik doe het: uwe oudste zuster gaet trouwen. » Als het meisje dat hoorde, begon het zeer te zuchten en te weenen, zoo dat het monster vraegde, wat er was? « Ach! » zeide ze, « ik zou toch zoo gaerne naer de bruiloft gaen; en laet ge my niet gaen, dan sterf ik van treurigheid. » Dan stond het monster het toe, maer het zegde : « Ik doe het onder een besprek, en dat is : het eerste glas dat gy op het bruiloftfeest zult drinken, moet op myne gezondheid gebeuren. « Dat beloofde 't meisje met vreugde, en het monster haelde zynen blok en ketens uit, bond er haer op, en sleepte ze naer haers vaders kasteel. Als de knechten dat gerucht van het monster in de lucht hoorden, keken zy naer omhoog, en zagen het meisje op den blok zitten; dan maekten zy de groote poort open, en het monster kwam binnen en maekte ze van den blok los. Maer wat was er vreugde! en het is ook niet te verwonderen, want elkeen meende, dat zy sedert lang van het beest ver-

scheurd was. Als de vader en de twee zusters ze nu regt hartelyk omhelsd en gekust hadden, leidden zy haer in de kamer, waer de tafel met kostelyke spyzen opgedischt stond, en allen zetten zich neder ten eten. Gy vraegd, waer het monster bleef? Het kwam stillekens nader en legde zich in een hoekje van den haerd, tot dat al de vrienden en magen zaten, dan kroop het onder de tafel en de een smeet hem een been, de ander een graet toe en daer lekte en knaegde het aen. Als nu al de gasten regt vervrolykt waren, stelde men de gezondheid voor van den bruidegom en de bruid. Nu had de jongste dochter aen hare belofte moeten denken, maer dat deed zy niet, en dronk gelyk de anderen; maer zy had hare lippen zoo gauw niet nat gemaekt, of het monster sprong van onder de tafel, greep haer vast, bond ze met de ketens op den blok en vloog hou-hou door de lucht en naer 't hof terug. Daer begon het arme beest droef te zuchten en te klagen, en het meisjen moest alle moeite gebruiken om hem te troosten. Zoo leefden die twee nu wêer lang te samen. Eens was het monster weêr uitgegaen en als het naer huis terugkwam, zeide het: » Jufvrouw, ik weet groot nieuws. » « Wat is dat dan? » vraegde het meisjen. « Ach dat durf ik u niet zeggen, » antwoordde het monster, « want gy zoudt weêr willen naer huis gaen. » « Neen, » zeî het meisjen, « dat zal ik niet doen, maer gy moet het my ook zeggen. » « Eh wel, » sprak het monster, « dan zal ik het doen; uwe tweede zuster gaet trouwen. » Zoodra zy dat hoorde, werd zy zoo droef, dat zy in onmagt viel, en meende te sterven; en als zy weêr tot zich zelve kwam, begon zy te weenen en het monster te smeeken, om toch nog eens naer huis te mogen gaen; maer het hielp niet. Eindelyk viel zy op de knieën en sprak: « Ik heb nu zoo lang reeds met u gewoond en heb u altyd zoo lief gehad, ach wil my toch dit genoegen niet weigeren. » Daerop antwoordde het monster: « Nu ga, ik zal het u nog

eens toestaen; maer let wel op, dat het eerste glas op myn gezondheid gedronken worde. » Dat beloofde zy gaern en het monster haelde zynen blok en zyn ketens, bond ze daerop en vloog met haer naer 't kasteel. Als de knechten het gerucht van verre hoorden, deden zy al de deuren open, en het monster kwam binnen, en zette zich weêr in het hoekje van den haerd; en als de vader en de zusters het meisje gulhertig ontvangen hadden en al de gasten aen tafel gezeten waren, kroop het er onder, en de een smeet hem een been, en de andere een graet toe en daer lekte en knaegde het aen. Allengskens-allengskens werden zy al weêr vrolyk en men droeg de gezondheid voor van het huwelykspaer; maer de jongste dochter, die ditmael hare belofte niet vergeten had, stond regt en dronk op de gezondheid van het monster. Dat had zy zoo gauw niet gedaen, of daer stond, niet het monster, maer de schoonste koningszoon voor haer, dien men maer met oogen zien kon, en die zeide: « Liefste, gy hebt my verlost, » en vroeg om met haer te trouwen. Terstond werd de bruiloft gevierd en als de feeste gedaen was, stond er voor de deur een koets met vier schoone peerden. De koningszoon trad met zyne vrouw in de koets, en men reed denzelfden weg in, langs waer men gekomen was; maer in plaets van 't hol stond er een schoon, schoon kasteel en daer leefden zy gelukkig en vrolyk, en zyn ze niet dood, dan leven zy er nog (1).

Veurne. S. W.

(1) In het begin hervindt men het duitsche sprookjen « *Rapunzel* » (v. Gr. KM I, 12 p. 66 en III p. 23.)en het italiaensche : « *Petrosinella* » Pentamerone II, I, Gr. l. c. III, 299.) Ik heb Büschings volkssagen niet by de hand, anders zoude ik zeggen kunnen, of de aldaer p. 287 mêegedeelde sage in verband staet met Roosken zonder doornen. Eene notitie daerover zoude ik met dank ontvangen. Een my door Mej. A van S. uit Brussel toegezonden sprookje kent de twee bruiloften niet; de verwandeling valt er in voor, nadat het meisje (eene koningsdochter) ingestemd had, met het monster te trouwen. W.

4. — De Dankbare Dieren.

Er was eens eene moeder, en die had een kind, en was zoo arm, dat zy geen eten voor den jongen bytebrengen wist. Daerom gaf zy hem op een morgen een mes, en zeide : » Lief kind, gy ziet, dat ik u geen eten meer geven kan; ga dus in de wereld en zie, hoe gy er doorkomt; het eenige, wat gy van my mêeneemt, is dat mes en een kus. » Zoo ging die jongen dan voort, en immer verder en verder, totdat hy in een groot bosch kwam. Nauwelyks was hy daer in getreden, als hy eenen dooden ezel op den grond liggen en drie dieren er by zitten zag, namelyk eenen leeuw, eenen arend en eene mier. Als de dieren hem zagen, riepen zy : « Jongsken, jongsken, kom eens hier, wy kunnen niet eens worden over dezen dooden ezel en gy moet ons helpen deelen. » — « Goed, » sprak de jongen en hy kwam, zette zyn mes aen, sneed den ezel in drie stukken en gaf er een aen den leeuw en een aen den arend; maer als hy het derde aen de mier geven zou, zeide hy : « Gy hebt toch niet zoo veel van doen, want gy zyt een zoo klein dierken; daerom laet my een stuksken van uw deel over. » — « Neen, » antwoordde de mier, « dat ga ik niet doen, gy moet regtvaerdig zyn; het is immer uwe schade niet? » Toen gaf de jongen het gansche stuk aen de mier, en te gelyk kwam de leeuw tot hem, en sprak : « Jongsken, wy zyn u dank schuldig, » en hy gaf hem een leeuwenpoot en ging voort; « zoo gy in gevaer zyt, roep dan de kracht en de magt van dezen poot aen, en gy zyt zoo sterk, als de sterkste leeuw. » En als de leeuw dat gezeid had, kwam ook de arend en die zei : « Jongsken, ik ben u ook dank schuldig, » en hy gaf het jongsken eenen arendvleugel, en voer voort : « zoo gy in gevaer zyt,

roep dan maer de kracht en de magt van dezen vleugel aen, en gy kunt zoo hoog vliegen, als de sterkste arend. » Nu kwam de mier ook en zei : » Om dat gy jegens my zoo regtvaerdig waert, zal ik u ook iets geven, » en zy stak hem een mierenvoetjen in de hand, en sprak daerby : » Zoo gy nu eens in gevaer komt, roep dan de kracht en de magt van dat voetjen aen, dan zult gy zoo klein worden, als de kleinste mier. » En als de dieren zoo gesproken hadden, pakte de leeuw zyn part tusschen de tanden en stapte in het bosch, en de arend sloeg zyne klauwen in het tweede stuk en vloog in de lucht en de mier riep ennige duizende van hare magen en vrienden byeen, die haer het derde stuk helpen opeten.

Het jongsken stak de drie wonderbare stukken in zyn zak en ging voorts en immer verder en verder tot dat hy aen het strand van de zee kwam. Daer zat er een draek zoo groot, oh zoo groot, dat het niet te zeggen is; die bewaekte eene overschoone koningsdochter, welke hy uit haers vaders paleis geroofd had; maer de draek woonde niet aen de zee, hy lag maer een weinig daer te rusten, want het was zoo heet, dat de lucht sidderde en beefde, en het afgrysselyk monster had met zyne prooi reeds eenen zoo grooten weg gemaekt, dat het al redelyk vermoeid was, en zonder het te willen in slaep zonk. De jongen ging op de teenen tot by de schoone koningsdochter, en vraegde ze, van waer zy was? doch hy had nauwelyks het woord uit den mond, als de draek begon, zich te rekken en te strekken en niet lang er na zich opterigten, zoodat de jongen ter nauwer nood nog tyd genoeg had, om de kracht van den mierenpoot te aenroepen; daerdoor werd hy in een oogenblik zoo klein, als het kleinste mierken, wat maer met oogen te zien is. » Wie was daer? » brulde de draek, en de koningsdochter antwoordde: » Niemand, gelyk gy ziet. » Als de draek dan nog overal gezocht en

niemendal gevonden had, pakte hy de schoone koningsdochter tusschen zyne klauwen en vloog er mêe in de lucht. Maer de jongen riep tegelyk de kracht en de magt van den arendsvleugel aen en vloog hem na, totdat hy zag, hoe de draek in een hol nederdaelde en daer de koningsdochter vastzette. Dan riep hy de kracht en de magt van de leeuwenpoot aen, stortte zich op den nek van den draek en hakte hem de oogen uit den kop, en dan beet en klauwde hy hem zoo lang, totdat het monster leevenloos op den grond nederplofte.

Als de koningsdochter dit zag, viel zy in onmagt van verrukking en vreugde; maer als zy wêer tot zich zelve kwam, vloog zy haren bevryder om den hals en kustte en drukte hem. Deze vatte haer liefderyk in zyne armen en vloog door de kracht en de magt van den arendsvleugel met haer weg en over zee en land, en berg en dal tot in haers vaders paleis. Daer vertelde de koningsdochter alles, en zeide tegelyk aen haren vader, dat zy nooit met eenen anderen man zoude trouwen. De oude was er gaerne mêe tevreden, en de bruiloft werd dadelyk gevierd en het arme jongsken was een magtig prins; en als de vader dood was, werd hy koning van het gansche land, en leefde gelukkig tot aen zyn zalig einde(1).

Gend. W.

5. — Van Servetjen, Stok, Viool en Mantelken.

Er was eens een zeer magtig koning die dry zonen had. Op eenen vroegen morgen riep hy den oudsten tot zich, en sprak : Myn zoon, ik wil u eene gift doen,

(1) Eenigzins verwandt met No. 60 en 104 by Gr. KM. I p. 310, II p. 97 en III pp. 105 en 191. W.

alsook aen uwe twee andere broeders, die ik, benevens u, zeer lief heb. Ik heb u ieder een zeer schoon zeeschip laten maken; ga hael nu uwe twee broeders, opdat elk my zegge, wat hy met het schip doen wil. Als nu de dry koningszonen voor hunnen vader kwamen, sprak de koning : Gy, myn oudste zoon, wat zult gy met het schip, dat ik u geven wil, doen? Vader, sprak de oudste, ik zal er zoo ver mede reizen, totdat ik het met schatten beladen terugbreng. En gy, wat gebruik wilt gy van myne gift maken? vragde hy den tweeden zoon. Vader, was het antwoord, ik zal ver, zoo verre reizen, tot dat ik ruim zoo veel schatten als myn oudste broeder terug breng. En gy myn jongste kind, wat zult gy uwen vader medebrengen? Vader, zegde de jongste, ik zal trachten my uwe vaderlyke goedheid waerdig te maken. Goed, zegde de koning. Toen werd er een groot feest in het hof gehouden en des anderendags staken de dry gebroeders met hunne schepen in zee. Als zy nu zeer verre reeds gevaren waren, ontdekten zy eene zilvermyn. Hier, sprak de oudste, wil ik myn schip laden. Wy willen meer hebben, of niets, was het antwoord der jongste broeders. Toen vulde de oudste het schip met zilver, en trok terug naer zyns vaders kasteel, en de andere vaerden wyder voort. Als zy nu weder geheel, geheel verre gevaren waren, ontdekten zy eene goudmyn. Hier, sprak de tweede zoon, wil ik myn schip laden. Ik wil meer hebben of niet, antwoorde de jongste; de andere vulde zyn schip met goud, en voer naer zyns vaders hof; en de jongste vaerde al weêr voort. Als hy nu weêr zeer verre gevaren was, begon hy gebrek aen levensmiddelen te krygen. Toen klom hy op het bovenste des masts van het schip, keek met zynen verrekyker in het rond, en zag een klein eiland voor zich. Moedig stuerde hy voort en op zes

uren tyds was hy aen den oever. Als hy nu dry dagen lang op het eiland gezocht had, had hy nog geen levend wezen gezien, noch een enkele vrucht gevonden om zyn honger en dorst te verzadigen. Daer wierd hy zeer bedroefd, zette zich op eene rots neder, en viel in slaep. Wanneer hy ontwaekte, stond er een jong meisje voor hem, die hem met wellust bekeek. Hoe komt gy hier, myn vriend, sprak zy, hier waer nog niemand, dan myne moeder en ik, den voet gezet heeft? De koningszoon wees haer op het schip, wiens vlagge men nog in de verte wapperen zag. Arme jongeling, volg my, sprak het meisje, en zy trok hem by zyne kleederen voort. Na een kwaert uer gaens kwamen zy aen eene hut. Daer opende het meisje de deur, en sprak tot hare oude moeder, die bezig met spinnen was: Moeder, ik breng u een ongelukkigen vreemdeling: geef hem in Gods naem wat eten. Neen, neen, niet met al, zegde de oude, ik heb daer zoo even myn servetjen in de schrapraey gelegd, en ik hael het voor niemand weêr uit. Toen vloog het meisje haer moeder aen den hals, en bad haer zoo vurig, dat eindelyk de oude knorrende opstond, het servetjen uit de kas haelde, het zelve op een tafel legde, en sprak: Uit de kracht en de magt van myn servetjen, dat er goed eten en drinken opkome voor één man! — En reeds stond de tafel rykelyk opgedicht. De koningszoon at en dronk smakelyk, bedankte vriendelyk de oude en het meisje, en vertrok.

Nauwelyks was hy een halve myl voortgegaen, of hy hoorde hem het meisje van uit de verte toeroepen: Sta! sta! sta! De dolende koningszoon zette zich neder, en weinige stonden daerna vloog hem 't meisje in de armen: En gy wilt my alzoo verlaten? nokte zy; O! dan zal ik van droefheid sterven. Waerom moest ik in myn leven een man zien, als hy my niet beminnen

wil? En de tranen liepen van haer wangen. Ik verlaet u nimmer, zegde de koningszoon; zoo haest ik een vaste rustplaets gevonden heb, kom ik u halen. Toen nam 't meisje een ander servetjen uit den zak, schonk het aen den koningszoon, en keerde naer de hut terug.

Als de koningszoon weder eetlust kreeg, zette hy zich op den kant van een gracht neder, legde 't wonderbaer servetjen open en vroeg naer eten. Zoo haest hy gesproken had, stond de gevraegde spys voor hem; op dit oogenblik naderde een man met een reisstok in de hand, en vroeg hem, hoe hy op dit eiland aen die uitgezochte spys kwam? Toen verhaelde deze de geschiedenis van het servetjen en noodigde den man uit om met hem te eten. Als zy nu wel geëten en gedronken hadden, sprak de man: Uw servetjen kan veel, maer myn stok kan nog meer; en hy trok den appel van den rietstok, en riep: Honderd duizend mannen te peerd! En de mannen stonden daer als wel opgeschikte ruiters. Toen stak de man weder den appel op den stok en de ruiters waren verdwenen. Wilt gy met my ruilen? vroeg de koningszoon, en de man was te vrêe, gaf den stok, aen den koningszoon, en ging met het servetjen voort. Maer zoo haest de man uit de oogen van den koningszoon verdwenen was, trok deze den appel van den stok, vraegde duizend man te peerd, en riep hun toe: *Marsch, marsch*, en haelt my myn servetjen weêr! Op één minuet waren de mannen voort en met het servetjen by hunnen nieuwen meester terug.

Tegen den avond bevond de koningszoon zich in het midden van een bosch; daer legde hy zich neder tusschen de struiken, en viel in slaep. Eenige oogenblikken daerna ontwaekte hy by het zoet geluid eener viool; hy rigte zich op, zag in het bosch rond, en vond eindelyk den vioolspeler op eene steenrots zitten. Vol verrukking

vraegde hy aen den vremdeling, of hy hem nog eens met zyn spel wilde verlustigen; dat hy hem ter vergoeding met kostelyke spyzen en drank onthalen wilde. Ja, sprak de man, myn viool is zoo krachtig, dat wanneer ik de achterste snaer aenraek, al die het geluid hooren door ontroering dood ter aerde vallen, en wanneer ik de eerste snaer aenraek, ryzen zy weêr levende op. De spelman bewees aen den koningszoon de kracht van zyn speltuig, en deze toonde hem de magt van zyn servetjen; toen aten zy lustig te samen en by het afscheid ruilde de koningzoon zyn servetjen tegen de viool; waerna de spelman voort ging door het bosch. Maer zoo haest hy uit de oogen van den koningszoon verdwenen was, trok deze den appel van zynen stok, riep duizend mannen te peerd, en sprak: *Marsch, marsch,* en haelt myn servetjen weêr. Een oogenblik daerna waren zy met het servetjen by hunnen meester terug.

Met vreugde zag de koningszoon nu op het servetjen, dan op stok en viool, en zegde tot zich zelf: Ja deze voorwerpen zyn zeker zoo veel waerd als het goud en zilver van myne broeders; en in deze gedachte stapte hy moedig voort na den zeekant. Des anderendags morgens ontmoette hy een arme vrouw met een mantel uit allerlei lappen by een genaeid om het lyf. De vrouw wenschte den koningszoon den goeden morgen en vraegde hem een stuk brood om gods wil. De koningszoon legde zyn servetjen open, liet haer redelyk eten en drinken en wilde voortgaen; maer de vrouw hield hem by den mantel vast, en sprak: Ja, vriend, uw servetjen kan veel, maer myn mantelken kan nog meer; en daermêe sloeg zy haer mantelken open en ieder lap veranderde in een kasteel met hovingen en boschaedjes, zoodat beide zich in de schoonste stad van de wereld bevonden. Op zyn voorslag ruilde de oude haren mantel tegen het servetjen,

en ging voort. Maer nauw was zy uit zyn gezicht verdwenen, of hy trok op nieuw den appel van zynen stok, riep duizend mannen te peerd, en sprak : *Marsch, marsch* en haelt myn servetjen weêr. Spoedig waren zy met den kostbaren pand terug, en de koningszoon zette zynen weg naer de zeehave voort.

Als hy aen het water kwam, was er juist een schip in gereedheid, om naer zyn vaderland te vertrekken, en hy vraegde vriendelyk aen den scheepskapitein, om hem mede te voeren. Maer de kapitein weigerde zyne vraeg en spraek : Wy moeten met dertig man overvaren en hebben geen beschuit meer voor vyf. Hierom moet gy niet verlegen zyn, zeide de koningszoon; ik zal al de manschappen gedurende den overtogt van eten en drank onderhouden, al waren er nog zoo veel. Op deze belofte nam de kapitein hem mede op het schip, en de koningszoon bevond zich welhaest met servetjen, stok, viool en mantel voor een boschaedje van zyns vaders kasteel. Daer het reeds laet in den avond was, legde hy zich in een gracht te slapen.

Des anderendags morgens bereidde de koning zich met zyne twee andere zonen tot de jagt. Zoohaest de jagthonden ontbonden waren, vlogen zy regelregt naer den gracht, waer de jongste koningszoon nog sliep; daer blaften zy en kwispelsteertten van vreugde, liepen nu tot hunne meesters, dan tot den slapenden terug, en waren niet tevreden, vooraleer de oude koning genaderd was. Hy wierp eenen blik op den met lompen gekleeden reiziger, herkende zyn jongste zoon, sprong op van woede en riep : Hebt gy u op die wyze myner gifte waerdig gemaekt? vertrek uit myn gezicht, en toef niet langer in deze streek!

Dan stond de jonste op, boog zich voor zynen vader, en sprak op zachten toon : Bedaer u, vader, ik heb u

grootere schatten dan die myner twee broeders meégebragt; en dit wil ik u op het oogenblik bewyzen. Daerop haelde hy de viool uit zyn reiszak, roerde zachtjes de achterste snaer, en zyn vader en broeders vielen dood voor zyne voeten; dan roerde hy weder de voorste snaer, en allen stonden levende en gezond als voren. Zoo kan ik een geheel leger verslaen, zegde hy; maer ik heb u nog meer meégebragt. Toen trok hy den appel van zynen stok, riep honderd duizend man te peerd, en de mannen stonden op het oogenblik voor den verwonderden koning; toen zette hy ook den mantel open, en in verrukking riep de koning uit: O nooit, nooit zag ik schooner stad! Dan nam hy voor het laetste het servetjen, en vroeg spys voor honderd duizend man, en de spys stond er. Toen drukte de koning hem in de armen, en men leidde hem in volle triomph naer het koningshof; maer hy vond daer weinig rust, en vroeg weldra aen zynen vader oorlof om het meisje te gaen halen; zeggende, dat hy haer alle deze voorwerpen verschuldigd was. De koning stond dat gaern toe, en reeds des anderendags stak de koningzoon met een schoon schip in zee, en na dry maenden bevond hy zich met het meisjen in zyns vaders hof, en er werd een groot feest gehouden, want men vierde de bruiloft van den koningszoon met het meisjen.

Ik en gy, wy zouden er ook wel gaern by geweest zyn, niet waer (1)?

J. D. B.

(1) Verwandt met, « der Ranzen, das Hütlein und das Hörnlein » by Grimm. KM I N°. 54 p. 274; III p. 93, waer een soortgelyke « Schwank » van Hans Sachs, Sinte Pieter en de landsknegten, medegedeeld word. In Denemark vindt ons sprookjen zich ook maer met kleine veranderingen; de Knü ppel aus dem Sack van Grimm, N°. 36, onze stok, verschynt evenwel in N°. 1 van den *pentamerone*, « *del huerco*, » waer ook een *wenschservetjen* voorkomt. Het laetste kenden de welsche Barden reeds. Volgens Jones relicks of the welsh bards II, 47 was onder de dertien koninglyke schatten van Brittanien ook het tafeldoek of de tafel van Rhyddrich; wilde men eten, men had maer te wenschen, en het stond er op. (Gr. l. c. III, p. 68 en 281.) W.

VOLKS- EN KINDERLIEDEREN.

1. — Van het Maegdeken.

1.

Daer was eens een maegdeken jong en teêr,
zy bemindege zeer
Haren god en haren heer;
zy bad gedurig zonder ophouden :
heere, laet my,
heere, laet my u eens aenschouwen.

2.

Jesus heeft aen haer gevraegd :
« zuivere maegd.
« die my zulke liefde draegt,
« hebt gy my liever als uw leven,
« wil my dan het seffens geven. »

3.

Het maegdeken, met vlytigheid,
heeft gezeid.
« heere, daertoe ben ik bereid;
« van liefde moet myn hertjen breken, »
en terstond is zy bezweken.

4.

(Andere Melodie.)

« Wie klopt er hier op dat deurken,
« en die hier zoo lustig zyt? »
« « en 't is en zoo proper maegdeken,
« « en 't zou zoo geren binne binne bin,
« « en 't zou zoo geren binne binne bin,
« « haren bruidegom is er in. » »

5.

« Is 't een zoo proper maegdeken,
« en zou het zoo geren bin,
« en staet op myn engelkens altesam,
« en gaet haelt de schoone maegd binne binne bin,
« en gaet haelt de schoone maegd binne binne bin,
« haren bruidegom is er wel in. »

6.

En als de schoone maegd binnen kwam
en daer was er al een vreugd!
en de engelkens dansten daer hand aen hand,
heere jesus droegere den roozenkrans,
en Maria die ging voore voore voor
en het maegdeken wierd gekroond.

2. — Van den Schryver.

1.

Daer was een schryver, een ryke schryver,
die zat te schryven op zyn kantoor.

2.

Daer kwam een arme, een g'heele arme,
om hem te vragen een snêeke drooge brood.

3.

Hy heeft het brood van de tafel genomen
en dat gesmeten ter venster uit.

4.

Ons heere die wist wel waermêe hem te straffen,
hy heeft hem met eene ziekte gestraft.

5.

't was nachts omtrent den twaelf ure,
de schryver die gaf zynen geest.

6.

De duivel meende het lyk optenemen
en daermêe te vliegen ter venster uit.

7.

« Wel duivel, wel duivel, wacht nog een letseke,
» tot dat ik myn' broeder gesproken heb. »

8.

« Wel broeder, wel broeder, vergeet niet den armen
» van hem te geven een snêeke drooge brood. »

9.

« Had ick den armen ja nooit vergeten,
» ik had niet moeten branden in 't helsche vier. »

10.

De duivel meende het lyk optenemen
en daermêe te vliegen ter venster uit.

11.

» Wel duivel, wel duivel, wacht noch een letseke,
« tot dat ik myn' moeder gesproken heb. »

12.

« Wel moeder, wel moeder, vergeet niet den armen
» van hem te geven een snéeke drooge brood. »

13.

« Had ik den armen ja nooit vergeten
» ik had niet moeten branden in 't helsche vier. »

14.

De duivel meende het lyk optenemen
en daermée te vliegen ter venster uit.

15.

« Wel duivel, wel duivel, wacht noch een letseke
» tot dat ik myn vader gesproken heb. »

16.

« Wel vader, wel vader, vergeet niet den armen,
» van hem te geven een snéeke drooge brood. »

17.

« Had ick den armen ja nooit vergeten,
» ik had niet moeten branden in 't helsche vier. »

18.

Daer heeft de duivel het lyk opgenomen,
en is daermée gevlogen ter venster uit (1).

3. — Meilied.

1.

Ei wy zingen de mei, sasa,
ei wy zingen de mei!
paterken neemt een nonneke mée,
ei wy zingen de mei, sasa,
ei wy zingen de mei!

(1) N° 1 en 2 dank ik aen Mev. Courtmans, te Gent.

2.

Ei wy zingen de mei, sasa,
ei wy zingen de mei!
paterken doet u kappeken af,
ei wy zingen enz.

3.

Ei wy zingen de mei, sasa,
ei wy zingen de mei!
paterken geeft het nonneken een zoen;
ei wy zingen enz.

4.

Ei wy zingen de mei, sasa,
ei wy zingen de mei;
paterken laet het nonneken staen,
ei wy zingen de mei, sasa,
ei wy zingen de mei (1).

Aenm. Paterken staet in het midden van een ronddansenden kring van jongens en meisjes; na het slot van de laetste strophe treedt paterken tot de dansers en het lied begint al wêer van voren, maer met dat verschil dat men nu zingt: « nonneke neemt een paterken mêe, » waerop het in het midden staende meisjen zich eenen jongen verkiest.

(1) Ik heb gezet ei *wy zingen de mei*, want het *ei bazinne de mei*, dat ik in de my over het liedeken medegedeelde notis leze, kan ik niet anders verklaren. — Het gansche is eene variante van Paterken langs de kant.

4. — Meilied.

1.

« Danst, danst, kweselken,
ik zal u geven een peerd; »
daer sprak dat loddelyk kweselken:
« dat is het dansen niet waerd;
ik en kan niet dansen,
ik en kan niet springen,
dansen is onzen regel niet,
nonnen en paters dansen niet, »

2.

« Danst, danst, kweselken,
Ik zal u geven een koe; »
daer sprak dat loddelyk kweselken:
« ik ben het dansen moe;
ik en kan niet dansen,
ik en kan niet springen,
dansen is onzen regel niet,
nonnen en paters dansen niet, »

3.

« Danst, danst, kweselken,
ik zal u geven 'ne man; »
daer sprak dat loddelyk kweselken:
« ik zal al doen, wat ik kan;
ik kan wel dansen,
ik kan wel springen,
dansen is onzen regel ook,
nonnen en paters dansen ook. »

5. — Meifeest.

(West-Vlaenderen.)

Ik heb den meiboom in myn hand,
aen wien zal ik hem geven?
aen de jufvrouw, die daer staet,
zal ik hem presenteren.
danst eens, springt eens,
gaet in de ronde, kust daer eens :
als gy dat zult hebben gedaen,
achter myn hondje zult gy gaen (1).

6.

1.

Ik heb op myn slaepkamerken
nog een yvoore lierken,
het eerste kindje, dat ik koop,
en dat zal heeten Pierken :
alzoo............ Pierken.
op zyn yvooren lierken.

2.

Ik heb op myn slaepkamerken
nog een yvooren klooterspan,
het eerste kindje, dat ik koop,
en dat zal heeten Adriaen :
alzoo speelt Adriaen
op zyn yvooren klooterspan.

(1) Elders *zult gy van myn handje gaen.*

3

Ik heb op myn slaepkamerken
nog een yvooren beezeken,
het eerste kindje, dat ik koop,
en dat zal heeten Threseken:
alzoo knabbeld Threseken
op haer ivooren beezeken.

4.

Ik heb op myn slaepkamerken
nog een yvooren doosken,
het eerste kindje, dat ik koop,
en dat zal heeten Soosken:
alzoo snuift Soosken
uit haer yvooren doosken.

5.

Ik heb op myn slaepkamerken
nog een yvooren kapelleken,
het eerste kindje, dat ik koop,
en dat zal heeten Nelleken:
alzoo leest Nelleken
voor haer ivooren kapelleken.

7. — Verlorene moeite.

Onder de aerde en boven de aerde,
daer staet een steenen voute,
ik heb myn zoete lief aen de hand,
ik zou haer gaerne kouten.

ik kout haer : myn hartelief, myn zoetelief —
« Ga van kante,
gy vuile marante,
gy dient my niet! » (1)

KINDERLIEDEREN.

1. *Nieuwejaerslied. Brussel.*

Nieuwejaerke zoete,
het verken heeft vier voeten,
vier voeten en eenen steert;
is dat geen koek weerd (2)?
Het heeft niet lang in de stal gestaen,
Jan Cosyn heeft het dood gedaen,
Geeft my 'ne koek en laet my gaen.

A. v. S.

2. *Een ander, uit Dendermonde.*

Op nieuwejaerkens avond
de bakker sloeg zyn wyf
al met eenen dikken kluppel
zoodanig op haer lyf:
de kluppel en wou niet breken,
de vrouw en wou niet spreken;
de kluppel, die brak,
de vrouw die sprak,
zy kreeg al op haer p.pp.rg.t.

(1) No 5 en 7 zyn my medegedeeld door F. Reus.
(2) Elders : *Is dat niet e koekske weerd?*

2a. — *Variante.*

Op nieuwejaerkens avond
de bakker sloeg zyn wyf
met eenen dikken kluppel
zoodanig op haer lyf:
het wyf kroop in den oven,
de bakker achterna,
zy was zoo wit bestoven,
als 'ne zalige nieuwejaer.

I. V. D. V.

3. — *St. Jans-feest. Dendermonde.*

Hout, hout, timmerhout,
wy komen om Sint Jans hout;
geeft e wat,
houd e wat,
op sint Pieter nog e wat.

4. — *St. Gregorius-feest. Dendermonde.*

De primus zal tracteeren,
kom, my liefke, kom, kom, kom;
de primus zal tracteeren,
kom, my liefke, kom;
van den jambon, bon, bon, bon,
van den jambon.

Pr. V. D.

5. — *Driekoningslied. fragment. Geeraerdsbergen.*

Ik ging op hooge bergen staen,
ik zag de sterre van verre staen:
wel sterre gy moet zoo stille niet staen,
gy moet met my naer Bethlehem gaen;

naer Bethlehem, de schoone stad,
waer dat Maria met haer klein kindeken zat..
. . . .
wy kwamen al voor Herodes zyn deur
en den koning Herodes kwam zelfs herveur.
. . . .

6. — By verscheide gelegenheden. Gent.

Bim, bam, bare;
de klokken luiden te Gend tegåere
over eenen dooden man:
dood manneke zoet,
Jesusken is gaen houtje rapen,
om e vierken te maken:
sinte Cathelyne,
laet de zonne maer schynen,
dat de regen overgaet,
dat de kinderen ter scholen gaen:
wie zal ze leeren?
onz' Lieve Heere;
wie zal ze vragen?
onz' Lieve Vrouwe;
wie zal ze kerstenen doen?
Pieter met zyne gelapte schoen,
Pieter achter de mestpoel.

C.

7. — *Een ander. Dendermonde en omstreken.*

Wille wy,
wille wy
't haeske jagen door de heî?
ja het haeske
gy en icke,
door den dunne,
door den dicke,
't haeske wille wy jagen gaen.

8. — *Een ander. ibidem.*

Zyn we niet al byeen,
zyn we niet al byeen,
jong kadullekens,
jong kadullekens,
jong kadullekens ondereen?
zoude we niet mogen e mondje geven,
zoude we daerom 'nen deugniet zyn?
zyn we niet enz.

Pr. V. D.

9. — *St. Martens Feest. Westvlaenderen.*

Sinte Martens avond
den toren gaet voren naer Gent;
als myn moêrken wafels bakt,
dan ben ik daer gaerne omtrent.
Sla vier,
maek vier,
Sinte Marten komt alhier

met zynen blooten sabele;
't koordeken brak
en hy viel op zyn gat
en zyn hond moest hem oprapen.

19. — *Id., Beveren (land van Waes.)*

De jongens van de dorpen
die waren hier al byeen :
het geldeken, dat wy 's jarent haên,
dat is hier al verteerd.
Wy zullen gaen leeren hout rapen,
turf rapen,
al op sint Jans manieren.
vrolyk zullen wy vieren
gelyk wy 's jarent plagten.
een stuk van zynen mantel
al met zyn billekens bloot
en wilde gy dat niet geven,
dan zyde gy een grooten hoop.
Een houtjen of een turfken
in sinte Martens kurfken.

(Wanneer de zangers iets krygen, gingen zy :)

Hier woont een goeî vrouw,
die lang leven zal,
honderd jaer en eenen dag,
tot dat zy geen brood en geenen kaes meer mag.

(maer krygen zy niets, dat zingen zy het volgende ;)

Hier hangt een baksken met zemelen uit,
en daer vliegt den gierigen duivel uit.

11. — *Gent.*

Daer wierd een kindeken geboren
op het tjoppelken van 't huis;
het had zyn mutseken verloren,
't liep al kryschende naer huis.
speelt, speelt er wat zoetjes,
uw moederken die is er zoo ziek,
en zy eet zoo geerne kapoentjes
en de beentjes en mag zy niet.

12. — *Id., uit Iseghem.* (*Westvlaenderen.*)

Daer is een kindje geboren,
Op het toppelken van het huis.
't had zyn brunetje verloren,
het ging al kryschende naer huis,
al spelen met zyn hondje;
ons kindje is zoo ziek,
het eet zoo geern Pompoentjes,
maer de kornellekens niet. (1)

(1) No 9-12 ben ik aen de vriendschappelyke toegenegenheid van F. Rens verschuldigd, die dezelve uit den mond van een oud paerken hoorde en opschreef.

KINDERGEBEDEN.

1.

Grooten heer, Jesusken klein kind,
die ons al zoo zeer bemind;
indien gy myn herteken gesloten vindt,
doet het op met uwer minnen
en sluit den heiligen geest daerbinnen.

2.

Jesusken, myn alderliefste lief,
ik schenk u myn hert tot eenen brief:
schryft daerin al wat u belieft
en gebruikt het geheel tot u gerief.

3.

O Maria, als myn oogen zullen zyn geloken,
als myn herteken zal wezen gebroken,
en mynen mond niet meer zal spreken,
en laet myn arm zielken dan niets ontbreken.

4.

Kruisken, kruisken, goed begin,
den heiligen geest in mynen zin;
dat ik wel mag leeren,
dat bid ik aen onzen lieven heere;
dat ik wel mag onthouden,
dat bid ik aen onze lieve vrouwe.

5.

's Avonds als ik slaepen ga,
volgen my zestien engelkens na;

twee aen myne regte zyde,
twee aen myne slinke zyde,
twee aen myne hoofdeinde,
twee aen myn voeteinde,
twee, die my dekken,
twee, die my wekken,
twee, die my leeren
den weg des heeren,
twee, die my wyzen
naer 't hemelsche paradyske.

Amen.

6.

Heiligen engel, sinte Michiel,
ik beveel u myn lyf en ziel,
en gy, o heiligen bewaerder goed!
wilt my morgen wekken met ter spoed,
niet te vroeg en niet te laet,
als de klok vyf uren slaet.

7.

Ik legge myn hoofd op het kussen:
door God den Vader wil ik rusten,
met God den Zone wil ik slaepen gaen,
met God den heiligen Geest wil ik opstaen.

8.

Een zalige ure verleene my God;
een heilig leven, een zalig sterven,
op dat ik onderhoude zyn gebod,
het eeuwig hemelryk mag bëerven.

9.

O Maria, zoete vrouwe!
ik bid u met opregte trouwe,

dat gy bidt Jesus onzen heere,
dat hy my van zonden tot deugden keere.
Amen.

Aenm. N° 5 en 6 zyn my door Jufv. A. van Swygenhoven uit Brussel medegedeeld, maer zy vinden zich ook, gelyk de anderen in: « het dobbel kabinet der christelyke wysheid » Gend. Begyn. 4° bl. 1-3; N° 5 hoort men nog dagelyks te Keulen en in de omstreken; duizendmael heb ik het gesproken. Z. ook E. Weidens « Kölns Vorzeit » In N° 6 vond ik ook een oude bekende, maer het keulsche gebedeken is toch eenigzins anders; daerom laet ik het ter vergelyking volgen:

Helligen zinter vit! (1)
weck mich ze regter zick (2):
nit ze vrög en nit ze spât (3),
als de klok funf ore (4) schlät.

(1) Vitus. — (2) tyd. — (3) laet. — (4) ure. —

VOLKSFEESTEN EN GEBRUIKEN.

1. — Pryskamp te Dixmude.

Westvlaenderen is het heiligdom der echt zuid-nederduitsche zeden. Alles wat de zoogezegde beschaving met hare prozaïsche begrippen in andere vlaemschsprekende gewesten als onnuttig beschouwt, of als belachelyk heeft verworpen, wordt daer nog in zynen eenvoudigsten vorm bewaerd, en men mag zeggen, dat de vaderlandsliefde er onder het volk eenen grooteren geestdrift baert, dan men in deze eeuw van uitheemschen invloed op den zedelyken stand van België zou durven verhopen. Daervan draegt niet alléén elk westvlaemsch huisgezin, zoo wel in zyne innerlyke levenswyze als in zyne maetschappelyke betrekkingen, onwederlegbare blyken, maer men is daer nog zoodanig aen de voorouderlyke gewoonten verknocht, dezelve worden met eene zoo godsdienstige zorgvuldigheid gevolgd, dat, buiten de pracht, welke de stoffelyke belangen van heden niet toelaten met zoo veel fierheid ten

toon te stellen, hunne feesten zelf nagenoeg de gedaente hebben bybehouden, welke zy in vorige eeuwen hadden. Dezelve zyn daer op den rang van echte volksfeesten, in den volsten zin des woords, blyven staen, en dit is zoo zeker dat er by diergelyke gelegendheden in de armste hut zulke edele nayver tot vreugdebetoog, en zoo veel zelfsgenoegen woont als in de byzonderste huizen. Men ademt er dit zalig genot in, dat geen onvaderlandsche schouwburg, geene concertzael, geene paerdenwedstryden, of geene septemberfeesten aen de ziel kunnen byzetten; want de Westvlaming viert niet op bevel van 't bestuer, of wordt niet betaeld om een bly gelaet uittesteken, neen, eene gansche bevolking word daer door 't zelfde gevoel opgewekt en elkeen legt, met ontloken hart, zyn offer op 't feestaltaer ter verspreiding der algemeene vreugd neder. Ter overtuiging hadde men slechts het kunstfeest te Dixmude moeten bywoonen, waer de vereenigde oude maetschappyen van Rhetorica (1), *Heilig kruis scherp duer* en *nu morgen niet*, wedyverden, om hunnen alouden roem te doen herleven. Wy laten er hier onder de korte beschryving van volgen, en kunnen het als een voorbeeld aenhalen, om den westvlaemschen volksgeest te doen kennen.

'T is negentien jaer geleden, dat Dixmude zynen laetsten pryskamp voor Dicht-en Tooneelkunde uitschreef. Dan ook werd dit volksfeest met luister gevierd.

De vaderlandsche Van Roo laet ons eenen bundel (2) na, waerin al de om prys en dingende dichtstukken zyn opgeno-

(1) Volgens Kops bestonden zy reeds in de XIV eeuw; zy behaelden 1394 den tweeden prys by den dichterl. wedstryd te Doornyk, 1404 den eersten prys te Audenaerde. V. C. Robaeys in de nederd. letteroeff. p. 117. Kops pp. 225 en en 320 Gramaye antiquit. Brabantiae p. 64. W.

(2) Dit werk is gedrukt onder den titel van: *Verzameling der dichtwerken die medegedongen hebben* in den *drievoudigen pryskamp voor dicht-tooneel- en schryfkunst, te Dixmude.* Dixmude, P. Stock en zoon, 1823, blz. 160.

men, en waerby men reeds eene loffelyke pooging bespeurde, om de vlaemsche letter- en tooneelkunde, welke door het wigt der vreemde heerschzucht zoe laeg verzonken lag, heroptebeuren; en de heer Ch. Robaeys, yverig lid der vereenigde maetschappyen heeft ons daervan eene beschryving, met eenige aenteekeningen over den oorsprong der Rethoryken van Dixmude gegeven in de *Nederduitsche Letteroefeningen*, 2e aflevering 1834 (1).

Sints heeft het vaderland oneindige stappen in het ryk der kunsten en letteren gedaen; ook voelt het thans beter zyne waerdigheid en durft het eenen fieren blik op de toekomst werpen. De Vlaming is zyn zelfs bewust geworden, en dit betrouwen op eigen kracht heeft den gelukkigsten invloed op al wat zyn bestaen of den duer zyner nationaliteit kan bevestigen en ondersteunen.

De twee bovengemelde maetschappyen hadden zich broederlyk vereenigd en schreven gezamenlyk de pryskaert uit voor eenen kampstryd, welke een driedubbel doelwit had: Dicht-tael en tooneelkunde. « Want, zegt de heer C. R. « in zyne briefwisseling met het *kunst- en letterblad,* daer de « zucht tot de beoefening der vaderlandsche tael- en letter- « kunde, niettegenstaende de schampere verguizingen van « uitheemsche schryvers, zich hoe langer hoe meer ontwik- « kelt, heeft Dixmude, in de zoo edele vlaemsche bewe « ging niet willen ten achteren blyven. » Men ziet het, de pooging der maetschappyen was edel en kon dus niet, dan met den gelukkigsten uitval bekroond worden.

Het schoonste weder der wereld had het feest, dat op zondag 14e van oogstmaend vastgesteld was, begunstigd, als of de hemel scheen deel te nemen in de blydschap der gemeente. Van in den vroegen morgen doorliepen de knapen der beide gilden met slaende trommels de stad, en wie

(1) Te Gent, by Snoeck-Ducaju en zoon.

by dit gedruis nog niet wakker werd voor de vreugde, werd het voorzeker by 't gebrom der klokken, het gedaver der kanonschoten en het gerammel van den beijaert, dat elkander afwisselde, of te gelyk als een blyde kreet door de lucht galmde. Al de straten waren met sparreboomkens beplant en men had geen huis, geene armzalige hut kunnen aenwyzen, waer geen driekleurig vaendel door het zoldervenster te wapperen hing. Elke gebuerte of *wyk* had eenen zegeboog opgerigt, die de wapens der stad, het zinnebeeld van den wyk, of zinspreuken en jaerschriften droegen. Overal zag men den goeden wil der inwooners doorstralen, alhoewel de meeste opschriften niet altyd het gezondste verstand aen den dag legden, of door hunne twyfelzinnigheid den aenschouwer deden lachen, zoo als 't deze : Eerbewys van den wyk : *het land van alle gebreken,* waeronder het afbeeldsel van Z. M. geschilderd stond, tusschen twee hoorens van overvloed en met de woorden : LEVE DE KONING.

Ook vertoonde zich de blymoedigheid der Dixmudenaren soms in het uitstellen der koddigste voorwerpen. Er was een venster, waervoor een groot reuzenhoofd stond, een ander waer eene pop op de koorde danste enz.

Eene gebuerte had aen het einde harer straet een amphitheater opgeslagen, dat vol van de liefelykste bloemen stond. Haer zegeboog droeg onder andere verzen het volgende, dat den overwinnaren was toegerigt :

By u is kunstbegryp, voor u zyn lauwerblâren.

Wy schryven het volgende jaerschrift af, dat op een' zegeboog omtrent de markt stond.

DE ALoUDE LoFBARE gILDEN VAN RETHORYKA HERBLoEYEN VoL NIEUWEN LUIsTER.

Aen eene andere zyde der stad zag men eenen zegeboog, in 't midden van welken eene schael als eene kroon te

waggelen hing. Ik vraegde aen eene oude vrouw wat dit beduidde? — 't is, zegde zy, snedig weg, om 't goed uit 't kwaed te wegen. — « Ik durf verhopen, » antwoordde iemand van 't gezelschap, « dat, wanneer uwe rekening zal opgemaekt worden, de goede schael zal doorwegen » : maer 't gedrang belette ons die aerdige vrouw verder te aenhooren, en zy verdween tusschen 't volk.

Toen de stoet onder door den zegeboog ging, begreep men eerst wat de raedselachtige schael beteekende. De wyk droeg den naem van *Hoog en droog*, en een klein manneken met een magtig groot vaendel in de schael opgehezen beschutte zich figurativelyk met eenen regenscherm tegen het onweder en werkelyk tegen de zon, die brandend heet was.

Die lustigste verbeelding had aen 't naeste gebuerschap het gedacht gegeven om haren zegeboog met twee aerdig gekleede beeldekens te versieren, die beide een zonnescherm in de hand droegen.

Doch genoeg hiervan. De stoet, welke zich ter schouwburgzael der maetschappy : *Nu, morgen niet,* had vereenigd, om langs de byzonderste straten naer de Noordvoórstad te trekken, ten einde de aldaer verzamelde mededingers te verwelkomen en de maetschappyen in te halen, welke naer den prys der luisterrykste intrede dongen, trok plegtig uit, en hy verdiende zeker alle aendacht.

Drie praelwagens, waervan de eene de onontbeerlyke zanggodinnen, op jeugdig mos gezeten, de andere den beroemden beeldhouwer van Poucke, bekroond en omgeven door lieve kleine engelkens, en de derde Philippina van Vlaenderen met hare staetjuffers voerden, waren allerprachtigst uitgedoscht. De kleeding van Philippina was boven al de andere kostelyk, en haer hoofd schitterde van edele gesteenten. Talryk en lief als hemelkinderen waren de vrouwkens die haer omringden. Die wagen was 't puik van den stoet en men bleef voor denzelven van verwonde-

ring opgetogen staen, terwyl de gedachte tot de ongelukige tyden terugvloog, waerop 't vaderland zulke bittere tranen van spyt en ramspoed storten moest.

De beide maetschappyen met hare standaerden en ontplooide vanen, de handboog-, kruisboog- en bussenschutters-maetschappyen, kinderen met de uitgeloofde eerpryzen in het midden van lauwerkransen, het muzyk der weezenschool en dat der toonkunstoefende maetschappy van Ste Cecilia, de burgerlyke overheden en de kunstregters, voorgegaen door Minerva en Themis, die een knaepje in haer midden voerden, dat de bekroonde stukken in een' kostelyken brieftasch droeg, volledigde den stoet, die langzaem de bestemde plaets genaekte, van waer hy met al de mededingers en de maetschappy van Veurne, welke door een' vaenderik te paerde, door twee knapen, die het oude schild der Rhetoryk droegen, en door maegdekens was vooraf-gegaen, naer het lokael, genaemd de Hal, terugtoog; daer was eene zael uitdrukkelyk voor het feest ingerigt.

Hoe ruim de zael was, kon zy de nieuwsgierige menigte niet inhouden, welke ter aenhooring was toegesneld. Om drie uren werd de kampstryd geopend. De gordyn van het tooneel ging open, en een kreet van verwondering barstte los; want al de maegdekens, welke wy op de praelwagens gezien hadden, stonden daer op het luisterrykste en smaekvolste in eenen halven cirkel geschaerd en voerden met hun liefelyke stemmen, en vergezeld van eenige zangliefhebbers, een koorgezang uit, dat voor de gelegenheid gemaekt was. Eene gepaste redevoering, die niet dan vaderlandsche, gloeijende woorden inhield en alle eer doet aen de yverzucht van den heer Ch. Robaeys volgde. Hier het begin, hetgene wy ons haestten zoo letterlyk als mogelyk na te schryven :

« In een tydstip dat alle ware vlamingen, en wy willen ook zeggen goede Belgen, wedyveren om hunne zoo dierbare

moedertael tegen hare onbezonnen vyanden heldhaftig te verdedigen, en haer, in heur vorigen luister te zien schitteren, hebben de aloude Dixmudsche Rederykkamers *Heilig kruis scherp deur,* en *Nu, morgen niet*, ook haer gering offer op het altaer des Vaderlands willen nederleggen. Inderdaed, wat is er natuerlyker en edelmoediger dan dat de vrye mensch onvertraegd stryde voor de handhaving der spraek, die hy, als het ware, met de moedermelk heeft ingezogen. Wee den lafaerd, den ontaerden belg, die zich schaemt deze ingezogen spraek te laten hooren, en zich gedurig met uitheemsche klanken wil ophouden. Die zal de eerste ryp zyn voor vreemde slaverny, daer de vlam der echte vaderlandsliefde in zyn verbasterd hart nimmer ontbranden zal enz. »

Meer dan zestig tooneelminnaers, uit alle hoeken der beide Vlaenderen en Antwerpen, hadden zich doen inschryven; voldoende getuigenis, dat er in 't hart des volks eene algemeene drift is ontstaen om de oude zeden te handhaven, de tael en 't tooneel te doen herbloeijen en de zedelyke onafhankelykheid te herwinnen.

In het boertige vak was Kesteloot-Deman, van Nieupoort, uitmuntend; hy droeg eene prysuitreiking voor : de schoolieren onderstonden het examen nog al tamelyk wel in geschiedenis, cyferkunst en .... ; wy verwachtten ook een examen voor de vlaemsche tael, maer den heer examinator verwittigde ons, dat hy dezelve niet meer te leeren gewaegd had, sedert dat zy door het ministerie was verboden (1).

Ook de vrouwen in Westvlaenderen achtten het niet bene-

(1) Ik weet niet, of dit juist het woord was, dat de deklamator bezigde; in elk geval zoude ik hier in niet bystemmen kunnen, want *verboden* is het vlaemsch niet, hoewel het tot nu toe niet zeer begunstigdt word. Toch geloof ik, dat wy van den heer Nothomb immer meer voor hetzelve verwachten kunnen, dan van al zyne voorgangers; hy is toch een *Germaen*, (en dat waren zyne voorgangers niet) en echt germaensch bloed verbastert zelden. W.

den hare waerdigheid de tael harer moeder te beoefenen en hare gaven op 't vaderlandsche tooneel ten toon te spreiden. Twee jufvrouwen hebben in den wedstryd medegedongen: Mej. Nathalia Larmuseau was verrukkend, als Lady Gray in de gevangenis; min goed Mej. Julia de Raedt van Veurne, toch geeft deze ons immer nog groote hoop voor de toekomst.

't Was vier uren des morgens, eer de kampstryd een einde nam, en nog zat het volk met geduld naer den uitslag te wachten. Onmiddelyk daerna gaven de aengestelde regters hun oordeel over den tooneelstryd te kennen, en de eermetalen, benevens degene voor de beschrevene dicht-en prozastukken uitgeloofd, werden plegtig uitgereikt. De uitkomst daervan is reeds door de meeste vlaemsche dagbladeren bekend; daerom gelooven wy het onnoodig, dezelve hier te herhalen.

Des anderendags werden al de bekroonden op een gastmael ten stadhuize uitgenoodigd, en men zag met genoegen dat een nauwe band hen allen vereenigde. De heer De Breyne-Peellaert, burgemeester der stad, welke tevens voorzitter van eene der maetschappyen en een warme voorstander der kunsten is, stelde de eerste een heildronk voor, die aen de mededingende vreemden gerigte was; een tweede door den heer van Duyse uitgebragt, was aen Waterloo en den Rhyn gewyd, waerna een aenwezige Hoogduitscher met eene van verrukking en ontontroering sidderende stem en vochtige oogen den derden op hartelyke, nooit meer gebrokene verbroedering tusschen hoog- en nederduitschers uitbragte, die gelyk de andere met de volste toejuichingen ontvangen werd; en met regt, want wy, Vlamingen, hebben reeds te veel onder het zuidelyke juk geleden, om al het heil niet te gevoelen, dat er in eene zedelyke vereeniging met Duitschland opgesloten ligt. Het ongeluk heeft ons hart veredeld, en wy drukken met dankbaerheid de hand aen hen, die onze zelfstandigheid help bevestigen.

Den laesten toast stelde de als toneelkunstenaer bekenden Delacroix, van Kortryk, voor op het heil van den braven Burgemeester der stad, aen wiens echtvlaemschen geestdrift het feest zoo veel van zynen luister te danken had.

Even als den vorigen avond, waerop de heer Van Duyse, naer zyne loffelyke gewoonte, den overwinnaren by de prysuitreiking eenige aenmoedigende woorden in rym toestuerde, sprak hy hier talryke verzen voor de vuist uit, welke op de omstandigheid waren toegepast en die in eene godsdienstige stilte werden aenhoord. Zyne geestrykheid bragt niet weinig toe ter verheffing van het feest. Jammer maer, dat ons geheugen niet sterk genoeg is geweest, om er eenige regelen van op te schryven.

Ten slotte gaf de kortryksche maetschappy der *Kruisbroeders*, eene vertooning van *Menschenhaet en Berouw*, waermede zy op den gentschen tooneelstryd van het voorledene jaer den tweeden prys behaelde. Derzelver uitvoering is met eene volmaektheid afgeloopen, die schaers by de Rhetoryken te vinden is. Het hart voelde zich by elk dramatisch tooneel van aendoening getroffen, en wy aerzelen niet om te zeggen, dat de kundige leiding van den heer Larmuseau eene goede waerborg voor den hoogen stand is, waerop die maetschappy zich thans bevindt. Indien ooit eenige toejuiching met ongeveinsheid aen de verdienste gegeven is, dan was het wel ter dezer gelegenheid. Ook mangelde het aen bravos noch aen lauweren. Jufvrouw Nathalie Larmuseau, welke de rol van jufvrouw Muller vervulde, is eene voortreffelyke treurspeelster. Zy behoort tot een huisgezin, waervan al de leden met voordeel het tooneel beoefenen. Met hartelyke vreugde zagen wy haer eene lauwerkroon toegeworpen, die dit opschrift droeg : « Hulde van verbroederde Hoog- en Nederduitschers aen de Vorstin der vlaemsche tooneelkunst. » Inderdaed, zy verdiende deze hulde.

Wy kunnen ons hier van eene aenmerking niet ontslagen, die zich ons by deze gelegenheid opdrong : het is die, hoe oneindig de vlaemsche tooneelspeelster met die van andere natiën verschilt. Zy is en blyft brave burgeres en ruilt hare eerbaerheid voor geen schitterende kleinoodien, welke haer weldra uit den kring der gewoone samenleving werpen en haren roem met den afschuwelyksten schandnaem bevlekken.

Gedurende de twee avonden waren de byzonderste huizen der stad en al de zegebogen verlicht. Mev. Van Ackere was hierin niet ten achteren gebleven. Wy juichten by de goede gedachte, die zy gehad heeft, om Van Maerlant, den vader der dietschen dichteren allegader, op het feest tegenwoordig te doen zyn. Zyn afbeeldsel, rond hetwelk de namen der byzonderste vlaemsche letterkundigen geschreven stonden, was door tallooze gekleurde lampjes opgehelderd en deed de menigte, welke door nieuwsgierigheid was uitgelockt, voor hare wooning stil staen.

In 't geheel nam de achtbare vrouw een groot deel in 't algemeen vreugdegenot. Ook, een feest, waerop het de eer der tael en harer geboortestad gold, kon aen haer hart niet onverschillig zyn. Overal was zy tegenwoordig, en overal werd hare tegenwoordigheid als eene gunst gewenscht, want Dixmude weet zyne dochter te waerderen, en het geeft haer die eerwaerdige aendacht, welke aen de deugd en het genie is verschuldigd. Gaerne zeggen wy met Pr. Van Duyse :

Voor God, onsterflykheid en vryheid
Van 's menschen ziel, voor 't land dat eens uwe asch besluit,
Stort gy de melody der bovenwareld uit,
Rein als de kinderziel, lief als de lach der bruid.
O, 't streelt myn hart met fiere blyheid :
Gy zyt een vlaemsche spruit.

Hoe lang onze beschryving zy, blyft zy immer nog onvol-

maekt; en op welke wyze wy dezelve voordragen, kan zy toch die voldoening niet geven, welke de vreemdeling genoten heeft, wien zyne goede star naer dit kunstfeest heeft gevoerd. Alles scheen medetewerken om aen de ziel die innerlyke vreugde mede te deelen, welke zy beproeft by 't beschouwen van een volk, dat de eer van 't vaderland viert. Dit deed ons den vurigen wensch vormen, dat Dixmude ons nog dikwerf op dergelyke feesten vergasten en dezelfde volksgeest geheel Nederland bezielen moge.

C. V. R. W. D.

2. — Ste. Pietersfeest.

Te *Geeraerdsbergen* verzameld men in elken wyk of elke gebuerte, onder het afzingen van een zeker liedeken, eene tamelyke menigte hout, dat men dan ontsteekt en onder het geroep van : « *vivat zinte Pieter! vivat zinte Pieternelle! djou, djou, djou, djou, djou!* » omdanst. Dit heeft plaets in den vooravond van het feest. Den volgenden morgen wordt de *roozenkroon* gewonden en in het midden van eene der straten van den wyk opgehangen. Des achternoens is *bollenwerpen*, en alle *leden* van den wyk, zoo mannen als vrouwen, nemen er deel aen.

Op den navolgenden zondag wordt een dans onder de *roozenkroon* gehouden : heimelyk maekt men zich eens, welk paer der dansers *bruid en bruidegom* zyn zal; op hun hoofd laet men de roozenkroon vallen, en het paer is verpligt, een gelag te geven, waerby het natuerlyk niet aen bier en iets daer by behoorende ontbreekte.

In *Hekelgem*, by Aelst, wordt St. Pieter op eene andere wyze gevierd. De jongens en meisjes van het geheele dorp

verzamelen zich en maken twee bloemenkransen : den *roozenhoed* en de *kroon*. Dan spelen de meisjes strooikentrek : die het langste strooiken heeft, verkrygt den *roozenhoed* en is eerste koningin, in welke eigenschap zy eenen koning verkiest; die het naestlangste behoudt, verkrygt de *kroon*, is tweede koningin en zoekt zich ook eenen makker. Is dat gedaen, dan stemmen allen een liedeken aen en trekken tot aen den avond naer de herbergen, waer zy by een lustig dansken den dag en het feest sluiten. Komt een vreemdeling den stoet voorby, dan schreeuwt alles *djou! djou!* en klapt in de handen.

Gent heeft maer een magere overrest van het schoone gebruik behouden. Het hemelhoog vlammende vuer veranderde in een kaersje, dat van de kinderen op eenen stoel gesteld en om welken gedanst wordt. Tien jaer later zal ook het kaersje verdwenen zyn.

W.

3. — Mengelingen.

1. — DE PAESCHKROON. Het eerste kind, dat in een dorp na Paesschen geboren wordt, ontvangt de *Paeschkroon* by of na het doopsel. De ouders zyn er trotsch op, want dit is eene soort van onderscheiding voor het kind door het gansche leven, en daerom geven zy ook met vreugde een goed stuk geld aen de brengers der Paeschkroon.

2. — BOSCHMETHKERMIS. De overschot van de honigpypen wordt in eenige gewesten van vlaemsch Belgie in leuvensch bier gesteken en dit voor een tyd lang in den kelder gelegd. Is de honig gansch uitgetrokken, dan belt men uit, by welken waerd van het dorp de

Boschmethkermis gehouden zal worden. Op dien dag mag de jongen met zyn meisje in de herberg gaen, zonder dat een mensch in het dorp daerover spreekt; aen andere dagen zoude dat een *crimen laesae honestatis* zyn.

3. — KERSMISMOT. Op Kersmisavond steekt men te Geeraerdsbergen en in de omstreken het worteleinde van eenen dennen of beukenboom in het vuer en men laet dat verbranden; een ander licht mag niet ontstoken worden. Men drinkt genever daerby en zingt lustige liederen. Is het hout uitgebrand, dan ontvlamt men de rest van den genever.

4. — UITVAERT DER ADELYKEN. By den lykdienst is den grond der geheele kerk met *stroo* bedekt.

5. — STERFHUIS. In Vlaenderen ligt voor het huis, waerin zich een lyk bevindt, *een kruis gevormd uit vier bundels stroo*, die in het middel met eenen steen vastgelegd zyn. Is de gestorvene persoon een jongman, dan ziet men *palmtakken*, is het een meisje, *rosmaryn* op het stroo; is het eene dienstmeid of een dienstknecht, dan ligt er maer een halven steen op. In eenige gewesten wordt het stroo na de uitvaert *verbrand*.

Te Turnhout staet eene *kaers* in de vensterkens boven de deur, zoo lang het lyk in huis is.

In de omstrekken van Brussel ziet men *een zwart vaendel* met een doodshoofd daerop geschilderd aen de deur staen.

6. — TOEBRENGEN. Ook is daer (in Vriesland) de maniere als men 't yemant brincht, dat men 't den naesten nevens hen gezeten bringen moet, met der zonnen ommegaende, *of zy vragen*, *of zy schelmen zyn*, dat men hun overschrydt. Die de maniere niet weten, die onderwyzen zy daeraf goedertierelyck. (*Vaernewyk*, fol. 79.)

7. — St THOMASFEEST. De bewooners van een huis

zoeken elkander in het ééne of het andere vertrek intesluiten; de gevangene moet zich dan door een geschenk verlossen.

8. — KINDERDAG. Op den 28 december zyn de kinderen meester; zy trekken kleederen van hunne ouders aen, hangen zich eenen grooten bundel sleutels aen de zyde en gaen met eene beurs rond; elkeen moet hun iets geven.

9. — ZIELENKOEK. Backt men ergens koeken, dan heet de eerste die uit de pan komt, *zieltjenskoek;* wie hem eet, die moet een vader-ons voor de arme zielen bidden.

10. — KOEKEN OP ALLERZIELENDAG. Op Allerzielendag bakt men in Dixmude en in de omstrekken kleine koeksjes; zoo veel men daervan eet, zoo veel zielen verlost men uit het vagevuer.

11. — St. JANSVUREN. Deze werden in Gent verboden « a°. 1570, 23 juny; » het verbod werd herhaeld a° 1571 op denzelven dag. (Zie de Kempenare, Dagregister. ed Blomm. p. 82). In eenige gewesten van Frankryk stak men nog in het laeste vierendeel der verloopene eeuw een of twee dozynen *katten* in eene mand, en smeet die in het St Jansvuer. Onder Lodewyk XIV deed men hetzelve nog te Parys. (S^t. Foix V. p. 25.)

12. — « Wanneer in een kindergezelschap iemand iets bedreven heeft, waervan een ander den dader wenschte op te sporen, dan *draeit* deze op de tafel een *mes rond* : de persoon, die tegenover de punt van het rondgedraeide mes zit, wordt voor den dader gehouden. » (Hermans, Geschiedk. mengelw. I. p. 94. Cf. Siebdrehen by Gr. D. M. p. 641. Westendorp bl. 352.)

4. — Kinderspelen.

1. — PIETERNELLE. De kinderen vormen eenen kring om Pieternelle; een kind staet buiten den kring en vraegt: Pieternelle waer woont gy.

P. Hier binnen.
K. Wat kunt gy?
P. Haspelen en spinnen.
K. Wat heeft gy gisteren gedaen?
P. Een boterham geëten en slapen gegaen.
K. Wat hebt gy ehe gisteren gedaen?
P. Dat schilt u niet.

Nu loopt Pieternelle onder de opgehevene armen der kinderen uit den kring, het andere kind op denzelven weg daer in en dat duerd zoo lang, tot dat Pieternelle het kind gevangen heeft. Dan is zy verlost en de gevangene moet hare rol overnemen.

2. — MYN HUIS BRAND AF. Op dezelfde wyze wordt het spel met de volgende rymkens gespeeld:

A. Myn huis brandt af.
B. Blusch het!
A. Ik en heb geen water.
B. Hael water.
A. Ik en heb geenen eemer.
B. Koop 'nen eemer.
A. Ik en heb geen geld.
B. Steel geld.
A. Dan moet ik hangen.
B. Hang dan.

Vergel. Erbsenspiel by Grimm. Kindermårchen II, XV.

3. — ZOEK SPELLEN. Een kind laet zich de oogen verbinden en de andere stellen zich in een kring, waerna een ander begint :

A.	Zoek spellen.
De Blinde :	Ik en vind geene.
A.	Zoek naelden.
De Blinde :	Ik en vind geene.

Verscheide andere voorwerpen worden nog opgegeven te zoeken, maer immer kan ze de blinde niet vinden; eindelyk heet het : *zoek menschenvleesch;* dan begint hy te loopen tot dat hy een van de kinders pakken kan, hetgene zich op zyne beurt de oogen moet laten verbinden.

4. — SOLDAETJE. Verwand met N° 1 en 2. Het rymke is zoo :

A. Soldaetje, soldaetje kom uit den hoek !
B. Ik en durf niet.
A. Waerom niet?
B. Mynheer van Bloem.
A. Wat heeft hy u gedaen ?
B. In myn voetje gebeten.
A. Wat staet daer achter ?
B. 'nen boer met 'nen pachter.
A. Wat heeft hy in zyn hand ?
B. 'ne kaeskant.

Brussel. Adalse van Swygenhoven.

5. — TOOVERHEKS. Een kind stelt zich achter eene deur ; een ander klopt :

Klop, klop.
A. Wie is daer?
B. Op manke tooverheks.
A. Ik en ben niet te huis.
B. Ik heb u schouwken zien rooken.

Daerop springt de tooverheks uit de deur en loopt de andere kinderen na; hetgene zy vangt, moet hare plaets overnemen en het spel begint van nieuw.

6. — AFTELLEN. Er zyn eene menigte spelen, waer in door aftellen naer zekere rymen een kind uitgekozen wordt, om deze of geene rol te spelen. Wy deelen hier eenige dier rympjes meê :

Onder de groene blâeren
daer lag een engelsch schip;
de landsman is gekomen,
hy is zoo ryk als iet;
hy dragt 'nen hoed met pluimen,
'nen hoed van 't beste goed: (1)
pif, paf, jannemarie,
pif, paf, kogel gy zyt af.

Ons liev' heerke,
die over 't toppeke zat,
die gebrade vleeschken at,
die gekoelde wyntje dronk,
dat het over zyn hertje zonk;
pif, paf, jannemarie,
pif, paf, kogel gy zyt af.

Gent. Vr. C.

(1) Hier schynen twee verzen te ontbreken, is dat zoo?

Ik herrinner my nog levendig, met het navolgende rymke afgeteld te hebben; oude lieden verzekeren my, dat zy het van hunne vroegste jeugd kennen en dat het hun dikwyls van vader of moeder of tante voorgezegd was geworden :

Onder de bank
leit er wat zand;
draegt hem mée naer Ingeland,
van Ingeland naer Spanje,
appelen van Orange,
peeren van den hoogsten boom,
wie het eerste speleken heeft,
heeft de dubbele goude kroon;
de kroon die staet gespannen
met vier yzere bannen, (1)
waer dat de stoute kinderen
en de stoute menschen daeraen hangen.

Br. A. V. S.

VOLKSBYGELOOF.

1. *Scheurd* eene bruid het *bruiloftskleed*, dat is niet goed, want zy zal veel verdriet hebben.

2. Men schenke nooit *ringen van gestorvene* vrienden of magen weg; het is een zeker teeken, dat men weldra ook sterft.

3. Ligt een *brood verkeerd*, dat is niet goed.

4. Een *mes*, dat *verkeerd* ligt, voorspelt stryd.

5. *Springt het vuer in den haerd*, dan kan men zeker zyn, weldra bezoek te krygen.

(1) Hy spant de kroon is een bekend spreekwoord en beteekent : *Het is het uitmuntendste.*

6. *Lieve-vrouwe-beestjes* zien, voorspelt geluk.

7. Het *godsnagelken* in de noten mag men niet doorbyten.

8. Die geen *katten* lyden mag, zal geene schoone vrouw krygen.

9. Daer *goede azyn* is, plegen *kwade vrouwen* te zyn.

10. Zoodra de eunjereijeren en *paddestoelen* van de *zon* beschenen zyn, worden ze vergiftig.

11. 'S *maendags spoed* zelden goed.

12. Bindt men eene *stroowis om de boomen*, dan zullen ze beter vruchten dragen.

13. Legt men het *geraemte van een paerdenhoofd* op den stal, dan kunnen de beesten er niet betooverd worden.

14. Om van de *koorts te genezen*, moet men zynen kousen band aen de galg binden.

15. Tusschen *Paesschen* en *Sinxen* vryën de onzaligen.

16. De *eijeren* van den *witten donderdag* zyn goed tegen donder en bliksem.

17. *Sint-Jans-kruid* geplukt vóór zonnen opgang is goed tegen den bliksem.

18. Om in het spel gelukkig te zyn, moet men een *klaverblad van vieren* by zich dragen.

19. Het is niet goed 's *vrydags* het *hair te kammen* of de *nagels te korten*.

20. 's Morgens eenen *spinnenkop* zien voorspelt geluk, 's achternoens ongeluk.

21. Tegen de *koorts* is goed, eenen spinnekop tusschen twee notenschelpen te sluiten en deze aen den hals te dragen.

22. Om de *tandpyn* te stillen, strykt men de tanden met een *doodsbeen* van het kerkhof; het is een zeker middel.

23. Staet het *bed* van eenen stervenden zoo, dat het zich *met de balken kruist*, dan zal hy eenen langen en waren dood hebben.

24. Twee gekruiste *vorken* voorspellen stryd of vyandschap.

25. Een *zoutvat* omwerpen, is niet goed, er zal stryd volgen.

26. Heeft men *eijeren* geëten, dan moet men de *schalen* breken.

27. Om voor de *koorts* bewaerd te zyn, ete men op Paeschdag twee *eijeren*, die op goeden vrydag *gewogen* zyn.

28. Op Paeschdag geen vleesch eten, is goed tegen de tandpyn.

29. Zoo men eene *kitteling* in 't midden van de opene hand voelt, verkrygt men geld.

30. *Hondgehuil* voorspelt den dood van een persoon uit de buerschap.

31. Men neme den avond voor Kersdag een stuk dennenhout en steke het in 't vuer, maer late het niet gansch verbranden; het overblyvende stuk legge men onder het bed, dan zal de donder nooit in het huis vallen.

32. Drie kaersen in éène kamer brandende, voorspelt een huwelyk.

33. Roode baerd, duivelsaerd.

34. Vrydagregen, zondagregen.

35. Het is niet goed, op eenen vrydag te trouwen.

36. 'T is gezond, in 't vuer te pissen.

37. Met den regten voet eerst uit het bed komen, is een teeken van voorspoed voor den geheelen dag.

38. Eijeren, die op Sinxendag gelegd zyn, mag men wel bewaren; zoo er brand ontstaet, smyte men er een van in de vlammen, en het vuer zal geene magt meer hebben.

39. Wil eene bruid goed geluk en voorspoed in haren echt hebben, dan moet zy uit de kerk, van de trouw komende, *onder twee over de deur gekruiste sabels* in huis gaen.

40. Men beware de *hoendereijeren*, die in de *twaelf dagen* (van kersnacht tot driekoningendag) gelegd worden, en zoo eene henne broeijen wil, legge men ze er onder, dan komen uit alle andere ondergelegde eijeren schoone, groote hoenderen.

41. In den kersnacht staen alle beesten ten twaelf uren op en blyven eenigen tyd regt staen; dan leggen zy zich weêr neder.

42. Wat op kersavond gezaeid wordt, bederft niet, al ware het op sneeuw gezaeid.

43. Schynt de zon op lichtmisdag, dan zal het vlas wel gelukken.

44. Wat op vastenavonds dynsdag gezaeid wordt, blyft altyd groen.

45. Zoo veel nevels er in de maert komen, zoo veel booze nevels komen ook na Paeschen en in Augustus.

46. Op sint Andries-dag zette men een glas vol water op eene tafel : wanneer dat van zelfs overloopt, dan verwachte men een vochtig jaer, blyft het zoo vol als het is, dat beduidt een droog jaer.

47. 's Morgens de handen goed wasschen, is een krachtig middel tegen heksen en tooveraers.

48. Schynt de zon terwyl het regent, dan bakken de heksen koeken.

49. Marentakken over het bed hangen is goed tegen de *Nachtmerrie*.

50. Si vis habere maritum ad voluntatum tuam, quaere clavos ferreos antiquos, de quibus inventis debet formari annulus sexta feria infra missam; postea superlege Evangelium et dic quotidie pater noster : tunc si annulum in digito portaveris, habebis maritum pro tuo desiderio infra annum.

51. Vis ut maritus tuus diligat te, accipe de omnibus

crinibus tuis et offer illos ad altare ter cum cereo ardenti : tunc quamdiu portabis illos super caput tuum, tamdiu exardescet in amorem tui.

(Het vervolg in het v. stuk.)

W.

BEZWEERINGEN.

Deze blyven voor het tweede stuk overgespaerd.

MENGELINGEN.

Vryplaetsen. — Omtrent het huis Oldputten, by Elburg, stond nog voor twintig jaren een zeer oude en zware lindeboom, en wel ten oosten van het huis, by den tegenwoordigen uitweg aen het hek, waer nu eene brug ligt. Men noemde dien boom den *vryheidsboom*, en beweert, dat de veroordeelde misdadigers, de gevangenis ontvlugt zynde, zich hierheen begaven en veiligheid vonden, *ten tyde, toen de heeren van Putten nog het eigen halsregt uitoefenden.* (Gelderschen volksalman, 1842, p. 95, opgen. in het hist. tydsch. II, p. 22).

Mytstede. — « Een half uer ten zuiden van Nunspeet, in de woeste heide, bevindt zich een duin, welke algemeen bekend is onder de benaming van *Mytsteé* of Mytstede. Dezelve bestaet uit eene holte omtrent 8 of 10 voeten beneden het gewoone maeiveld en heeft de gedaente eener halve maen, in welker midden en wel op eene regte lyn, zich drie cirkelvormige zitplaetsen bevinden, van 5 nederlandsche ellen diameter, op eenen onderlingen afstand van 5 nederlandsche ellen. Dit vlak is omzoomd met eenen wal, ter gemiddelde hoogte van 12 ellen boven het maeiveld, op welks kruin aen de west-en noordzyde 17 nog zichtbare ronde gaten, op omtrent 4 ellen onderlingen afstand van elkander, en in verband, op twee ryen zich bevinden, even als of er vroeger groote boomstammen waren uitgedolven. Aen de zuidzyde van gemelde halve maen en wel onmiddelyk aen de helling van den buitenkant bevindt zich eene moerassige, byna ronde watervlakte. Hierby is opmerkelyk, dat de waterspiegel die omtrent 10 voeten hooger gelegen is dan het binnenvlak, waer zich de ronde zitplaetsen bevinden, het geheele jaer door op diezelfde hoogte blyft, en zich nimmer water, het zy uit gemelden plas, het zy regen of sneeuwwater, in de halve maen onthoudt, maer by alle jaergetyden droog blyft, om welke reden dan ook de eimekers of byënhouders van deze plaets gebruik maken, om jaerlyks, wanneer de heidebloemen bloeijen, hunne byënstallen derwaerts over te brengen. Men zoude gaerne weten, of uit den nàem dezer plaets, of uit andere kenmerken, wat dezelve vroeger geweest zy. (Geldersche volksalman, 1842, p. 85, HT. II, p. 29.

Het woord Mytstede weet ik op het oogenblik niet te verklaren; maer de beschryving doet my gelooven, dat deze duin eene oude geregtsplaets is. De duin ligt *beneden het gewoone maeiveld*; cf. *Grubengericht.* Senkendorf by Grimm. Deutsche Rechtsalterthümer, pag. 800. Hy heeft de gedaente

eener halve maen. Die älteste und üblichste figura iudicii ist *rund*. Gr. l. c. p. 809. Er bevinden zich *drie zitplaetsen*. De regters waren *drie* of zeven in getal. ib. p. 795. Gaten gelyk van uitgedolvene *boomen*. De oude geregten hadden plaets *onder boomen*. ibid. p. 794. Aen de zuidzyde der mytstede bevindt zich *water*. Geregten in loco iuxta *fluvium*, beim *born* enz. ibid. 799. De mytstede ligt in eene *heide onder den vryen hemel* : ut resideat in curte ad *campos* in *mallo publico*. Baluz 1. 249. Coram libero comite Otberto apud *pratum* iuxta Rethe, in loco legitimo banni regalis, qui locus vulgo *malstat* appellatur. Kindlinger by Gr. l. c. p. 798.

W.

2. — Valsche Munters.

Onder dezen tytel geven wy eene openbare tentoonstelling van hoog romantieke schryvers, die te lui, om sagen op vaderlandschen bodem te zoeken, duitsche verzamelingen nemen, en daer sagen stelen, die zy in Belgie verplanten. Ondernemingen van dezen aerd verdienen een letterkundig brandmerk; zy zyn te *onteerend* voor het land, *onteerender* voor de ondernemers kunnen wy er misschien niet byvoegen, want wie zich onder deze bende kan scharen, heeft geene letterkundige schaemte of eer meer in het lyf. Wy openen onze ry met *Colin de Plancy*. Deze gaf zekere « Chroniques des rues de Bruxelles » uit; N° 6 dezelve is eene rynsche sage; zy staet in de « Sagen aus den Gegenden des Rheins und des Schwarzwaldes » van Aloys Schreiber onder N° 2 p. 5 en is getyteld *Falkenstein*. N° 4 is niet echt en behoort

insgelyks aen den Rhyn. Men kan ze lezen by Schreiber onder N° 11, *Hildegard* en met denzelven tytel onder N° 437 in Grimms' Deutsche Sagen II p. 102. Zie ook Simrocks « Rheinsagen » en G. Pfarrius » *das Nahethal.* » Tallen by C. de Pl. moet Taland heeten. N° 15 is eene mosaïek, samengesteld uit sagen van den dom van Keulen, de Lieve Vrouwekerk van Utrecht en andere meer. Te Utrecht hehooren de ossenhuiden van p. 151 te huis. De aftogt van den duivel p. 152 is ten minste *belgisch.* cf. N° 21 der vorenstaende sagen. N° 17 is maer een bewys van de onkunde des schryvers met de geschiedenis der straten van Brussel, want de *Wolvengracht* heeft haren naem van eenen zekeren welbekenden *Wolf;* de auteur van *fossé-aux-loups* kan zich waerdig nevens C. de Pl. stellen. N° 35 is naäping van N° 15, doch wy willen niet verder gaen.

In een feuilleton der Emancipation bevindt zich onder den tytel : « Legendes belges » eene die « *la vieille de Lokeren* » heet. Deze is letterlyk vertaeld uit het boven-aengehaelde werk van Schreiber, N° 47 p. 193 « *das Rockenweibchen.* » Zonder twyfel is Colin de Plancy de dief.

De « *petites affiches* » , het lieve orgaen van den professeur brévété Bôn, en soortgelyke kwakzalverige inkt-pen-en-papierconsumenten gaven eene sage : « *le chateau de Bouillon* » , Deze behoort tot den *Taunus*, en het origінael staet al weêr by Schreiber onder N° 3. *Burg Eppenstein.*

(Wordt voortgezet.)

W.

4. — Aenmerkingen.

1. *Malagyspeerdeken.* Het spyt my, voor het oogenblik niet het originael te kunnen mededeelen; maer ik zal zoeken het te verkrygen, en dan de verscheidenheden, die zich er misschien in vinden, nauwkeurig opgeven. vergel. de aenm. tot N° 6.

2. *Sagen van den Langen Wapper.* Meer daerover zal het kunst- en letterblad ons eerlang geven. Cf. 13, 25 en 35. Grimm. 243.

3. *De scheidspael.* Cf. 283, 284 en 285 der « deutsche Sagen » der gebroeders Grimm.; in Keulen gaet dezelve sage rond. V. Weiden Kölns Vorzeit : de Landmesser.

5. *De duivel van Nederbrakel.* Cf. 14. Grimm. DS. 38.

6. *De bedrogen Vioolkrabber.* Verwand met 1, 16, 23, 35. Vier andere verwandte vinden zich in myne verzameling. Cf. Henr. Neubrig. rer. anglic. l. 1, c. 38. Delrio disquis. mag. ed. lugd. 1608 p. 89. Grimm. DS. 251.

8. *De klok van Vosselaere.* Cf. 21 en de voorstaende verhand. over Hellia. Drie verwandte heeft myne verzameling. Vergel. Schreiber Sagen aus den Gegenden des Rheins und des Schwarzwaldes; 57 p. 227. H. Goedsche Schlesische Sagen p. 88. Grimm. DS 202. 280. 16.

9. *De katten van Ravels.* Cf. 24 en 25. verder Chieza histor. peruan. II c. 205 en 210 — Barth. Spineus de strigibus c. 16. en nog een dozyn sagen in m. verz.

10. *De brandende Heurst.* Cf. Grimm. DS. 232, 283, 284 en « der Feuermann. » in m. verz.

11. De Hunsberg. Eene verwandte sage by Grimm. Vergel. ook DM. p. 73 seqq.

14. *De zwarte hoenders.* Cf. Andr. Caesalp. de investig. daemon. c. 11 en verscheide andere sagen in m. verz.

25. *De Roodestraet te Veurne.* Wy hebben eertyds eene verhandeling over den wagen zonder peerden van den pseudonymen inzender te verwachten.

27. *Koppel-Maendag.* Dr Hermans meent, dat deze sage niet origineel nederduitsch is. Het verheugt my, door N° 28 het tegendeel te kunnen bewyzen. Nog eene verwandte geve ik in myne nederd. sagen, waer ook nog eene soortgelyke versie der brusselsche sage van den vrouwkensavond.

29. *Het wapen van Westzaanden en Crommenye.* Cf. de keulsche sage van den burgemeester Gryn en den leeuw in Simrocks Rheinsagen, Weidens Kölns Vorzeit, J. C. Wolfs Heliotropen, Ad. van Stolterfoths sagen enz.

30. *De verjaegde katten.* Cf. de geest : eene oude spookvertelling, door H. Conscience medeged. in « de Noordstar. »

31. *Erasmus van Rotterdam.* Cf. Gr. 294 en de sage van het kruis in St. Maria in Capitolio te Keulen door Kreuser in de Rheins. van Simrock.

33. *O. L. V. van Kortryk.* Hier eene andere versie, die in betrek staet met het lasterspreukjen, dat in deze sage voorkomt. Een oud zat wyfje, met name Marie, ging eens voor een Lieve-Vrouwenbeeld en zeide :

Ik Marie, gy Marie, gelyk Marie;
ik ne zoon, gy ne zoon, gelyk Marie;
myne zoon gehangen, uwe zoon gekruist, gelyk Marie;
gy vol van gratie, ik vol van geneverken, gelyk Marie.

Hoe soortgelyke spreukjes hier nog voortleven kunnen, kan ik niet begrypen.

36. *Huis Benthem.* Cf. Gr. 191.

Dertien. p. 88 : « want ik sla met myne vuist eenen beer dood, gelyk een vlieg. » Een echte sagentrek.

Hi soude *wel eenen beere binden*

heet het van den leuvenschen kampvechter. (Willems Belg. Mus. I p. 26.) Cf. Grimm DS 322. Reinhard Fuchs Einleit. pag. XLVII. —

J. W. W.

In het kunst-en letterblad 1842 N° 10, vind ik aengeteekend, dat men de draeiwinden, welke men hier veelal des zomers aentreft, met den naem van *varende vrouwen* bestempelt. Zonder nogtans in een diep onderzoek dezer sage te willen treden, geloof ik uit de uitspraek van den naem dier zoogenoemde *varende vrouw* te kunnen opmaken, dat men daeronder niet eene *varende* maer *barende* vrouw verstaet; trouwens, te Kieldrecht zegt men *Beirena vra*, te Zele *Bornde vra*, te Denderleeuw *Borene vra*, te S^t. Lievens-Essche en Zomerghem zegt men *Booirende vra*, en te Zelzaete wordt zy duidelyk de *Barende vrouw* genoemd. Dit bygeloof heeft by het volk zynen oorsprong door in doodzonde barende en stervende vrouwen, welke, krachtens hunne doorgestane smart, uit de hel verlost doch tot het Ryk der zaligen niet toegelaten zyn, waerdoor zy, op winden gedreven, een zwervende voortduring behouden.

J. B. C.

Wy danken den geëerden schryver hartelyk voor deze aenmerking, die van het hoogste belang voor ons is, en wenschen maer dit schoone voorbeeld dikwyls gevolgd te zien. Intusschen moeten wy verklaren, dat beide epitheta zoowel *barende* als *varende* vrouw hare gronden voor zich hebben. Na *barende* vrouw geweest te zyn wordt zy *varende* vrouw en stemt in deze laetste eigenschap tot onze godinnen Holda, Hellia, als ook de tot nu toe nog donkere *Herodias* en *Diana* en vele andere. Een grondgeleerde feuilletonnist der Emancipation vertaelt vaervrouw (abbrev.) door *reine de la peur*. (1837 N° 163.)

J. W. W.

GROOTMOEDERKEN,

ARCHIVEN

VOOR

Nederduitsche Sagen, Sprookjes, Volksliederen, Volksfeesten en Volksgebruiken, Kinderspelen en Kinderliederen enz.;

UITGEGEVEN

DOOR J. W. WOLF.

— (1)

(141)

(2)

EERSTE STUK.

GENT,
BOEK- EN STEENDRUKKERY VAN C. ANNOOT-BRAECKMAN.
1843.

